

บทบาทของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)
กับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ
ทางทะเลของไทย

โดย

พลเรือตรี เทิดเกียรติ อ่อนเมือง
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบราชการ
สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับ
แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย
ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์
ผู้วิจัย พลเรือตรี เทิดเกียรติ อ่อนเมือง หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

การวิจัย เรื่องบทบาทของจีนต่อความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคอาเซียน เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของจีนที่มีต่อความมั่นคงทางทะเลของไทย และเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทยที่เกิดจากผลกระทบของจีน ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม หรือโครงการ One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

ผลการวิจัยพบว่า One Belt One Road ของจีนในภูมิภาคอาเซียนมีเป้าหมายเพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าของอาเซียน ส่วนจีนเองก็มีเป้าหมายซ่อนเร้นที่มีนัยสำคัญอยู่ในตัว ได้แก่ การมีช่องทางออกสู่ทะเลทางใต้ของจีน รวมทั้งสนับสนุนความต้องการทรัพยากรด้านพลังงานและการผลิตภายในประเทศของจีน การช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของจีน การระบายอุปทานส่วนเกินภายในประเทศของจีน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางการเมืองของจีน และการแสดงความเป็นเจ้า (hegemony) ของจีนในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนเป็นประเทศกำลังพัฒนาขาดแคลนทั้งเงินทุน และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาประเทศ อันนำมาซึ่งความกีดกันอยู่ดีของคนในชาติ จึงเป็นแรงบังคับให้ประเทศเหล่านั้น ต้องแสวงหาโอกาสในการเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ต้องแลกมาด้วยความเสี่ยง จากปัญหาการครอบงำทางเศรษฐกิจ ปัญหาการเมืองและความมั่นคง ปัญหาสังคม และวัฒนธรรม ดังนั้น แนวโน้มที่ทุกประเทศตามเส้นทางที่จีนกำหนดก็จะได้รับผลกระทบจากข้อเสนอของจีน ซึ่งผลตอบแทนในอนาคตยังมีอาจพิสูจน์ได้ทางเศรษฐศาสตร์ หรือ คณิตศาสตร์ แต่ผลกระทบได้เกิดขึ้นแล้ว

ส่วนข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ในอนาคตการแข่งขันทางเศรษฐกิจจะเป็นแรงบังคับให้เกิดการแย่งชิงแหล่งทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล คือเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) ในทะเลจีนใต้ สำหรับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย นั้นประเทศไทยควรเพิ่มนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงซึ่งเดิมกำหนดโดยการเสริมสร้างความสมดุลของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง / แนวทางการขัดแย้งและควรให้กระทรวงคมนาคมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาท่าเรือที่มีอยู่เดิม (ด้านอ่าวไทย) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาท่าเรือด้านทะเลอันดามันรวมทั้ง และสนับสนุนและส่งเสริมกิจการพาณิชย์นาวี

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “บทบาทของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลเรือตรี เทิดเกียรติ อ่อนเมือง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

พลโท

(ปริพัฒน์ ผลาสินธุ์)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

Abstract

Title The Role of China Towards the Southeast Asian Region (ASEAN) and the Guidelines for the Development of Thailand's National Maritime Security Strategy

Field Strategy

Name RADM THERDKIAT ONMUANG **Course** NDC **Class** 60

The study on “the role of China towards the Southeast Asian region (ASEAN) and the guidelines for the development of Thailand's national maritime security strategy” has the purposes; 1) To study and analyze the role of China that affects security in the ASEAN region, 2) To study and analyze the impact of China on Thailand's maritime security and, 3) To formulate guidelines for the development of Thailand's national maritime security strategy caused by the impact of China. In the case of the strategy of developing infrastructure for transportation or One Belt One Road project and disputes in the South China Sea.

The results shown that One Belt One Road in China in the ASEAN region aims to help develop the economy and ASEAN trade. China also has the hidden agendas as a channel to the South China Sea include supporting the demand for energy resources and domestic production of China, helping inspire the Chinese economy, draining excess supply within China, creating a good domestic political relationship in China, and showing the Chinese hegemony in the ASEAN region. Which most countries in ASEAN are developing countries which is lacking both fund and infrastructure for development which brings good living for the nation. These lead to be a force for those countries to seek opportunities to join the project. However, these must be exchanged with the risk of economic dominance, political & security problems, and social & cultural problems. Therefore, the trend that all countries follow the path that China determines will be affected by the Chinese proposals, either from own investment or joint investment which future returns that may not prove economically or mathematically but the effects are appeared. The dispute in the South China Sea in the future, the economic competition will be a force to compete for resources that affect sea security is the freedom of navigation in the South China Sea.

In conclude, Thailand should increase the security cooperation policy, which was originally determined by strengthening the balance of international relations to support the guidelines for the development of national maritime security strategy. Moreover, conflict resolution and guidelines for conflict should be submitted to the Ministry of Transport as the

main responsible agency for the development of existing ports. (The Gulf of Thailand) to be more efficient, develop the port on the Andaman Sea including support and promote maritime commerce.

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่อง บทบาทของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์ One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ เล่มนี้ จัดทำขึ้นมาจากผู้วิจัยมีความสนใจในพฤติกรรมของจีนที่ประสบความสำเร็จในยุทธศาสตร์ One Belt One Road ในขณะที่จีนยังคงมี ข้อพิพาทเรื่องอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนในทะเลจีนใต้กับหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม แม้ว่ายุทธศาสตร์ One Belt One Road ยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการอีกนับ ๑๐ ปี แต่สภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วง ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า จึงเป็นแรงบันดาลใจที่จะศึกษา ค้นคว้า และหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยให้เหมาะสม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อใช้ในการศึกษา และจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลต่อไป

พลเรือตรี

(เทิดเกียรติ อ่อนเมือง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ แนวความคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๐
กล่าววนำ	๑๐
หลักการกำหนดยุคทศวรรษ	๑๐
แนวคิด ทฤษฎี และหลักการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๓๒
ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory)	๔๗
บทที่ ๓ บทบาทของจีนในภูมิภาคอาเซียน และความมั่นคงทางทะเล	๔๙
ของประเทศไทย	๔๙
กล่าววนำ	๔๙
องค์ประกอบของความมั่นคงทางทะเล	๔๙
สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก	๕๑
สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรืออาเซียน (ASEAN)	๕๘
ความสัมพันธ์อาเซียนกับจีน	๖๑
บทบาทของจีนในภูมิภาคอาเซียน	๖๔
สรุป	๙๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ของประเทศไทย	๑๐๑
กล่าวนำ	๑๐๑
วิเคราะห์ One Belt One Road ในปัจจุบัน	๑๐๑
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๖
สรุป	๑๐๖
ข้อเสนอแนะ	๑๐๙
บรรณานุกรม	๑๑๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๑๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒-๑	๑๓

ทางเลือกในการกำหนดกำลังรบของ ศ. Heney C. Bartett

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๑-๑ ภาพเส้นทาง One Belt One Road	๒
๒-๑ ทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์ของ ศ. Henry C. Bartlett	๑๑
๒-๒ ขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์ Liotta P.H. และ Richmond M. Lloyd	๑๔
๒-๓ โครงสร้างยุทธศาสตร์ชาติ	๑๗
๒-๔ ความสัมพันธ์ยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ ของไทย	๒๐
๓-๑ ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน	๕๐
๓-๒ The Silk Road Economic Belt and The 21 Century Maritime Silk Road	๖๔
๓-๓ การประชุม The Belt and Road Forum for International Cooperation	๖๕
๓-๔ โครงการรถไฟในเกาะชวาของอินโดนีเซีย	๖๖
๓-๕ โครงการรถไฟฟ้าในลาว	๖๗
๓-๖ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกัมพูชา	๖๙
๓-๗ โครงการสร้างท่อน้ำมัน ท่อก๊าซ และท่าเรือในเมียนมาร์	๗๑
๓-๘ โครงการ Malaysia's East Coast Rail Link ในมาเลเซีย	๗๓
๓-๙ ปาฐกถาพิเศษ “แผนบูรณาการเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก”	๗๖
๓-๑๐ ที่ตั้งท่าเรือฮัมบันโตตาในศรีลังกา	๗๗
๓-๑๑ เส้นทางรถไฟจีน-ยุโรป	๗๘
๓-๑๒ แผนภาพ จีนแสดงความเป็นเจ้าของหมู่เกาะต่างในทะเลจีนใต้	๘๓
๓-๑๓ แผนภาพ “เส้นประ ๙ เส้น”	๘๔
๓-๑๔ การแบ่งเขตทางทะเล ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล	๘๖
๓-๑๕ ภาพพื้นที่อ้างสิทธิ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล	๘๗
๓-๑๖ ภาพถ่ายดาวเทียม จีนสร้างเกาะเทียมในหมู่เกาะสแปรตลีย์	๙๕
๔-๑ ที่ตั้งท่าเรือสีหนุวิลล์	๑๐๒
๔-๒ รถไฟในลาว	๑๐๓
๔-๓ ท่าเรือเจียวเพียว และ เส้นทางรถไฟ	๑๐๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลสำคัญของโลก นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte) ได้กล่าวถึงประเทศจีน ไว้ว่า “ที่นั่นยักษ์ใหญ่กำลังหลับใหลอยู่ ปลอ่ยให้หลับต่อไปเถอะ เพราะถ้าตื่นขึ้นมา มันจะเขย่าโลกใบนี้”

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในห้วง ปี พ.ศ.๒๕๓๒ - ๒๕๓๓ (ค.ศ.๑๙๘๙ - ๑๙๙๐) มีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านดุลอำนาจของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสิ้นสุดของยุค “สงครามเย็น” (Cold War) ความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์และการแข่งขันการเป็นผู้นำของโลก ระหว่างสหรัฐอเมริกา กับสหภาพโซเวียต ได้สิ้นสุดลง อันเนื่องมาจากการล่มสลายของการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจของโลกแต่เพียงผู้เดียว การจัดระเบียบโลกใหม่ (การเคารพสิทธิมนุษยชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การค้าเสรี และการรักษาสิ่งแวดล้อม) ที่ทุกประเทศต้องอยู่ในกรอบการเมืองระหว่างประเทศ และกฎบัตรสหประชาชาติ หากประเทศใดมีนโยบายไม่สอดคล้อง อาจถูกสหรัฐอเมริกาใช้กำลังทหารหรือการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมาตรการทางการค้า เพื่อให้ประเทศนั้นๆ ปฏิบัติตาม ซึ่งในหลักการน่าเชื่อถือ แต่ก็มีหลายประเทศ เห็นว่าเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น อาทิ เหตุการณ์ในประเทศจีน ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เมื่อ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๒ (ค.ศ.๑๙๘๙)

อย่างไรก็ตามปัจจุบันได้เกิดมหาอำนาจใหม่ของเอเชียที่น่าจับตามองที่สุดก็คือจีนที่จะมีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นทั้งในภูมิภาคและส่วนต่างๆ ของโลกในอนาคต

จีนได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ ๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๓๒ (ค.ศ.๑๙๘๙) เหมา เจ๋อ ตุง) ในขณะนั้น จีนแทบจะไม่มี การติดต่อกับต่างประเทศเลย โดยเฉพาะในห้วงปฏิวัติอุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๐๙-๒๕๑๙ (ค.ศ.๑๙๖๖ - ๑๙๗๖) ในต้นทศวรรษที่ ๗๐ จีนเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูต กับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศตะวันตกบางประเทศ ส่วนการค้าขายกับต่างประเทศมีน้อยมาก

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๑ (ค.ศ.๑๙๗๘) เติ้ง เสี่ยว ผิง) จีนได้มีนโยบายปฏิรูป และเปิดประเทศโดย “ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดสังคมนิยมเอกลักษณ์จีน” (Socialist Market Economy with Chinese Characteristic) กับนโยบายการพัฒนา ๔ ทันสมัย (Four Modernization) ได้แก่ การเกษตร การศึกษา อุตสาหกรรม และการทหาร ต่อมา ในปี พ.ศ.๒๕๒๒ (ค.ศ.๑๙๗๙) จีนได้เริ่ม

โครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ ๕ แห่ง ได้แก่ เซินเจิ้น จูไห่ เซี่ยเหมิน ชันโถ และเกาะไหหลำ และต่อมา จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เมื่อ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๔ (ค.ศ.๒๐๐๑ เจียง เจ๋อ หมิน)

นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๒๑ – ๒๕๕๓ (ค.ศ.๑๙๗๘ - ๒๐๑๐ ปลายสมัย หู จิน เทา) หรือ ประมาณ ๓๐ กว่าปีที่ผ่านมา จีนมีเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงกว่าร้อยละ ๙ ติดต่อกัน (ปัจจุบัน จีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา) แม้ว่าในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของจีนเริ่มชะลอตัว แต่จีนก็ยังคงมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ และได้ขยายอิทธิพล โดยให้ความช่วยเหลือกับประเทศต่างๆ ในหลายภูมิภาค ทั้งลาตินอเมริกา แอฟริกา รวมทั้ง เอเชีย เพื่อเพิ่มบทบาทของตนเองทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง

เมื่อจีนเริ่มเข้าสู่ผู้นำรุ่นที่ ๕ ในปลายปี พ.ศ.๒๕๕๖ (ค.ศ.๒๐๑๓ สี จิ้น ผิง) จีนได้ประกาศ ภารกิจหลัก ก็คือการนำประเทศจีนให้บรรลุถึง “ความฝันจีน” (Chinese Dream) ได้แก่ การฟื้นฟูประเทศ ยกกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน สร้างความมั่งคั่ง สร้างสังคมที่ดี และขยายกำลังกองทัพ นอกจากนี้แล้ว จีนยังมีแผนฟื้นฟูเส้นทางสายไหมขึ้นมาใหม่ ที่เรียกว่า “The Silk Road Economic Belt and The 21st Century Maritime Silk Road” หรือ One Belt One Road (OBOR) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทางหลัก ได้แก่ เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economics Belt) เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรป ผ่านเอเชียกลาง และเอเชียตะวันตกกับเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรปเช่นเดียวกัน ผ่านเส้นทางเดินเรือของอาเซียน เอเชียใต้ แอฟริกาตะวันตก ผ่านอ่าวเปอร์เซีย สู่อคลองสุเอซ และทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมุ่งหน้าไปยุโรป

จากยุทธศาสตร์นี้ จีนได้ดำเนินนโยบายการต่างประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง ตลอดจนการวางภูมิรัฐศาสตร์ของจีนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่จะสามารถก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในระดับโลกได้อย่างแท้จริง ทำให้จีนถูกมองว่าเป็น “ภัยคุกคาม” ต่อภูมิภาคเอเชียและสังคมโลก นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น (Cold War)

แผนภาพที่ ๑-๑ ภาพเส้นทาง One Belt One Road

สำหรับเส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economics Belt) เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรป นั้น ประกอบด้วย ๑. เส้นทางยูเรเชีย (Eurasia) จากตะวันตกจีนถึงตะวันตกรัสเซีย ๒. เส้นทางจีน - มองโกเลีย - รัสเซียตะวันออก ๓. เส้นทางตะวันตกจีน - เอเชียกลาง - ตุรกี ๔. เส้นทางจีน - สิงคโปร์ ๕. เส้นทางจีน - ปากีสถาน และ ๖. เส้นทางจีน - เมียนมา - บังกลาเทศ - อินเดีย ส่วนเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) นั้น เป็นสร้างและพัฒนาท่าเรือ ตามเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication) ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว ซึ่งทั้ง ๒ เส้นทางหลักดังกล่าว ยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้การลงทุน และเวลาในการดำเนินการอีกนับ ๑๐ ปี ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีไชน่าเป้าหมายโดยตรงก็ตาม แต่ก็จะมีผลกระทบต่ออาเซียนโดยรวม ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเนื่องมาจาก บทบาทของจีน ดังกล่าว รวมทั้ง ข้อพิพาทเรื่องอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนในทะเลจีนใต้ ที่มีอยู่ก่อนแล้ว นอกจากนี้ จีนยังเลือกปฏิบัติ กับบางประเทศ ที่มีแนวโน้มว่าจะมีผลประโยชน์ร่วมกันได้ ทำให้เกิดความหวาดระแวง/ขาดความไว้วางใจกันเองในกลุ่มอาเซียน จากภาวะแวดล้อม ดังกล่าว คาดว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วง ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่จะศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ผลกระทบของจีนที่มีต่อความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย
๓. เพื่อกำหนดแนวทาง การพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย ที่เกิดจากผลกระทบของจีน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ การวิจัยนี้ จะเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียนและความมั่นคงทางทะเลของไทย ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์ One Belt One Road กับข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ในห้วงปี พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

๑.๒ การวิจัยนี้จะศึกษาแนวความคิด และหลักการ การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเล

๑.๓ การวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเลที่เปิดเผยได้

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้จะศึกษาผลกระทบจากบทบาทของจีนที่มีต่อความมั่นคงของพื้นที่ทางทะเลอันอยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มประเทศอาเซียน และพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทย

๓. ขอบเขตด้านประชากรการวิจัยนี้จะสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐-๑๕ คน จากหน่วยงานต่างๆ เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม และนักวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล เช่น เอกสารรายงานทางวิชาการของ ไทยและต่างประเทศ หนังสือ และห้องสมุด เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุด สภาความมั่นคงแห่งชาติ ห้องสมุดกระทรวงกลาโหม ห้องสมุดกรมยุทธศึกษาทหารเรือ ห้องสมุด มหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้ง เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๐-๑๕ คน จากหน่วยงานและสาขาต่างๆ ดังนี้

๑.๒.๑ สภาความมั่นคงแห่งชาติ จำนวน ๓ คน

๑.๒.๒ กระทรวงการต่างประเทศ จำนวน ๓ คน

๑.๒.๓ กระทรวงกลาโหม จำนวน ๓ คน

๑.๒.๔ กองทัพเรือ จำนวน ๕ คน

๑.๒.๕ นักวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล จำนวน ๓ คน

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก โดยวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ร่วมกับแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๓. การนำเสนอข้อมูล เป็นการรายงานการวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเลของไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบบทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน
๒. ทำให้ทราบผลกระทบของจีนที่มีต่อความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย
๓. ทำให้ได้แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทยที่เกิดจากผลกระทบของจีน

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์	หมายถึง วิธีการ (Ways) ที่จะนำเครื่องมือ (Means) ที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ได้ดีที่สุดให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (Ends) ที่ตั้งไว้
ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนา และการใช้การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหารของชาติ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทั้งในยามปกติ และยามสงคราม เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ หรืออีกความหมายหนึ่งคือ ศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนาและการใช้กำลังอำนาจของชาติ ทั้งในยามสงบและยามสงครามทำการสนับสนุนนโยบายของชาติให้ได้ผลดีที่สุด เพื่อเพิ่มพูนโอกาสและความได้เปรียบที่ได้มาซึ่งชัยชนะและลดโอกาสที่ประสบความพ่ายแพ้ให้น้อยลง
ความมั่นคงแห่งชาติ	หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัย (Survival) และความเจริญก้าวหน้า(Growth) ของชาติ ตลอดจนความเป็นปึกแผ่น

คงทนขอชาติ พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ทุกรูปแบบได้ในอนาคต และการที่ชาติจะมีความมั่นคงและปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงได้นั้นต้องปราศจากสิ่งที่เรียกว่า ภัยคุกคาม (Threats) ทั้งปวง และอีกความหมายหนึ่ง คือ การดำรงรักษาไว้ ซึ่งเอกราชของชาติบูรณภาพแห่งดินแดน สวัสดิภาพของประชาชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการยอมรับนับถือจากนานาประเทศ

กำลังอำนาจของชาติ

หมายถึง การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ สารสนเทศ และนวัตกรรมของชาติ

ยุทธศาสตร์ทะเล

หมายถึง ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทะเล โดยการใช้กำลังอำนาจของชาติทางทะเลที่เรียกว่า สมุททานุภาพ (Sea Power) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับบทบาทของทุกหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลภายใต้สภาวะความมั่นคงที่ไม่แน่นอน

ความมั่นคงทางทะเล

หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐจากการรุกรานทางทะเลรวมทั้ง การละเมิดอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) และสิทธิอธิปไตย (Sovereign rights) ทางทะเลตลอดจนการมีเสรีภาพและความปลอดภัยของประชาชนในกิจกรรมการแสวงประโยชน์จากทะเลด้านต่างๆ เพื่อความมั่งคั่ง และมีความยั่งยืน

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

หมายถึง ยุทธศาสตร์ทะเล ที่จัดทำโดย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นแนวทางในการพัฒนาและใช้พลังอำนาจของชาติทั้งหมด ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมจิตวิทยาและวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เพื่อดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างยั่งยืน เดิมใช้ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๒” และคณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติใช้เมื่อ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้เปลี่ยนชื่อและขยายเวลา เป็น “แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔”

การปฏิบัติการทางทหารที่ไม่ใช่สงคราม (Military Operations Other Than War: MOOTW)

หมายถึง การปฏิบัติที่ใช้ขีดความสามารถทางทหารในการปฏิบัติการต่างๆ ที่ไม่ใช่การรบ การปฏิบัติการเหล่านี้สามารถใช้กับกำลังอำนาจของชาติ ด้านอื่นๆ โดยอาจปฏิบัติก่อน ระหว่าง หรือภายหลังจากสงคราม เรียกว่า MOOTW ซึ่งเน้นการจัด/ยุติสงคราม แก้ไขปัญหาความขัดแย้งส่งเสริมให้เกิดสันติภาพ สนับสนุนช่วยเหลือพลเรือนในความขัดแย้งภายในประเทศ

เขตอำนาจ (Jurisdiction)

หมายถึง อำนาจของรัฐชายฝั่งในการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ทางทะเลในเขตทางทะเลที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ อันได้แก่ น่านน้ำภายใน ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป

อำนาจอธิปไตย (Sovereignty)

หมายถึง อำนาจสูงสุดของรัฐในการปกครองประเทศที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ ในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในอาณาเขตแห่งรัฐ ซึ่งเป็นไปตามหลักของกฎหมายระหว่างประเทศ

สิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights)

หมายถึง สิทธิในการสำรวจและแสวงประโยชน์การอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตในน้ำเหนือพื้นดินของทะเล และในพื้นที่ของทะเลกับใต้ดินของทะเลนั้น และมีสิทธิในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อการแสวงประโยชน์และการสำรวจทางเศรษฐกิจเช่น การผลิตพลังงานจากน้ำ กระแสน้ำกระแสลมในเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป

น่านน้ำภายใน (Internal Waters)

หมายถึง น่านน้ำทางดานแผ่นดินของเสนาฐานแห่งทะเลอาณาเขตโดยรัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือน่านน้ำภายในของตนอย่างเต็มที่ (Full Sovereignty) เช่นเดียวกับที่รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน (Territory) เว้นแต่การใช้สิทธิผ่านโดยสุจริตของเรือต่างชาติสำหรับน่านน้ำภายในของประเทศไทยนอกจากน่าน

ผู้กำหนดแผ่นดินของเสนาฐานปกติแล้ว ประเทศไทยได้ประกาศให้อ่าวไทยตอนในเป็นอ่าวประวัติศาสตร์ ทำให้น่านน้ำในอ่าวประวัติศาสตร์มีสถานะเป็นน่านน้ำภายใน และได้ประกาศเสนาฐานตรงและน่านน้ำภายในของประเทศไทยรวม ๔ บริเวณ ได้แก่ บริเวณแหลมสิงถึงหลักเขตแดนไทย - กัมพูชา บริเวณตั้งแต่แหลมใหญ่ถึงแหลมหน้าถ้ำ บริเวณตั้งแต่เกาะภูเก็ตถึงพรมแดนไทย - มาเลเซีย และบริเวณเกาะกง ออกถึงพรมแดนไทย - มาเลเซีย

อ่าวประวัติศาสตร์ (Historic Bay)

หมายถึง อ่าวที่ตั้งอยู่ในเขตรัฐเดียว อีกทั้งรัฐนั้นได้ยึดถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐมาอย่างชานานและได้รับการยอมรับจากนานาประเทศสำหรับประเทศไทยได้ประกาศให้อ่าวไทยตอนในเหนือเสนาฐานจากจุดที่หนึ่ง ณ แหลมบ้านของแสมसान ละติจูด $12^{\circ}35'45''$ เหนือ ลองจิจูด $100^{\circ}57'45''$ ตะวันออก ตามเสนาขนานละติจูดไปทางทิศตะวันตกถึงจุดที่สอง ณ ผังทะเลตรงข้ามละติจูด $12^{\circ}35'45''$ เหนือ ลองจิจูด $99^{\circ}57'30''$ ตะวันออกเป็นอ่าวประวัติศาสตร์ และน่านน้ำเหนือเสนาฐานดังกล่าวนี้เป็นน่านน้ำภายในของประเทศไทย

ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea)

หมายถึง แนวทะเลที่อยู่ถัดจากอาณาเขตทางบกและน่านน้ำภายในออกไปไม่เกิน ๑๒ ไมล์ทะเล โดยวัดจากเส้นฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตซึ่งอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งขยายไปถึงหวงอากาศ (Air Space) เหนือทะเลอาณาเขตตลอดจนพื้นดินท้องทะเล (Sea-bed) กับดินใต้ผิวดิน (Subsoil) แห่งทะเลอาณาเขตด้วย

เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone)

หมายถึง ทะเลที่อยู่ถัดจากทะเลอาณาเขตออกไปไม่เกิน ๒๔ ไมล์ทะเล จากเสนาฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตโดยรัฐชายฝั่งอาจดำเนินการควบคุมที่จำเป็นเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับ

ศุลกากร (Customs) การคลัง(Fiscal) การเช่าเมือง (Immigration) หรือการสุขาภิบาล (Sanitation) ภายในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตของตนและลงโทษการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าว ซึ่งได้กระทำภายในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตของตน

เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) หมายถึง บริเวณที่ประชิดและอยู่เลยไปจากทะเลอาณาเขตโดยเขตเศรษฐกิจจำเพาะจะต้องไม่ขยายออกไปเลย ๒๐๐ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยเพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจ (Exploration) และการแสวงประโยชน์ (Exploitation) การอนุรักษ์ (Conservation) และการจัดการ (Management) ทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตในน้ำเหนือพื้นดิน ท้องทะเล (Water Superjacent to the Sea -bed) และในพื้นที่ดินท้องทะเล (Sea -bed) กับดินใต้ผิวดิน (Subsoil) ของพื้นดินท้องทะเลนั้น และมีสิทธิอธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่นๆเพื่อการแสวงประโยชน์และการสำรวจทางเศรษฐกิจในเขต เช่นการผลิตพลังงานจากน้ำ (Water) กระแสน้ำ (Currents)และลม (Winds) และรัฐชายฝั่งมีสิทธิแต่ผู้เดียว (Exclusive Rights) ที่จะก่อสร้างตลอดจนอนุญาตและวางระเบียบการก่อสร้าง การปฏิบัติงานและการใช้เกาะเทียม (Artificial Islands) สิ่งติดตั้ง (Installations) และสิ่งก่อสร้าง(Structures) เพื่อความมุ่งประสงค์ในการสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่มีชีวิตในเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือควบคุมการใช้สิ่งติดตั้งหรือสิ่งก่อสร้างอันอาจรบกวนการใช้สิทธิของรัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รวมทั้งเขตอำนาจเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่ว่าด้วยศุลกากร การคลัง สาธารณสุข ความปลอดภัย และการเช่าเมืองสวนรัฐอื่นๆ ยังคงมีเสรีภาพในการเดินเรือ(Freedom of Navigation)

การบินผาน (Freedom of Over flight) การวางสาย
เคเบิลและท่อใต้ทะเล (Freedom of the Laying of
Submarine Cables and Pipelines)

เขตไหล่ทวีป (Continental Shelf Zone) หมายถึง พื้นดินท้องทะเล (Sea -bed) และดินใต้ผิวดิน
(Subsoil) ของบริเวณใต้ทะเล ซึ่งขยายเลยทะเลอาณา
เขตของรัฐตลอดสวนตออกไปตามธรรมชาติ (Natural
Prolongation) ของดินแดนทางบกของตนจนถึงริมนอก
ของขอบทวีป (Continental Margin) หรือจนถึงระยะ
๒๐๐ไมล์ทะเลจากเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเล
อาณาเขตในกรณีที่ริมนอกของขอบทวีปขยายไปไม่ถึง
ระยะนั้น

ทะเลหลวง (High Sea) หมายถึง ทุกส่วนของทะเลซึ่งไม่ได้อยู่ในเขตเศรษฐกิจ
จำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ในทะเลอาณา
เขต (Territorial Sea) หรือในน่านน้ำภายใน (Internal
Waters) ของรัฐ หรือในน่านน้ำหมู่เกาะ (Archipelagic
Waters) ของรัฐหมู่เกาะ โดยทะเลหลวงเปิดให้แก่อำนาจรัฐทั้ง
ปวงไม่ว่ารัฐชายฝั่ง (Coastal States) หรือ รัฐไร้ฝั่งทะเล
(Landlocked States) เสรีภาพแห่งทะเลหลวงใช้ได้ภายใต้
เงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยอนุสัญญาฯ และหลักเกณฑ์
อื่นๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น เสรีภาพในการ
เดินเรือ (Freedom of Navigation) เสรีภาพในการบิน
(Freedom of Over flight) เสรีภาพในการทำประมง
(Freedom of Fishing) โดยหน้าที่สำคัญของรัฐต่างๆ ที่
ทำการประมงในทะเลหลวง คือต้องร่วมมือกันกำหนด
มาตรการในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรที่มีชีวิตในท
องทะเล

บริเวณพื้นที่ (The Area) หมายถึง พื้นดินท้องทะเลและพื้นมหาสมุทรและดินใต้ผิวดิน
ที่อยู่พ้นขอบเขตของเขตอำนาจแห่งชาติ

เส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication -SLOC)

หมายถึง เส้นทางระหว่างท่าเรือท่าที่ใช้ในการขนส่งทาง
ทะเล การโลจิสติกส์ และการทหาร

ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) หมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ
ความปลอดภัย โดยมีเป้าหมาย ๒ ประการ คือ ๑) มนุษย
ทุกคนจะต้องปลอดภัยจากความกลัว (Freedom from
fear) ๒) ปลอดภัยจากความขาดแคลนหรือความต้องการ
(Freedom from want) และสามารถสนองต่อความจำเป็น
พื้นฐานสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี
ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนา
ศักยภาพของตนเอง

บทที่ ๒

แนวความคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กล่าวนำ

แนวความคิดในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทยที่ได้รับผลกระทบจากบทบาทของสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ที่มีต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) และความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทาง หรือ One Belt One Road กับข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ นั้น การศึกษาในบทนี้จะเป็นการศึกษา หลักการของยุทธศาสตร์ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ฉบับปัจจุบัน แนวคิด ทฤษฎี และหลักการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้ง ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ได้แนวความคิดการวิเคราะห์ในบทต่อไป ทั้งนี้ การพัฒนายุทธศาสตร์ของแต่ละประเทศ แม้ว่า จะมีการดำเนินการแตกต่างกัน แต่กรอบแนวความคิดหรือตัวแบบ (Model) ก็จะมีอยู่บนหลักการ และพื้นฐานอันเดียวกัน โดยเริ่มต้นจากกำหนดความมุ่งประสงค์แห่งชาติ (National Purpose) กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) กำหนดวัตถุประสงค์แห่งชาติ (National Objectives) หรือ Ends แล้วจึงกำหนดนโยบายของชาติต่างๆ หรือ Ways ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้ขีดความสามารถที่ต้องการ อันได้แก่กำลังอำนาจแห่งชาติ ด้านต่าง ๆ หรือ Means มารองรับ ทั้งนี้การพัฒนายุทธศาสตร์ มิใช่ความดีงามของหลักการ หรือทฤษฎีเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการพิจารณานำไปใช้ให้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

หลักการกำหนดยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ (Strategy) หมายถึง วิธีการ (Ways) ที่จะนำเครื่องมือ (Means) ที่มีอยู่อย่างจำกัด มาใช้อย่างดีที่สุดให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (Ends) ที่ตั้งไว้ยุทธศาสตร์มีความหมายรวม และคลุมอย่างกว้างขวาง มองได้หลายแง่มุม สำหรับความหมายโดยทั่วไป หมายถึง ของชาติ ของทหาร และของอื่นๆ แล้วแต่ว่าจะนำไปใช้ หลักการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยพื้นฐานยุทธศาสตร์จะเป็นตัวเชื่อมระหว่าง วัตถุประสงค์ จุดประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (Objective/Goals/Ends) กับเครื่องมือ (Means) และหนทางที่จะใช้/วิธีการ (Ways) โดยเป็นการเดินเกมที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ที่ถูกต้องสอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง

ชัดเจน เข้าใจง่ายไม่เรื่อยเปื่อยไร้สาระ จับต้นชนปลายลำบาก (Coherent Strategy) และเป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของทุกสถาบันไม่ว่าจะเป็นประเทศชาติ กองทัพ หรือแม้แต่บริษัทที่ดำเนินธุรกิจ

การกำหนดยุทธศาสตร์ของ ศาสตราจารย์ Henry C. Bartlett

การกำหนดยุทธศาสตร์ ต้องนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเป็นจำนวนมาก ไม่มีวิธีการหรือแบบฟอร์มที่ตายตัว การประเมินความต้องการภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรความยุ่งยาก สลับซับซ้อนของกรรมวิธีในการกำหนดยุทธศาสตร์มักบดบังหลักการพื้นฐานในการวางแผน ก็คือการทำให้เกิดความสมดุลระหว่างจุดมุ่งหมายที่กำหนด (Ends) กับเครื่องมือที่จะใช้ (Means) ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ สำหรับในเรื่องนี้ ศาสตราจารย์ (ศ.) Henry C. Bartlett วิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐอเมริกา ได้จัดทำแบบจำลองแสดงหลักการ การกำหนดยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๑ ทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์ของ ศ. Henry C. Bartlett

จากแบบจำลองทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์ของ ศ. Henry C. Bartlett แสดงกรรมวิธีที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา รวมทั้งความเกี่ยวพันของตัวแปร ๖ ประการ ดังนี้

๑. **วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย (Ends or Goals)** ผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์หรือนักยุทธศาสตร์และนักวางแผน มักจะกำหนดวัตถุประสงค์ไว้หลายระดับ โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดคือ **ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests)** ซึ่งเป็นเป้าหมายต่อเนื่องและถาวร ได้แก่ ความอยู่

รอดของชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสงบสุข/สันติภาพของโลกประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน ส่วนเป้าหมายระดับรองก็ต้องเป็นไปตามแนวทางเดียวกัน

๒. สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง (Security Environment) การประเมินสภาวะแวดล้อม เป็นงานที่ยากที่สุดของนักยุทธศาสตร์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเป็นไปอย่างรวดเร็ว หากสภาวะแวดล้อมเปลี่ยน อาจจะทำให้วัตถุประสงค์ของชาติเปลี่ยนไป การตรวจสอบสภาวะแวดล้อม ต้องพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลหลายด้าน เช่น การเปลี่ยนศูนย์กลางอำนาจระดับประเทศ/โลก แนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ ความไม่แน่นอนที่เป็นอันตราย (Critical Uncertainties) การพึ่งพากันของระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ ศาสนาวัฒนธรรม ประชากร/เชื้อชาติ สิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของความต้องการภายในประเทศ

๓. ยุทธศาสตร์ (Strategy) เป็นแผนการเดินเกม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือจุดหมายด้วยเครื่องมือ/ทรัพยากรอันจำกัด นักยุทธศาสตร์จะไม่เลือกแผนที่ดีที่สุดจากหลายหนทางเท่านั้น แต่ต้องมั่นใจว่าเกมนั้นคุ้มค่าต่อการเล่น โดยยุทธศาสตร์ระดับชาติ (Grand Strategy) ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนว่าจะนำกำลังอำนาจแห่งชาติทางด้านเศรษฐกิจ การทูต และการทหาร ไปใช้อย่างไรจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ ในความหมายของ ศ. Henry C. Bartlett ยังสามารถแตกย่อยเป็น ยุทธศาสตร์ระดับกลาง ตามกำลังอำนาจของชาติ

๔. เครื่องมือ (Means or Tools) เป็นทรัพยากรทั้งหมดของประเทศที่ใช้ในการทำให้ประสบความสำเร็จต่อยุทธศาสตร์ที่เลือกไว้ เครื่องมือ จึงหมายถึง ทรัพยากรโดยรวมของชาติ ได้แก่ เครื่องมือทางเศรษฐกิจ เช่น ข้อตกลงการค้า การช่วยเหลือจากต่างประเทศ เงินทุน ภาษี ค่าใช้จ่ายรัฐบาล เงินอุดหนุน ฯลฯ เครื่องมือทางการทูต ได้แก่ พันธมิตร กำลังร่วม แนวร่วม สถาบันระหว่างประเทศ สนธิสัญญาต่าง ๆ สำนักงานการค้า การคว่ำบาตร การเจรจาในทุกรูปแบบ ฯลฯ เครื่องมือทางทหาร ได้แก่ กำลังรบและยุทโธปกรณ์ทั้งปวง สำหรับทำสงครามตามแบบขนาดใหญ่ลงไปถึงการรบนอกแบบ การรักษาสันติภาพ การฟื้นฟูประเทศ หรือ ความขัดแย้งระดับต่าง ๆ รวมทั้ง อาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูง เครื่องมือด้านข่าวสาร เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เพราะสามารถเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนได้ในชั่วข้ามคืน

๕. ข้อจำกัดด้านทรัพยากร (Constrained Resources) นักยุทธศาสตร์มักมีความต้องการสูงกว่าทรัพยากรที่มีอยู่เสมอ ประเทศต่างๆ จึงต้องเลือกระหว่างความต้องการ กับการแย่งชิงงบประมาณกันเอง โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การจัดสรรทรัพยากร โดยเลือกวัตถุประสงค์ และหนทางปฏิบัติที่สำคัญที่สุดและจัดลำดับความเร่งด่วนของงานที่ต้องดำเนินการ

๖. ความเสี่ยง (Risks) ต่อความล้มเหลว เนื่องจาก ความไม่แน่นอนของสภาวะแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก นักยุทธศาสตร์ต้องพิจารณาโอกาสที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จ โดยการตรวจสอบการผิดพลาด (Mismatches) ตรวจสอบความผิดพลาดระหว่างวัตถุประสงค์-เครื่องมือ (Ends-Means Mismatches) ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างต่อเนื่อง และให้แน่ใจว่ากำลังรบในอนาคต ภายใต้การความขาดแคลนจะเพียงพอสำหรับใช้ใน ยุทธศาสตร์ทหารของประเทศ หากเกิดความไม่สมดุล นักยุทธศาสตร์ต้องปรับแต่งความคิด ตลอดเวลา การปรับตัวแปรสำคัญให้เกิดความสมดุล แก้ปัญหา Mismatches นักยุทธศาสตร์สามารถทำได้โดยสร้างแบบจำลอง การปรับแต่งวัตถุประสงค์ และเปลี่ยนเครื่องมือ (Modify the Ends, Change the Means) เพื่อให้เกิดความสมดุลกลับคืนมา

โดยสรุป ทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์ของ ศ. Henry C. Bartlett เป็นที่เปิดโอกาสให้ มีความอ่อนตัวในการจัดทำ แต่ต้องอาศัยการตีความและกำหนดขั้นตอนของนักวางแผนยุทธศาสตร์เองเป็นหลัก ซึ่งในทางปฏิบัติจะดำเนินการได้ยาก แต่จุดเด่นของ ทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์ ของ ศ. Henry C. Bartlett นั้น จะอยู่ที่การกำหนดเครื่องมือ ที่เสนอข้อดีข้อเสียไว้ถึง ๘ แบบ ที่สามารถเลือกใช้หรือนำไปใช้ได้ทั้งหมด

ตารางที่ ๒ - ๑ ทางเลือกในการกำหนดกำลังรบ ของ ศ. Henry C. Bartlett

วิธีการ (Approaches)	ปัจจัยผลักดัน (Drivers)	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Pitfalls)
จากบนลงล่าง (Top-Down)	<ul style="list-style-type: none"> - ผลประโยชน์ - วัตถุประสงค์ - ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นเป้าหมายอย่างเป็นระบบ - ปัจจัยการพิจารณาเด่นชัด - รวมการใช้กำลังอำนาจต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - นำข้อจำกัดมาพิจารณาภายหลัง - อาจจะไม่อ่อนตัว - ขาดข้อมูลความสามารถในการปฏิบัติ
จากล่างขึ้นบน (Bottom-Up)	ขีดความสามารถในปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นสภาพที่เป็นจริง - เน้นสถานะปัจจุบัน - ปรับปรุงกำลังรบปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นปัจจุบันมากกว่าอนาคต - ละเลยการคิดในระยะยาว - ละเลยการมองภาพรวม
ภาพสถานการณ์ (Scenario)	สถานการณ์เฉพาะต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นสภาพที่เฉพาะเจาะจง จับต้องได้ - ส่งเสริมการจัดลำดับความเร่งด่วนสถานการณ์ - เปลี่ยนแปลงง่าย ตามเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - โลกไม่มีความแน่นอน - เหตุการณ์มักเดินไปตามครรลอง - ข้อจำกัดของการมองภาพในระยะยาว
ภัยคุกคามและความอ่อนแอต่าง ๆ (Threats and Vulnerabilities)	<ul style="list-style-type: none"> - ความเสี่ยง - ฝ่ายตรงข้าม - จุดอ่อนของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นศักยภาพของฝ่ายตรงข้าม - มองทั้งภาพรวมและเฉพาะด้าน - เน้นขีดความสามารถกำลังรบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องพิสูจน์สิ่งที่สงสัย - มีปฏิกิริยาตอบโต้ - โอนเอียงไปในด้านการใช้ข้อมูลตัวเลข
ความสามารถหลักและภารกิจ (Core Competencies & Missions)	- หน้าที่	<ul style="list-style-type: none"> - จัดลำดับขีดความสามารถหลัก - ใช้จุดแข็งให้มากที่สุด - ใช้จุดอ่อนของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจยังคงนำขีดความสามารถที่ล้าสมัยมาใช้ - อาจละเลยเป้าหมายของหน่วยเหนือ
ขีดความสามารถ (Capability Based)	- ความท้าทายด้านยุทธการ	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นปัญหาทางทหารโดยเฉพาะ - เน้นแนวความคิดทางยุทธการ 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นสิ่งที่ทำในปัจจุบันมากเกินไป - กำหนดความต้องการร่วมแต่ไม่ใช่ระดับของหน่วยกำลังรบ

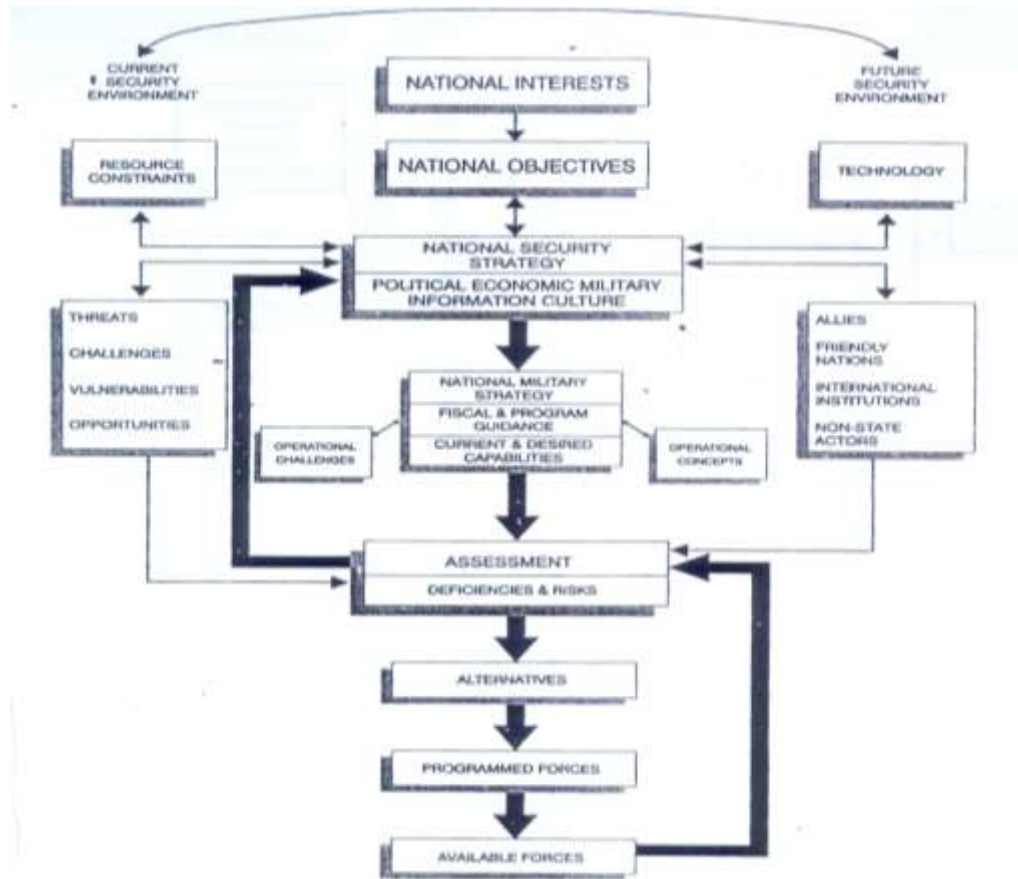
		และขีดความสามารถร่วม - เน้นการรวบรวม	
เพื่อไว้มาก ๆ (Hedging)	- ลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด	- ใช้ขีดความสามารถทั้งหมดอย่างเต็มที่ - เผชิญหน้ากับความไม่แน่นอนในอนาคต - ค้นหาความสมดุลและความอ่อนตัว	- มองขีดความสามารถของตนเองต่ำ - มองขีดความสามารถของผู้อื่นสูงเกินไป - ใช้งบประมาณสูงมาก
เทคโนโลยี (Technology)	- ระบบที่เหนือกว่า	- เน้นความรู้ - ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ - สร้างศูนย์อำนาจทางทหาร	- เสี่ยงต่อการใช้ งบประมาณ แต่พัฒนาได้ผลน้อย - อาจมองปัจจัยด้านกำลังพลต่ำเกินไป - อาจทำให้โครงสร้างกำลังรบขาดสมดุล
งบประมาณ (Fiscal)	- งบประมาณที่ได้รับ	- เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ - ต้องมีการกำหนดความเร่งด่วน - ส่งเสริมวินัยด้านการเงินงบประมาณ	- อาจนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณที่ต่ำกว่าความต้องการ - มักทำให้เกิดการใช้จ่ายที่เป็นวงรอบ - นำไปสู่การแบ่งงบประมาณที่เป็นสัดส่วนยุติธรรม

ที่มา: Strategy and Force Planning, Fourth Edition, Security Strategy and Forces Faculty, Naval War College, Newport, RI. P.31.

การกำหนดยุทธศาสตร์ของ Liotta P.H. และ Richmond M. Lloyd

Liotta P.H. และ Richmond M. Lloyd วิทยาลัยการทัพเรือสหรัฐอเมริกา นักวิชาการทั้งสองท่านได้เสนอแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังรบในอนาคต โดยมีรูปแบบและแนวทงลักษณะ Top - Down ที่ชัดเจน และให้คำจำกัดความของคำว่า “ยุทธศาสตร์” คือ “การใช้เครื่องมือที่มีอยู่ให้บรรลุจุดมุ่งประสงค์ที่ต้องการ” (The application of available means to secure desired ends) โดยกำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๒ ขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์ Liotta P.H. และ Richmond M. Lloyd

ที่มา : ตำรา Strategy and Force Planning.4th ed., Newport, RI (Naval War College.2004)

การจัดทำยุทธศาสตร์มีปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นก็คือ ขั้นตอนการพิจารณา ประกอบด้วย การตั้งคำถาม เพื่อหาคำตอบต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ (What we want to do) การนำยุทธศาสตร์ไปใช้ (How we plan to do it) เราต้องเผชิญกับอะไร (What we are up against) เช่น ภัยคุกคาม (Threats) จุดอ่อน (Vulnerabilities) สิ่งท้าทาย (Challenges) และโอกาส (Opportunities) และเรามีอะไรสำหรับใช้ดำเนินงาน (What is available to do it) แบบฝ่ายเดียว/หลายฝ่าย (Unilateral/Multilateral) พันธมิตร/แนวร่วม/กำลังร่วม (Alliances /Coalition/Alignments) สถาบันระหว่างประเทศหรือกำลังป้องกันที่จัดเข้าร่วม (International Institutions/Viable Defence Forces) โครงสร้างยุทธศาสตร์ของ Liotta P.H. & Richmond M. Lloyd เครื่องมือทางเศรษฐกิจ/การเมือง/การทูต/ข้อมูลข่าวสาร (Economic / Political / Diplomatic / Informational Instruments) และอะไรคือความผิดพลาดคลาดเคลื่อน (What are the mismatches) ความเสี่ยง ความด้อยประสิทธิภาพ จุดอ่อน ผลลัพธ์ที่มองไม่เห็น หรือสิ่งบดบังทาง

วัฒนธรรม (Risks Deficiencies Vulnerabilities Unforeseen Outcome Cultural Blinders) โดยแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ของ Liotta & Lloyd มีพื้นฐานการคิดอยู่ ๒ ประการ คือ การบริหารทรัพยากรบนความขาดแคลน และ ความสัมพันธ์ระหว่าง จุดมุ่งหมาย (Ends) เครื่องมือ (Means) และ ความเสี่ยง (Risks)

ขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์ของ Liotta & Lloyd เป็นแบบ Top-Down Approach โดยพิจารณาตั้งแต่ ผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ ความอยู่รอดและความผาสุกของประเทศชาติ (National Survival and Well-being) วัตถุประสงค์แห่งชาติ คือ เป้าหมายเฉพาะที่ชาติต้องการแสวงหา สนับสนุนหรือป้องกันผลประโยชน์แห่งชาติ (The specific goals a nation seeks to advance, support or defense national interests) และกล่าวถึง ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ทหาร ว่าเป็นแผน/วิธีการที่นำมาให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ ด้วยการใช้จ่ายอำนาจด้านต่าง ๆ (การเมือง เศรษฐกิจ การทหาร ข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรมและจิตวิทยา) การจัดทำแผนงบประมาณและโครงการ (Fiscal & Program Guidance) เป็นการใช้ทรัพยากร ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับสูง (รัฐบาล) และระดับกระทรวง (Defense/Non-defense Programs) ชีตความสามารถปัจจุบันและที่ต้องการ (Current and Desired Capabilities) ประกอบด้วย แนวทางและสิ่งท้าทายทางยุทธการ (Operational Challenges & Operational Concepts) ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทหาร งบประมาณ และโครงการต่างๆ การประเมินค่า และการบูรณาการ (Assessment & Integration) เป็นการวิเคราะห์การนำยุทธศาสตร์ และกำลังรบที่มี (Available Forces) ไปใช้ โดยมี ภัยคุกคาม สิ่งท้าทาย จุดอ่อน และ โอกาส เป็นองค์ประกอบที่จะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง ธรรมชาติของความขัดแย้ง ค้นหาจุดอ่อน เพื่อใช้พัฒนายุทธศาสตร์ของประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์จำเป็นต้องนำพันธมิตร สถาบันต่างประเทศ และองค์การอิสระต่างๆ (Allies Friendly Nations International Institutions Non-State Actors) มาร่วมในการพิจารณา โดยกำลังรบที่มีต้องพิจารณาใน ๓ ระดับ ดังนี้

๑. กำลังรบที่มีอยู่ทั้งประจำการและกำลังสำรอง (Active & Reserve)
๒. กำลังรบที่มีแผนเข้าประจำการ
๓. กำลังรบจากพันธมิตร/เพื่อนบ้านในแต่ละสถานการณ์

การวิเคราะห์กำลังรบ (Assessment) เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกำลังรบและยุทธศาสตร์ของฝ่ายตรงข้าม โดยพิจารณาจาก

๑. เชิงคุณภาพ เช่น ผู้นำ หลักนิยม การฝึก ขวัญ การส่งกำลังบำรุง การข่าว เทคโนโลยีและความคิดริเริ่ม

๒. เชิงปริมาณ เช่น แผนกำลังรบ (Order of Battle) อำนาจการยิง ชีตความสามารถในการเคลื่อนที่และการอยู่รอด ฯลฯ โดยพิจารณาร่วมกับความด้อยประสิทธิภาพ &

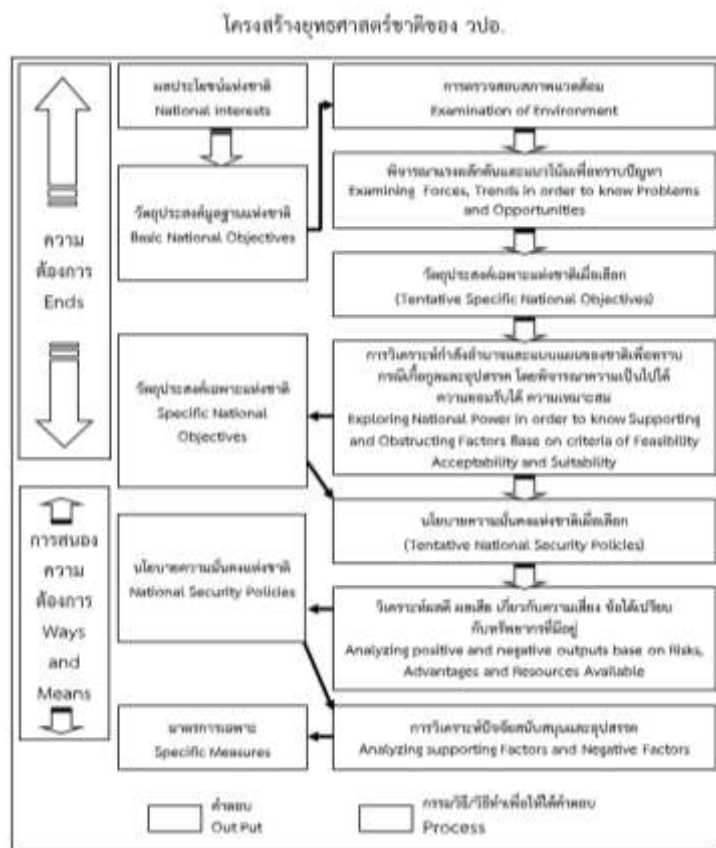
ความเสี่ยง (Deficiencies & Risks) ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นช่วยพิจารณาให้เห็นความด้อยประสิทธิภาพในยุทธศาสตร์และโครงสร้างกำลังรบของเราส่วนความเสี่ยงเป็นช่องว่างระหว่างวัตถุประสงค์ที่ต้องการ กับยุทธศาสตร์และกำลังรบที่มี (Means) บางครั้งนักวางแผนยุทธศาสตร์ต้องยอมให้มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นในบางด้าน เพื่อลดความเสี่ยงในอีกด้าน จากนั้นต้องกำหนดกำลังรบและโครงการ สำหรับใช้เป็นทางเลือกในแบบอื่น ๆ (Alternatives and Programmed Forces) เป็นส่วนการวางแผนกำลังรบ โดยการเลือกกำลังรบ เพื่อแก้ปัญหาการด้อยประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงในยุทธศาสตร์ทหาร โดยแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับนโยบาย (Defence Fiscal & Policy Guidance) ระดับโครงสร้างกองทัพ (Force Structure) และระดับขีดความสามารถของกองทัพ (ความสามารถที่ควรมี) ทั้งนี้ ได้เสนอแนะให้จัดสรรกำลังรบในลักษณะรวบรวมหรือผสม (Joint หรือ Combined) และต้องมีการตรวจสอบย้อนกลับ (Feedback Loop) เป็นการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องตามปัจจัยต่างๆ หากยังมีความไม่ถูกต้องในแนวความคิด

โดยสรุป ทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์ของ Liotta & Lloyd เป็นหลักการแบบ Top - Down ที่เน้นภัยคุกคาม มีขั้นตอน วิธีการเป็นลำดับขั้น และง่ายต่อการนำไปใช้ ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ หรือยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ แต่เป็นต้นแบบที่นิยมนำไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดกำลังรบของหน่วยงานด้านความมั่นคงทางทหาร

การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติหรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ เป็นกรรมวิธีที่มีความซับซ้อน เริ่มจากการพิจารณาบทเรียนในอดีต สถานการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มของสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ต่างๆ ประกอบด้วยปัจจัยตัวแปร และปัจจัยที่ยังไม่สามารถกำหนดได้ จึงต้องมีความยืดหยุ่นที่จะเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา สามารถปรับเปลี่ยนได้และมีความอ่อนตัวสูง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้กำหนดกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแบ่งเป็นขั้นตอนสำคัญสรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๓ โครงสร้างยุทธศาสตร์ชาติ

ที่มา : เอกสารประกอบการบรรยาย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันป้องกันประเทศ

ผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นแนวความคิดที่ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบที่สุดแล้ว จากองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งประมวลขึ้นเป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดที่ชาติจะขาดเสียมิได้ รวมถึงการคุ้มครองตนเอง ความเป็นเอกราชบูรณภาพแห่งชาติ ความมั่นคงทางทหาร เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ กับบรรดาความมั่งคั่งทั้งหลายที่จะพึงมี ผลประโยชน์แห่งชาติ จำแนกได้เป็น ๓ ลักษณะ

๑. จำแนกตามระดับความสำคัญ (Degree of Primacy) ได้แก่ผลประโยชน์แห่งชาติ ที่มีความสำคัญสูงสุด (Vital Interests) กับผลประโยชน์แห่งชาติระดับรอง (Secondary Interests)

๒. จำแนกตามลำดับความยั่งยืน (Degree of Permanence) ได้แก่ผลประโยชน์แห่งชาติถาวร (Permanent Interests) กับผลประโยชน์แห่งชาติไม่ถาวร (Variable Interests)

๓. จำแนกตามระดับเฉพาะเจาะจง (Degree of Generality) ได้แก่ผลประโยชน์แห่งชาติทั่วไป (General Interests) กับผลประโยชน์แห่งชาติเฉพาะ (Specific Interests)

วัตถุประสงค์แห่งชาติ หมายถึง จุดหมาย เป้าหมาย หรือความมุ่งหมายต่างๆ อันเป็นหลักมูลฐานของชาติซึ่งจะต้องหาหนทางให้บรรลุถึงในที่สุด โดยจะต้องกำหนดนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งเข้าหา และจะต้องใช้ความเพียรพยายาม ตลอดจนต้องนำทรัพยากรต่างๆของชาติมาใช้ให้บรรลุ จำแนกได้ ๒ ประเภท

๑. วัตถุประสงค์มูลฐาน หมายถึง จุดหมาย เป้าหมาย หรือความมุ่งหมายต่างๆ อันเป็น หลักมูลฐานของชาติซึ่งกว้างขวางมาก มีลักษณะมั่นคงถาวรยั่งยืนนาน บางครั้งก็ยากที่จะดำเนินการ ให้บรรลุถึงได้ จำเป็นต้องใช้ความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง ในการพิจารณาเกี่ยวกับนโยบาย แห่งชาติทุกครั้งต้องนำเอาวัตถุประสงค์มูลฐานขึ้นมาเป็นหลักพิจารณาร่วมด้วยเสมอ

๒. วัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติ หมายถึง เป้าหมายต่างๆ ของชาติ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้อง มั่นคงถาวรยั่งยืนและบางครั้งก็ไม่สามารถจะดำเนินการให้บรรลุถึงได้ทั้งหมด เป้าหมายเหล่านี้ อาจ มีลักษณะเป็นการชั่วคราวที่จะก้าวล่วงวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติ แต่จะต้องถือเป็นข้อพิจารณา ที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติต้องระลึกลู่เสมอ ว่าเมื่อกำหนดขึ้นแล้วจะเป็นแนวทางไปสู่หรือขจัดอุปสรรคขัดขวางต่างๆ ในอันที่จะบรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์มูลฐานแห่งชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง หนทางปฏิบัติอย่างกว้างๆ หรือเป็นข้อความ แสดงแนวทางปฏิบัติ ซึ่งกำหนดขึ้นในอันที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับความ มั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และผลประโยชน์แห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติให้คำจำกัดความว่า

“นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง หนทางปฏิบัติหรือแนวทางปฏิบัติอย่างกว้างๆ ในระดับชาติของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้สภาความมั่นคงแห่งชาติจะเป็นผู้เสนอแนะนโยบายความมั่นคงแห่งชาติต่อสภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อขอรับความเห็นชอบในการบริหารให้บรรลุถึงซึ่งวัตถุประสงค์แห่งชาติ”

การตรวจสอบและวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมจะทราบถึงปัญหา อุปสรรคต่างๆ หรือ ภัยคุกคาม หรือโอกาสที่จะแสวงประโยชน์ รวมทั้งเรื่องที่ทำนายต่อการที่ชาติจะต้องเข้าดำเนินการ แล้ว จะสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะต้อง “ทำอะไร” ในการแก้ปัญหาเหล่านั้น เรื่องต่างๆ ที่จะต้อง ดำเนินการก็คือ “วัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติ” และ เมื่อได้พิจารณาตกลงใจว่าจะ “ทำอะไร” เพื่อ ขจัดปัญหา อุปสรรคหรือภัยคุกคามเหล่านั้น ก็คือ “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ” การกำหนด นโยบายความมั่นคงแห่งชาติสามารถกำหนดได้ ๒ ขั้นตอน

๑. การกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (เพื่อเลือก) เป็นการพิจารณาวิธีการ หรือ หนทางใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ/ทรัพยากร ทุกด้านรวมทั้งพิจารณา “แบบแผนของชาติ” ได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี ระเบียบ วิธีปฏิบัติ นโยบายที่พิจารณาอาจมีทั้งข้อดีและข้อเสียต้องคุ้มค้ำกับ เป้าหมาย บรรลุผลได้ในเวลาที่ต้องการ ใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด อุปสรรคน้อยที่สุด ผลจากการ พิจารณา วัตถุประสงค์เฉพาะแห่งชาติ (ที่เสนอ) ข้อหนึ่ง อาจอาศัยนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (เพื่อเลือก) หลายๆ นโยบายก็ได้ โดยนโยบายต้องมีทิศทางชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่ใช่งานประจำ รมั้ดระวังไม่ใช่ วัตถุประสงค์เฉพาะ

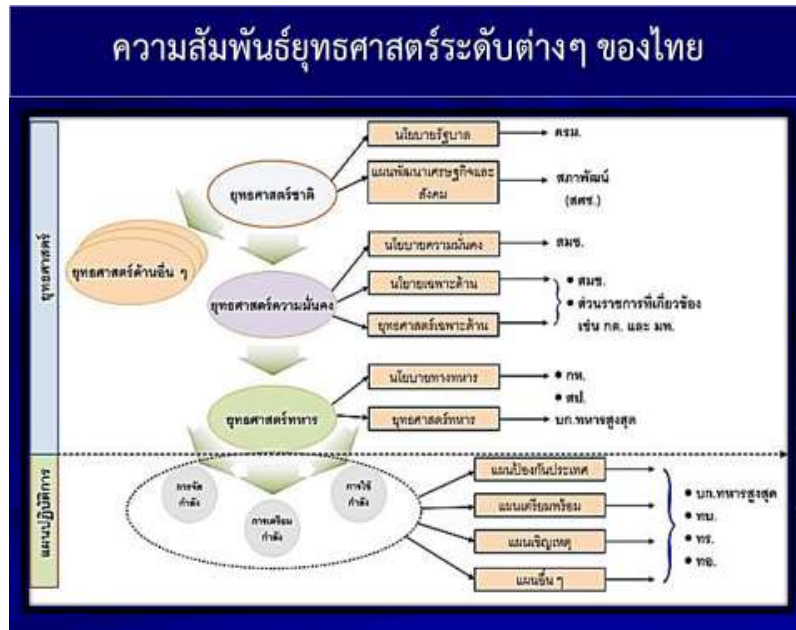
๒. การกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (ที่เสนอ) เป็นการวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ทรัพยากรที่มี ปัจจัยความเสี่ยง ความสิ้นเปลืองกับประโยชน์ที่ได้รับ ความสามารถนำไป ปฏิบัติจาก นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (เพื่อเลือก) สรุปว่าเป็นหนทางที่ดีที่สุด

มาตรการเฉพาะ เป็นการกำหนดเครื่องมือ หรือสิ่งที่ต้องรองรับนโยบายความมั่นคง แห่งชาติ (ที่เสนอ) และเป็นจุดเริ่มต้นในการแจกจ่ายไปยังกระทรวง ส่วนราชการต่างๆ รูปแบบของ มาตรการเฉพาะจะเป็นไปในลักษณะใดก็ได้ตามความเหมาะสม การปฏิบัติตามนโยบายด้วย มาตรการ อาจมีเพียง ๑ (หนึ่ง) มาตรการ หรือหลายมาตรการเพื่อรองรับ ๑ นโยบาย อย่างไรก็ตาม นโยบายความ มั่นคงแต่ละข้อควรมีมาตรการเฉพาะอย่างน้อย ๑ มาตรการ มาตรการกำหนดด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย ต่างๆ ต่อการดำเนินนโยบายทั้งจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ ที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรค เพื่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

แผน/แผนงาน/โครงการ (Plan/Program/Project) เป็นรายละเอียดของการ ดำเนินงาน ระยะเวลา และความต้องการทางด้านงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ที่ กำหนด ซึ่งหมายถึง แผนงานหรือโครงการระดับชาติที่สำคัญ อันส่งผลกระทบต่อ ประเทศโดยรวม และเกี่ยวข้องต่อส่วนราชการ องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน อาจเป็น โครงการเริ่มใหม่ หรือ โครงการเดิมที่ต้องการการพัฒนาให้เกิดผล สำหรับการคาดการณ์รายได้ของ แผ่นดินนั้น จะต้องอาศัย ข้อมูลจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ หรืออีกนัยหนึ่งแผน หรือ แผนงาน หรือโครงการ คือ เครื่องมือในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสู่เป้าหมายที่ ต้องการ

ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของประเทศไทย

แผนภาพที่ ๒ - ๔ ความสัมพันธ์ยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ ของไทย

ที่มา: เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรการปฐมนิเทศนายทหารชั้นนายพลกองทัพไทย รุ่นที่ ๓๙ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐

ประเทศไทยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้หลายระดับ โดยเริ่มจาก ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้วมีการกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้นมารองรับ ยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (นโยบายด้านความมั่นคง นโยบายเฉพาะด้าน และ ยุทธศาสตร์เฉพาะด้าน) และยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ ส่วนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีการกำหนด ยุทธศาสตร์ขึ้นมารองรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง คือ ยุทธศาสตร์ทหาร (นโยบายทางทหาร และ ยุทธศาสตร์ทหาร) โดยนโยบายทางทหารจะออกมาในรูปแบบพัฒนาต่าง ๆ หรือนโยบายด้านต่าง ๆ ในขณะที่ยุทธศาสตร์ทหารจะเน้นการเตรียมกำลัง การใช้กำลัง และการจัดกำลัง รวมทั้งแผนป้องกันประเทศ แผนเตรียมกำลัง แผนเผชิญเหตุ และแผนอื่น ๆ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ กำหนดขึ้น เพื่อเป็นกรอบการเนนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐ โดยพิจารณาความเสี่ยง และผลกระทบต่อความมั่นคง ที่ส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติ ในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ”

ผลประโยชน์แห่งชาติ

๑. การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
๒. การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ
๓. การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
๔. การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
๕. ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
๖. ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร
๗. ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม ระหว่างประเทศ
๘. การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

วิสัยทัศน์ “ชาติมีเสถียรภาพและเป็นปึกแผ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต ประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปลอดภัยจากภัยคุกคามข้ามพรมแดนพร้อมเผชิญวิกฤติการณ์ มีบทบาทเชิงรุกในประชาคมอาเซียน และดำเนินความสัมพันธ์กับนานาชาติอย่างมีดุลยภาพ”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดีและธำรงรักษาไว้ ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๓. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความสมานฉันท์ในชาติ เพื่อลดการเผชิญหน้า และการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ
๔. เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง
๕. เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วน ในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง
๖. เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร มีความมั่นคงความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของพัฒนาประเทศรวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบ ของกระแสโลกาภิวัตน์
๗. เพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงคราม และวิกฤติการณ์ ความมั่นคงอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

๘. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงครามและสามารถผนึกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ

๙. เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และ การ ดำ รัง เกียรติภูมิของชาติ

ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ

๑. เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

๓. ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

๔. จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน

๕. สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ

๖. ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

๗. จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

๘. เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน

๙. เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน

๑๐. เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์

๑๑. รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๒. เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร

๑๓. พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

๑๔. เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

๑๕. พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ

๑๖. เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๔ เดิมก็คือ “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๖๒” ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ เมื่อ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้เปลี่ยนชื่อและขยายระยะเวลา เป็น แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ จัดทำโดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของประเทศไทย (ยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะด้านทางทะเล) เป็น

แผนหลักสำหรับรองรับการดำเนินงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับมิติความมั่นคงทางทะเล เพื่อให้การทำงานสอดคล้องกับมิติด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการสู่เป้าหมาย “ประเทศมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง” โดยอาศัยผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อน โดยกำหนดผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และวัตถุประสงค์ของชาติทางทะเลไว้ ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยสามารถปกป้องรักษาและแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้อย่างสมดุล และยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการบริหารจัดการ และการบูรณาการ การไหลพลังอำนาจของชาติในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ”

ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตั้งอยู่บนพื้นฐานการยอมรับและคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกภาคส่วนในประเทศ โดยมีเป้าหมายสูงสุดร่วมกันทุกฝ่ายภายในชาติ ดังนี้

๑. อำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และสิทธิอธิปไตยของชาติทางทะเล
๒. ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และการมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์และการดำเนินกิจกรรมทางทะเล
๓. ความเจริญรุ่งเรือง ความสมบูรณ์มั่งคั่งที่ยั่งยืนของชาติ และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน อันเนื่องมาจากกิจกรรมทางทะเลในทุกมิติ
๔. ผลประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนจากทะเลและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทะเลในทุกมิติ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
๕. การมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และเป็นที่ยอมรับในประชาคมระหว่างประเทศด้านกิจกรรมทางทะเล

วัตถุประสงค์ทางทะเล

๑. เพื่อปกป้องและรักษาอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และสิทธิอธิปไตยทางทะเลจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
๒. เพื่อคุ้มครองและรักษาชีวิต สิทธิ และทรัพย์สินของประชาชนที่ดำเนินกิจกรรมหรือมีความเกี่ยวข้องกับทะเลทั้งในและนอกน่านน้ำ
๓. เพื่อจัดการและควบคุมการใช้ทะเลให้มีความสงบเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมของทุกฝ่ายร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมศักยภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล
๔. เพื่อสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์กรความรู้ ความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล และปลูกจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากร ตลอดจนส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๕. เพื่อจัดทำและพัฒนากฎหมาย รวมทั้ง การบริหารจัดการทางทะเลขององค์การภาครัฐ
กรอบแนวคิดการดำเนินการภายใต้แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

๑. การดำเนินยุทธศาสตร์ทั้งในเชิงรุก เชิงป้องกัน และป้องปรามอย่างเหมาะสม

๒. การดำเนินยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของความร่วมมือ

๓. การดำเนินยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของการดำรงเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศ

๔. การดำเนินยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของการใช้กำลังอำนาจของชาติอย่างสมดุลและ

เหมาะสม

๕. การดำเนินยุทธศาสตร์บนพื้นฐานของความสอดคล้องกับหลักการและพันธกรณีต่าง ๆ

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ประกอบด้วย ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล

ประเด็นปัญหา ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน การรุกราน และการแข่งขัน

ในด้านการสะสมอาวุธ

วัตถุประสงค์ เพื่อปกป้องและรักษาอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน สิทธิ
 อธิปไตย และเขตอำนาจของชาติทางทะเล จากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการปกป้องภัยคุกคามทางทะเล

๒. การพัฒนาระบบกำลังทางเรือในการคลี่คลายสถานการณ์ และรองรับการ

เปลี่ยนแปลงของดุลกำลังในภูมิภาค

๓. ประเทศไทยกับประเทศต่างๆ มีความร่วมมือที่ใกล้ชิดในการสนับสนุนการฝึก
 ร่วมทางทะเล การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์
 ที่ดีและเกิดความไว้วางใจระหว่างกัน

แนวทางดำเนินการ

๑. ไซปลังอำนาจของชาติทั้งหมดในการจัดการกับภัยคุกคามที่เป็นรัฐ ด้วย
 แนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม โดยมุ่งเน้นการเบนผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความ
 ไว้วางใจระหว่างประเทศ และความร่วมมือ กับประเทศต่างๆ ตลอดจนไขและแสวงหาโอกาสการ
 แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี เน้นการเจรจา ทางการเมืองและการทูตเป็นหลัก
 ทั้งนี้ ในสถานการณ์ที่หลีกเลี่ยงการใช้กำลังไม่ได้ จะต้องมีความพร้อมและศักยภาพ ในการควบคุม
 และคลี่คลายสถานการณ์ไม่ใหบานปลายจนส่งผลกระทบต่อสิทธิและอธิปไตยของประเทศ

๒. เสริมสร้างและพัฒนากำลังทางเรือให้สอดคล้องกับพลังอำนาจอื่นๆ ของชาติ โดยให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของดุลกำลังในภูมิภาค ทั้งให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการปฏิบัติการกิจ และหน้าที่ในการป้องกันประเทศ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลใหม่มีความมั่นคงยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

๓. พัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ในทุกระดับ สนับสนุนให้มีการฝักการลาดตระเวนรวม การแลกเปลี่ยนข้อมูล ขาวสารทางทะเล และกิจกรรมอื่นๆ ที่เอื้อให้เกิดของทางการติดต่อสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน รวมทั้งสนับสนุนการกิจการรักษาสันติภาพ ที่เหมาะสมทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก โดยเฉพาะภายใต้กรอบของอาเซียนและองค์การสหประชาชาติ

๔. ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไวเนื้อเชื้อใจระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในและนอกภูมิภาค เพื่อลดความขัดแย้งและแรงกดดันต่อการใช้กำลังและขีดความสามารถทางทหารโดยไม่จำเป็น รวมถึงแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ในการยุติความขัดแย้งระหว่างประเทศ

๕. ผนึกพลังอำนาจแห่งชาติทั้งหมดในการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้บรรลุผลโดยเร็ว โดยเน้นการเจรจาทางการเมืองและการทูต เพื่อให้สามารถตกลงแบ่งเขตแดนทางทะเล กันได้ทั้งหมดหรือให้เหลือพื้นที่ขัดแย้งน้อยที่สุด โดยพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดทำ พื้นที่พัฒนารวมหรืออื่นๆ บนพื้นฐานของการดำรงบูรณภาพแห่งดินแดนและความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืนระหว่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล

ประเด็นปัญหา ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะข้ามพรมแดน ทั้งอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย การคานมนุษย์ ภัยธรรมชาติและภัยที่เกิดจากรัฐที่มีแนวคิดในการใช้ความรุนแรงในการบังคับใช้กฎหมาย

วัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองและรักษาชีวิต สิทธิ และทรัพย์สินของประชาชนที่ดำเนินกิจกรรมหรือมีความเกี่ยวข้องกับทะเล ทั้งในและนอกน่านน้ำ

เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. มีมาตรการและกลไกระหว่างประเทศในการระงับปัญหาโจรสลัดและการกระทำที่รุนแรงต่อเรือ และประชาชนของประเทศไทย

๒. การพัฒนาระบบตรวจการณ์และพิสูจน์ทราบและเป้าหมายทางทะเล

๓. การพัฒนาระบบและความเชื่อมโยงของระบบฐานข้อมูลข่าวสาร

๔. การบูรณาการเกี่ยวกับการเตือนภัยทางทะเลและภัยคุกคามต่อความมั่นคง

๕. ประเทศไทย มิตรประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียนมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดกัน โดยไซเวที ระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาความมั่นคงทางทะเล

แนวทางดำเนินการ

๑. เจรจา สร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจกับประเทศที่ใช้ความรุนแรงในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อสร้างมาตรการและกลไกระหว่างประเทศในการระงับการกระทำอันรุนแรงที่จะเกิดกับเรือและประชาชนของประเทศไทย ตลอดจนเพื่อเป็นช่องทางในการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน

๒. ดำเนินการทางการทูตและการทหารเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการ กับประเด็นปัญหาโจรสลัด พรอมกับสนับสนุนเรือไทยและเรือที่ขนส่งสินค้าไทยที่ต้องผ่านพื้นที่เสี่ยงภัยใหม่มาตรการ ในการป้องกันตนเองและไซประโยชน์จากกองกำลังนานาชาติที่อยู่ในพื้นที่

๓. เสริมสร้างและพัฒนาระบบตรวจการณ์ เฝ้าตรวจติดตาม ควบคุมเรือ และพิสูจน์ทราบเป้าหมายต่างๆทางทะเล ให้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อปกป้องและรักษาอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และสิทธิอธิปไตยทางทะเลจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมทั้งเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการควบคุมกิจกรรมทางทะเล การบังคับใช้กฎหมาย การให้ความคุ้มครองและความปลอดภัย

๔. ในเรื่องภัยพิบัติ สาธารณภัย และภัยธรรมชาติ ใหม่มีการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร กลไก เครื่องมือ ชีตความสามารถ ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจน การเชื่อมระบบฐานข้อมูลแบบบูรณาการ และการเตือนภัยล่วงหน้าในทุกกระดับ เพื่อใหม่มีการติดตาม ค้นหา ช่วยเหลือ บรรเทา ฟื้นฟู และเยียวยาผู้ประสบภัยทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ตลอดจนสร้างและ แสงหากลไกเพื่อประสานความร่วมมือกับนานาชาติ

๕. พัฒนาขีดความสามารถของประเทศในดานการแลกเปลี่ยนข่าวสาร การข่าวกรอง การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า การตรวจการณ์ การสกัดกั้น ควบคุมกับการแสวงหา และไซประโยชน์จากความ ร่วมมือระหว่างประเทศในการรับมือ กับภัยคุกคามความมั่นคงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อ สถานการณ์

๖. นำประเด็นเรื่องความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลเข้าสู่เวทีระหว่างประเทศต่างๆ โดยเฉพาะความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อสนับสนุนการสร้างมาตรการ

เครื่องมือ และความร่วมมือด้านอื่นๆ ในการให้ความช่วยเหลือทางทะเลร่วมกัน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานของไทยในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในความร่วมมือนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความสงบเรียบร้อยและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทะเล

ประเด็นปัญหา ๑. ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ

๒. การกระทำที่ผิดกฎหมาย

๓. การบังคับใช้กฎหมายและการบริหารจัดการทะเลที่ขาด

ประสิทธิภาพ

๔. การขาดการสนับสนุนและการบูรณาการในการใช้ประโยชน์

ชนจากทะเล

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดการและควบคุมการใช้ทะเลใหม่มีความสงบเรียบร้อย มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน อย่างสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมศักยภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. การพัฒนาและเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

๒. พัฒนาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายการขนส่ง การประมง การท่องเที่ยวทางทะเลรวมถึงกิจการพาณิชย์นาวี

๓. มีการดำเนินกิจกรรมทางทะเลอย่างпенธรรม เคารพสิทธิและวัฒนธรรมของชุมชนที่แสวงหา ผลประโยชน์จากทะเล

๔. มีมาตรการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรทางทะเล

๕. มีแนวทางการกำหนดพื้นที่ปกครองทางทะเล

แนวทางการดำเนินการ

๑. ส่งเสริมให้มีการพัฒนา การอำนวยความสะดวก และการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางทะเล ให้สอดคล้อง กับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและความร่วมมือทั้งในและระหว่างประเทศ

๒. ส่งเสริมความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายคมนาคมขนส่ง การประมง และการท่องเที่ยวทางทะเล รวมถึงให้มีการบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัย

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี เพื่อเป็นการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนภารกิจ ด้านความมั่นคงในภาวะไม่ปกติ โดยกำหนดให้มีกรอบมาตรฐานและการสร้างแรงจูงใจที่ชัดเจนและเหมาะสม อาทิ การส่งเสริมการลงทุน การลดภาษี เป็นต้น ตลอดจนมีการส่งเสริมการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งในและนอกน่านน้ำที่มีทิศทางชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

๔. การดำเนินกิจกรรมเพื่อแสวงหาประโยชน์จากทะเล ทั้งกิจกรรมของภาครัฐ และกิจกรรมของภาคเอกชน จะต้องคำนึงถึงสิทธิ ความเป็นธรรม และวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ รวมทั้งการให้ความสำคัญในเรื่องผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล

๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ต้องจัดให้มีมาตรการเชิงป้องกัน และมาตรการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อันเกิดจากการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างสันติวิธีและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๖. จัดระเบียบการบริหารจัดการประโยชน์ และการดำเนินกิจกรรมทางทะเลอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน เพื่อให้การดำเนินการหรือกิจกรรมของทุกภาคส่วนในการแสวงหาประโยชน์จากทะเลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิ ความเป็นธรรมต่อชุมชนในพื้นที่ และส่งผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุดต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล

๗. ใ้มีการกำหนดเขตพื้นที่ปกครองทางทะเล เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างความสมดุล และยั่งยืนของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ประเด็นปัญหา ๑. สิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างหนัก รุนแรงและมีผลกระทบในวงกว้าง

๒. การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในอนาคต

๓. การแสวงหาผลประโยชน์จากทะเลอย่างขาดความรับผิดชอบ

๔. ขาดนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการกำกับดูแลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเล

๕. การบังคับใช้กฎหมายและการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ จนทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างรวดเร็ว
- วัตถุประสงค์ เพื่อปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล เป้าหมายการดำเนินงาน
๑. มีมาตรการในการสร้างความสมดุลและความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์จากทะเล โดยคำนึงถึงประเด็นสิ่งแวดล้อม
 ๒. มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนรวมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล
 ๓. หน่วยงานภาครัฐมีธรรมาภิบาลในการจัดการด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล
 ๔. มีมาตรการและกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางทะเล
 ๕. มีการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ
- แนวทางดำเนินการ
๑. ผลักดันเรื่องการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมให้เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการทางนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับทะเล รวมทั้งมีมาตรการเชิงรุกในการสร้างความสมดุล และความยั่งยืน
 ๒. สนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนรวมในกระบวนการทางนโยบาย และการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้
 ๓. สนับสนุนสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร และส่งเสริมให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนรวมในการเฝ้าระวัง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน ตลอดจนสร้างความตระหนักรู้ถึงผล กระทบจากการทำลายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
 ๔. หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และมีอำนาจหน้าที่ จะต้องดำเนินการในการบังคับใช้กฎหมาย อย่างเคร่งครัด โปร่งใส และมีความเป็นธรรม เพื่อหยุดยั้งการสร้างผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล รวมทั้งสร้างขีดความสามารถในการจัดการกับมลพิษที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที
 ๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีมาตรการในการควบคุมการแสวงหาประโยชน์จากทะเลอย่างเข้มงวด ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะธุรกิจที่แสวงหาผลประโยชน์

จากทะเลต้องมีการจัดระเบียบ และ สร้างจิตสำนึก รวมถึงส่งเสริมให้มีการดำเนินการในลักษณะที่ สมดุลต่อทั้งชุมชนและสิ่งแวดล้อม

๖. หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลสิ่งแวดล้อมทางทะเลต้องเร่งรัด ดำเนินการใหม่กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่ชัดเจน และมีลักษณะบูรณาการ ตลอดจนมีมาตรการที่ได้เด็ดขาดและเป็นธรรม

๗. สร้างและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรอบความร่วมมือ ของกลุ่มประเทศอาเซียน เอเปค และความร่วมมือภายใต้อนุสัญญาต่างๆ ซึ่ง ไทยเป็นรัฐภาคี เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ในการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทางทะเล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์กรความรู้และความ ตระหนักรู้ความสำคัญของทะเล

ประเด็นปัญหา ๑. ขาดองค์กรและระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทะเลทั้งด้าน ความมั่นคงและด้านอื่นๆ

๒. ภาคประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดมิติทาง ความคิดที่เกี่ยวข้องกับทะเล

๓. ภาครัฐขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ และความ ชำนาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทะเล

๔. ขาดการส่งเสริมการเขามามีบทบาทของภาคประชาชนอย างเพียงพอ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างองค์ความรู้ ความตระหนักรู ความสำคัญของทะเลและปลูกจิตสำนึก ในการรักษาทรัพยากร ตลอดจนส่งเสริมการเขามามีส่วนรวม ของทุกภาคส่วน

เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. การจัดตั้งสถาบันหรือองค์กรทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในการ บริหารจัดการทางทะเล

๒. ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจการใช้ประโยชน์จากทะเล

๓. บุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางทะเลในทุกมิติ

๔. มีการสร้างเครือข่ายและศักยภาพของชุมชนในการปกป้องผลประโยชน์ของ ชาติทางทะเลเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ

๕. เพิ่มองค์ความรู้ การศึกษางานวิจัยทางวิชาการด้านความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

แนวทางดำเนินการ

๑. ให้จัดตั้งองค์กรหรือสถาบันที่ทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้าวิจัย และจัดการความรู้เกี่ยวกับทะเลในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลเชิงวิชาการทางทะเล สมุทรศาสตร์ ธรณีวิทยา ชีววิทยาทางทะเล และอุทุนิยมวิทยาทางทะเล รวมทั้งวิศวกรรมชายฝั่งและสิ่งแวดล้อมสำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกันในการปกป้องและรักษา ความมั่นคงของชาติ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความยั่งยืน

๒. รณรงค์ ให้ความรู้ การศึกษา และประชาสัมพันธ์กับประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ใตระชนัก ถึงความสำคัญและการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างยั่งยืนและเหมาะสม รวมทั้งเปิดโอกาสให้เขามามีส่วนรวม ในการปกป้องและรักษาความมั่นคงทางทะเล

๓. เร่งรัดการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการทางทะเล ดาน นโยบาย และยุทธศาสตร์ทางทะเลตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทางทะเลด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางทะเล และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางทะเลให้เพียงพอ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องของ กับการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงทางทะเลให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์ทางทะเล

๔. เสริมสร้างศักยภาพของคน ชุมชน พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลและเกาะแก่งรวมทั้งพัฒนาและจัดตั้งอาสาสมัคร ในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ตลอดจนสร้างเครือข่ายข้อมูล ขาวสารภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยงานราชการในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเป็นเครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็ง ในการร่วมมือกันปกป้องดูแลสิทธิของคนและชุมชนในพื้นที่

๕. ใม่มีการศึกษาวิจัยทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในมิติด้านความมั่นคงทางทะเล เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับ ทั้งนโยบายและในระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะการศึกษาวิจัยผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภูมิประเทศบริเวณ ชายฝั่ง รวมถึงผลกระทบจากการพัฒนาบริเวณ ชายฝั่งทะเล และเสนอมาตรการแก้ไข และปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลขององค์กรของรัฐ

- ประเด็นปัญหา ๑. องค์กรของรัฐขาดประสิทธิภาพในการรักษาผลประโยชน์
ของชาติทางทะเล
๒. กฎหมายไม่ทันสมัยและไม่มีมาตรการที่เข้ากับสถานการณ์
๓. ผลกระทบจากการเขาเป็นภาคีในอนุสัญญา

สหประชาชาติว่า ด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำและพัฒนากฎหมาย รวมทั้งการบริหารจัดการทาง
ทะเลโดยองค์กรของรัฐ

เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. มีกฎหมาย ระเบียบ แผน เพื่อรองรับการเขาเป็นภาคีสันติสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทะเลโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติ
๒. มีการเร่งรัดการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ทางทะเลและพันธกรณีระหว่างประเทศ
๓. การนำแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปปฏิบัติและการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
๔. มีหน่วยงานในการบูรณาการปฏิบัติและการสนธิกำลังเพื่อบังคับใช้กฎหมาย
๕. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับสวนกลาง และระดับพื้นที่มีการบูรณาการแผนงานโครงการรองรับแผนความมั่นคง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันรวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

แนวทางดำเนินการ

๑. ให้มีการดำเนินการ เพื่อรองรับการเขาเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ รวมถึงให้มีการพิจารณาเขาเป็นภาคีสันติสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเลโดยเร็ว โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติอย่างรอบคอบทุกด้าน
๒. ติดตามและเร่งรัดการพัฒนา กฎ ระเบียบ แผน หรือกฎหมายภายในอื่นๆ เพื่อรองรับและ สนับสนุนสิทธิประโยชน์ของรัฐ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทางทะเล โดยให้สอดคล้องกับหลักกฎหมาย และพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมทั้งใหม่ความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
๓. ให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของนำ แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเร่งดำเนินการจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณรองรับ รวมทั้งกำหนดมาตรการที่สำคัญ โดยประสาน การดำเนินงาน และบูรณาการร่วมกันระหว่างส่วนราชการ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้ง ให้มีการกำหนดการดำเนินการตาม

ยุทธศาสตร์ ในแผนพัฒนา กลุ่มจังหวัดภายใต้การบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.ก.) และแผนพัฒนาจังหวัดภายใต้การบริหารจัดการของคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) ตลอดจนให้มีการเชื่อมโยงแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลกับแผนการบริหาร ราชการแผ่นดิน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔. ให้จัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีอำนาจ ตามกฎหมายในการสั่งการและการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ของกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ให้หน่วยงานหรือองค์กรในระดับท้องถิ่น สนับสนุนด้วยการจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณ เพื่อดำเนินการตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล

๖. ให้มีภาคีเครือข่ายสนับสนุนการนำแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลไปปฏิบัติ โดยให้ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนรวมเป็นเครือข่าย

๗. ให้มีกลไกและระบบการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยการสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จ เพื่อติดตาม ประสานงาน ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติตามแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม

แนวคิด ทฤษฎี และหลักการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในปัจจุบัน (Modern International System) ถือกำเนิดมาจากข้อตกลงสันติภาพที่นครเวสฟาเลีย เมื่อปี ค.ศ.๑๖๔๘ (1648 Westphalia Nation-State System) เพื่อแบ่งแยกอำนาจของศาสนจักรออกจากอำนาจรัฐ ข้อตกลงนี้มีผลให้รัฐอธิปไตยเป็น รัฐชาติที่มีอำนาจอัดขาดเหนือขอบเขตดินแดนที่ได้รับการรับรองของตน ในการปกครอง การเมืองภายในประเทศ และการเมืองต่างประเทศถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างเป็นทางการ ขณะที่ โครงสร้างของระบบการเมืองระหว่างประเทศ เป็นแบบอนาธิปไตยที่อำนาจการเมืองโลกไม่ได้รวมศูนย์อยู่ที่อาณาจักรเดียว รัฐบาลโลก หรือองค์กรสากล การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดหรือเพื่อเพิ่มขยายอำนาจของประเทศกลายเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดของชาติ ซึ่งมีความสำคัญกว่าผลประโยชน์ของปัจเจกชนหรือหมู่คณะภายในประเทศรัฐชาติ หรือประเทศจึงกลายเป็นสถาบันที่มีความสำคัญสูงสุด และมีเหตุผลของตนเอง การเมืองต่างประเทศมีลักษณะ เป็นอนาธิปไตยตามสภาพของภูมิรัฐศาสตร์ ผลจากข้อตกลงสันติภาพที่นครเวสฟาเลีย แสดงให้เห็นความแตกต่าง และความไม่เท่าเทียมกันของแต่ละประเทศ ซึ่งมีที่มาจากความแตกต่างของลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ และพลังอำนาจของชาติในด้านต่างๆ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในทางบวกและทางลบ ในลักษณะความร่วมมือ

จากสภาวะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เกิดการแข่งขัน การแย่งชิงทรัพยากร รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างประเทศ เพื่อความอยู่รอดของประเทศ หรือ เพื่อการขยายอำนาจและดินแดนเพิ่มมากขึ้นนอกจากนั้น ได้ก่อให้เกิดแนว ความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

แนวความคิดแบบสัจนิยม (Realism)

ต้นแบบของแนวคิดนี้ เชื่อว่ารัฐเป็นผู้มีบทบาทหลักแต่เพียงผู้เดียวในการดำเนินการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และคำนึงถึงสงครามและสันติภาพเป็นหลัก ภารกิจสำคัญของรัฐบาลคือการปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งหมายถึงความอยู่รอดและการต่อสู้ เพื่ออำนาจ ทฤษฎีสัจนิยมให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าหลักคุณธรรม โดยเชื่อว่าคุณธรรม เป็นสิ่งฟุ่มเฟือย และจะใช้มันก็ต่อเมื่อหลักคุณธรรมเหล่านั้นเอื้อประโยชน์ต่อ ผลประโยชน์แห่งชาติ การสร้างดุลย์แห่งอำนาจระหว่างประเทศ เป็นมาตรการที่ดีที่สุดในการป้องกันสงคราม ช่วยสร้างความมั่นคงและสันติภาพภายใต้ระบบการเมืองระหว่างประเทศแบบอนาธิปไตย กำลังทหารที่มีความเข้มแข็งจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุด ระบบการเมืองระหว่างประเทศจะมีบทบาทนำระบบเศรษฐกิจ ขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ เป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่ง ในการช่วยเสริมสร้างหรือดำรงสภาพความเข้มแข็งของกำลังทหาร แนวคิดนี้มองการเมืองระหว่างประเทศในลักษณะ Zero – Sum Game คือ จะมีฝ่ายที่ได้ประโยชน์สูงสุดเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ต่อมาแนวความคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เรียกว่าแนวความคิด สัจนิยมใหม่ หรือ Neorealism ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนี้

๑. รัฐต่าง ๆ ในโลกที่เป็นตัวแสดงหลักต่างเป็นสัจนิยม รัฐเหล่านี้ต่างมีความสัมพันธ์ในกรอบของระบบระหว่างประเทศที่ไม่ตายตัว และไม่มีสถาบันใดมีอำนาจบังคับให้รัฐปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ได้ รวมทั้งไม่มีอำนาจลงโทษรัฐที่ทำผิดได้

๒. รัฐปรารถนาที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติตนมากที่สุดจึงต้องแสวงหาขีดความสามารถให้สูงสุดทุกด้านเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นในเวทีโลกจึงมีทั้งรัฐใหญ่ รัฐเล็ก รัฐแข็งแรง รัฐอ่อนแอ รัฐรวย รัฐจน อยู่ร่วมกันตามห้วงเวลา คุณสมบัติที่แตกต่างเป็นปัจจัยในการกำหนดสถานะของแต่ละรัฐให้มีตำแหน่งหรือลำดับในเวทีโลก สถานะที่เหลื่อมล้ำหรือเท่ากันจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมระหว่างกัน

๓. แม้รัฐตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องแสวงหาอำนาจให้มากที่สุด แต่อำนาจไม่ใช่จุดสูงสุดของรัฐ หากแต่อำนาจจะเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ แบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ

๓.๑ ระดับภายในประเทศ ได้แก่การสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถทางทหารที่เป็นเครื่องมือของรัฐ

๓.๒ ระดับภายนอกประเทศ คือขีดความสามารถในการสร้างกลยุทธ์การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่จะสร้างความเป็นมิตรมากกว่าศัตรู หรือทำลายความแข็งแกร่งในด้านต่างๆ โดยไม่ใช้กำลังทหาร

๔. รัฐต่าง ๆ ในเวทีโลกมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามระบบการปกครองภายในรัฐ แต่ทุกรัฐมีเป้าหมาย เครื่องมือ และวิธีการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ไม่แตกต่างกันเลย คือหากไม่เห็นอำนาจเป็นเป้าหมาย ก็ต้องเห็นอำนาจเป็นเครื่องมือของรัฐ ดังนั้น ทุกรัฐจึงมุ่งสะสมอำนาจ และแสวงหาดุลแห่งอำนาจ รัฐใดไม่สามารถสร้างดุลอำนาจเพื่อคานอำนาจกับรัฐอื่นได้ จึงหมายถึงรัฐนั้นอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่า ดังนั้นจะต้องเรียนรู้กลยุทธ์ในการดำเนินความสัมพันธ์เพื่อความอยู่รอดและประโยชน์สูงสุด

๕. รัฐสังคมนิยมแนวใหม่ต้องเรียนรู้สถานะของรัฐสำคัญในเวทีโลกว่าเรียงลำดับลดหลั่นกันอย่างไร และต้องรู้สถานะของตนด้วยว่าอยู่ในลำดับใดเมื่อเทียบกับรัฐอื่น เมื่อรู้แล้วจะต้องหาวิธีลดความเหลื่อมล้ำจนสามารถนำตนมาอยู่เท่าเทียมกับรัฐอื่น หากว่ายังมีความเหลื่อมล้ำอยู่ต้องยอมรับความจริง โดยวางกลยุทธ์ให้รัฐตนได้รับประโยชน์สูงสุด

๖. แม้ว่ารัฐจะมีอธิปไตยและเป็นตัวแสดงหลักในเวทีโลก แต่สถาบันระหว่างประเทศยังคงมีความจำเป็นอยู่ เช่น องค์การสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก เป็นต้น แต่รัฐสมาชิกไม่หวังสถาบันเหล่านั้นจะทำหน้าที่ได้ตามภารกิจ เพราะรัฐต่าง ๆ ที่เข้ามาเป็นสมาชิกในองค์การเหล่านั้นต่างรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัย หากถูกโดดเดี่ยวในเวทีโลก และหวังแสวงหาผลประโยชน์จากการเป็นสมาชิกในสถาบัน แม้จะไม่ใช้ผลประโยชน์ร่วมกันกับสมาชิกอื่นในสถาบันก็ตาม

แนวความคิดแบบเสรีนิยม (Liberalism)

แนวคิดนี้ ตรงข้ามกับแนวความคิดสังคมนิยม โดยเน้นความสำคัญของค่านิยม คุณธรรม กฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ ระหว่างประเทศรวมทั้งความปรองดองของผลประโยชน์ระหว่างประเทศ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่า รูปแบบของความขัดแย้งมิได้มีเฉพาะสงคราม และ รูปแบบของความร่วมมือระหว่างกันก็ได้มีเฉพาะสันติภาพเท่านั้น นอกจากความขัดแย้งด้วยกำลังทหารแล้ว ยังมีความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ ลัทธิ วัฒนธรรม สังคม ศาสนา ชนกลุ่มน้อยรวมอยู่ด้วย สงครามจึงมิได้เป็นเพียงภัยคุกคามเพียงอย่างเดียวที่มีผลต่อความอยู่รอดของรัฐและประชาชนภายในรัฐนั้นๆ การ

กำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศแทนที่จะมองระบบการเมืองระหว่างประเทศว่าเป็นอนาธิปไตย แต่ มองว่าระบบการเมืองระหว่างประเทศ เหมือน ระบบการเมืองภายในประเทศที่มนุษย์สามารถจะสร้างระเบียบขึ้นมาได้ โดยการสร้างระบบความมั่นคงปลอดภัยร่วมกัน และสร้างองค์กรระหว่างกัน โดยใช้กฎหมายระหว่างประเทศ รัฐทำหน้าที่แก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ แนวคิดนี้เคยได้รับความนิยม ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สอง โดยมี องค์การสันนิบาตชาติ และ องค์การสหประชาชาติ เป็นส่วนหนึ่งของผลผลิต จากแนวคิดดังกล่าว ได้รับการพัฒนาเป็น **แบบเสรีนิยมใหม่ หรือ Neoliberal International Relations Theory** ภายหลังสงครามเย็น และได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น โดยเน้น ความเชื่อในเรื่อง ตลาดเสรี (Free-market) การปกครองในระบอบสากล (International Regimes) และระดับหนึ่งของธรรมาภิบาลโลกาภิวัตน์ (Global Governance) ในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการเจรจาและข้อตกลงการบริหารระหว่างประเทศต่างๆ เสรีนิยมใหม่เชื่อว่าการพึ่งพาอาศัยกันทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจขนาดใหญ่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงร่วมกัน รวมทั้งลดความตึงเครียดระหว่างประเทศต่างๆ ลง หรืออย่างน้อยที่สุดก็เบี่ยงเบนรัฐทั้งหลายจากการใช้กำลังทางด้านการทหารไปในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยมี ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนี้

๑. รัฐเสรีนิยมใหม่เชื่อว่ารัฐต่าง ๆ ในโลกไม่จำเป็นต้อง หวงแหนอธิปไตยของตนไว้ในลักษณะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือกับรัฐอื่น รัฐต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันในโลกเดียวกันจำเป็นต้องมีผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เพื่อโลกที่ปลอดภัย เพื่อโลกที่เจริญด้านเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพื่อโลกที่มีพื้นฐานทางการศึกษาที่ทันสมัย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็น “สินค้าสาธารณะ” (Public Goods) ที่รัฐไม่จำเป็นต้องฆ่าฟันกันเพื่อแย่งชิง แต่สามารถร่วมมือช่วยกันทางความถนัดของตน และสามารถแลกเปลี่ยนสิ่งที่ดีเหล่านั้นเอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน

๒. ความเป็นจริงโลกยังพัฒนา โลกยังแคบลง การคมนาคมขนส่ง การค้าขาย การแลกเปลี่ยนข่าวสาร การอพยพย้ายถิ่นของประชากร มีปริมาณมากขึ้นตามมาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ รัฐที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมมือกันได้ในลักษณะบูรณาการ มีตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เช่น องค์กรระหว่างประเทศ เป็นศูนย์กลางความร่วมมือของรัฐ และเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เพื่อให้เข้าไปสู่จุดประสงค์เป้าหมายของรัฐร่วมกัน

๓. โลกที่เล็กและแคบลงทำให้รัฐในโลกมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันง่ายกว่าเดิม ดังนั้นโลกต้องการกฎหมาย สถาบันระหว่างประเทศ ศีลธรรม

จรรยาบรรณ การศึกษา และประชาชาติที่สะท้อนความต้องการของประชาชนแต่ละรัฐ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของประชาธิปไตย

แนวคิดพฤติกรรมความขัดแย้งระหว่างประเทศของ Edward. E. Azar

การศึกษาเชิงทฤษฎีว่าด้วย พัฒนาการของความขัดแย้งนั้น มักเริ่มจากความเห็นพื้นฐานว่า ความขัดแย้งระหว่างประเทศเป็นผลของความขัดแย้งทางด้านนโยบายต่างประเทศ นั่นคือ พฤติกรรมความขัดแย้งของรัฐนั้นเป็นผลลัพธ์ (Outcome) จากการดำเนินนโยบายที่เข้ากันไม่ได้ระหว่างคู่ของความขัดแย้งพฤติกรรมนี้ ดำเนินเป็นกระบวนการตั้งแต่การเบี่ยงเบนความสัมพันธ์ที่เคยมีในลักษณะของความร่วมมือกันไปสู่ภาวะของการเฉยเมยต่อกัน จนกระทั่งขัดแย้งกันอย่างที่สุด ส่วนที่ว่าคู่ของความขัดแย้งแต่ละคู่จะมีพัฒนาการอยู่ในขั้นไหนของกระบวนการนั้น ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมที่คู่กรณีกำลังเผชิญอยู่ Edward. E. Azar ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาความขัดแย้งระหว่างประเทศ ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการของกระบวนการความขัดแย้งทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยดูจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วนำเหตุการณ์เหล่านั้นมาจำแนกเป็นพฤติกรรมได้ ๑๕ ขั้นตอน การรวบรวมเหตุการณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์หาพฤติกรรม (Event Data Analysis) เช่นนี้ อาศัยกรอบความคิดที่ว่า กิจกรรมทั้งระดับ ภายในและระดับระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณลักษณะ และพฤติกรรมของตัวแสดงเจ้าของพฤติกรรม และเชื่อว่ากิจกรรมของตัวแสดงหรือของรัฐที่มีต่อกลุ่มหรือรัฐ เป้าหมาย ได้แก่ สิ่งที่เราเรียกว่าเหตุการณ์ (Events) เหตุการณ์ที่นำมาจำแนกจัดเป็นกลุ่มประกอบด้วยเหตุการณ์ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นทั้งในระดับ ภายในและระดับระหว่างประเทศรวม ๑๓๕ ประเทศ ในระหว่าง ๑ มกราคม ค.ศ.๑๙๔๕ ถึง ๓๑ ธันวาคม ค.ศ.๑๙๗๘ ความน่าเชื่อถือของการจำแนกพฤติกรรมเช่นนี้อยู่บนพื้นฐานความรู้ทางวิชาการของคณะผู้จัดทำ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และ ความสามารถทางด้านระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) พฤติกรรมต่าง ๆ ถูกจำแนกออกเป็น ๑๕ ระดับ แต่ละระดับมีรายละเอียดของพฤติกรรมระหว่างประเทศ ตั้งแต่ขัดแย้งที่สุด จนถึงร่วมมือกันมากที่สุด ในการประเมินให้ค่าทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

ระดับที่ ๑๕ สงครามขนาดใหญ่ที่ก่อให้เกิดการเสียชีวิต พลัดที่อยู่อาศัย และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายทางยุทธศาสตร์อย่างสูง (Extensive War Acts Causing Death Dislocation and High Strategic Costs) เหตุการณ์ที่นำมาจำแนกไว้ในขั้นตอนของพฤติกรรมนี้ ได้แก่ การใช้ระเบิดปรมาณู หรืออาวุธนิวเคลียร์ อาวุธทางยุทธศาสตร์ มีสงครามทางอากาศ ทางทะเลหรือทางบกเต็มรูปแบบมีการล่่วงล้ำดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง มีการยึดครองดินแดน การทิ้งระเบิดในเขตพลเรือน การจับกุม

ทหารของอีกฝ่ายหนึ่งไว้ การทิ้งระเบิดขนาดหนัก การทำสงครามโดยใช้เคมีภัณฑ์หรือวิทยาการ ด้านชีววิทยาเข้าช่วย

ระดับที่ ๑๔ สงครามจำกัดขอบเขต (Limited War Acts) พฤติกรรมนี้ ได้แก่ เหตุการณ์การทิ้งระเบิดตามเขตทหารหรือเขตอุตสาหกรรมของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นหย่อม ๆ การทำลาย หรือ ยึดเรือของอีกฝ่ายหนึ่ง การปิดล้อมน่านน้ำ

ระดับที่ ๑๓ ปฏิบัติการทางทหารขนาดเล็ก (Small Scale Military Acts) พฤติกรรมใน ระดับนี้ประกอบด้วยเหตุการณ์ดังนี้คือ การปะทะกันทางอากาศ ทางน้ำ หรือทางบกอย่างมีขอบเขตจำกัด การคุ้มครองบริเวณชายแดนของแต่ละฝ่าย การผนวกดินแดนที่ยึดครองเข้าไว้เป็นของตน ยึดทรัพย์สินของประเทศที่เป็นเป้าหมายของตนมา ปฏิบัติการปิดล้อมประเทศเป้าหมาย ลอบสังหาร ผู้นำของประเทศเป้าหมาย ดำเนินกิจกรรมปราบปรามประเทศเป้าหมาย

ระดับที่ ๑๒ กระทบการรุนแรงทางการเมืองและการทหาร (Political - Military Hostile Actions) เหตุการณ์ของพฤติกรรมระดับนี้ คือ การสนับสนุนการจลาจลและการก่อกบฏในประเทศเป้าหมาย กระตุ้นให้เกิดปฏิบัติการกองโจร ก่อการร้ายต่อต้านประเทศเป้าหมายสนับสนุนการก่อการร้ายทั้งอย่างจำกัดและไม่จำกัดขอบเขต ลักพาตัวหรือทรมานประชาชนของอีกฝ่ายหนึ่งหรือนักโทษสงคราม ให้ความช่วยเหลือผู้ก่อการร้าย ตัดความสัมพันธ์ทางการทูต โจมตีนักการทูตหรือสถานทูต ขั้วที่ปรึกษาทางการทหารออกนอก ประเทศยึดกิจการธุรกิจมาเป็นของรัฐโดยไม่จ่ายเงินทดแทน

ระดับที่ ๑๑ กระทบการรุนแรงทางการทูตและเศรษฐกิจ (Diplomatic – Economic Hostile Actions) ได้แก่ เหตุการณ์การเพิ่มกำลังทัพ ไม่ขนถ่ายสินค้า รวมทั้งกันไม่ค้าขายหรือไม่ดำเนินงาน ทางธุรกิจกับประเทศเป้าหมาย ปิดกั้นการคมนาคม ทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ บอยคอตต์ (Boycott) ไม่ยอมให้สิทธิทางการค้าซึ่งกันและกัน ปิดเขตแดนและขัดขวางการติดต่อสื่อสาร ควบคุมการค้าและการแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศเพื่อสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจ ยุติการให้ความช่วยเหลือ ปลูกกระดมให้มีการเดินขบวนต่อต้านประเทศ เป้าหมายปฏิเสธ ไม่ยอมให้ความช่วยเหลือทางการทหารต่างๆ ที่เป็นพันธมิตรกันอยู่ เรียกทูตมาเจรจาเป็นการฉุกเฉิน ไม่ออกวีซ่า หรือควบคุมความเคลื่อนไหวภายในประเทศขั้วหรือจับกุมพลเมืองและนักหนังสือพิมพ์ของประเทศ เป้าหมาย สืบความลับของหน่วยราชการต่างประเทศ ยกเลิกข้อตกลงที่สำคัญๆ

ระดับที่ ๑๐ ใช้ถ้อยคำรุนแรงแสดงความก้าวร้าวในการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Strong Verbal Expression Displaying Hostility in Interaction) เป็นพฤติกรรมของเหตุการณ์ต่อไปนี้ คือ การเตือนประเทศเป้าหมายว่าจะกระทบการตอบโต้ ยื่นข้อเสนอทำนองคุกคามและกล่าวหา ดำเนิน

การกระทำเฉพาะเรื่องหรือนโยบายเฉพาะเรื่องอย่างรุนแรง ประนามผู้นำ ระบบการเมือง หรืออุดมการณ์ของอีกฝ่ายหนึ่ง เลื่อนเวลาการมาเยือนของประมุขแห่งรัฐออกไป ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมประชุมหรือการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำ ใช้การโฆษณาชวนเชื่อโจมตีประเทศเป้าหมาย ปฏิเสธการให้ความสนับสนุน ขัดขวางหรือยับยั้งนโยบายหรือข้อเสนอของประเทศเป้าหมายในองค์การสหประชาชาติหรือองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ

ระดับที่ ๙ ใช้ถ้อยคำไม่รุนแรง แสดงความไม่พอใจในการทำปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Mild Verbal Expression Displaying Discord in the Interaction) ได้แก่ การคัดค้านนโยบายหรือพฤติกรรมอย่างไม่รุนแรง แสดงความไม่พอใจผ่านฝ่ายที่สาม ปฏิเสธไม่รับบันทึกประท้วง ปฏิเสธการกล่าวหา ไม่ชี้แจงเป้าหมายจุดยืน ฯลฯ ของอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนนโยบาย

ระดับที่ ๘ กระทำการที่เป็นกลางหรือกระทำที่ไม่มีความสำคัญต่อสถานการณ์ระหว่างชาติ (Neutral or Non-Significant Acts for the Inter-Nations) เหตุการณ์ที่บ่งชี้พฤติกรรมใน ระดับนี้ ได้แก่ การแถลงนโยบายทั่วไป การเสนอข่าวต่างๆ ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องต่อเนื่องกับเหตุการณ์ การเยือนประเทศระหว่างกัน อย่างไม่เป็นทางการ ถ้อยแถลงที่มีสารไม่แตกต่างกัน การชดเชยให้กับการประกอบการณ์หรือสินทรัพย์ของเอกชน ที่รัฐยึดมาไม่มีแถลงการณ์เชิงวิพากษ์วิจารณ์ต่อกัน

ระดับที่ ๗ มีการแลกเปลี่ยน การเจรจา และการแสดงนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นทางการ แต่ไม่มีความสำคัญมาก เป็นการสนับสนุนด้วยวาจาอย่างไม่หนักแน่น (Minor Official Exchanges, Talks, Policy Expressions and Mild Verbal Support) เป็นเหตุการณ์ที่ประกอบไปด้วย การพบปะของเจ้าหน้าที่ระดับสูง แสดงความสนใจต่อปัญหาาร่วมกัน การไปเยือนเพื่อการเจรจา โดย เจ้าหน้าที่ระดับล่าง การออกแถลงการณ์ร่วมกัน การแต่งตั้งเอกอัครราชทูต การประกาศหยุดยิง การแลกเปลี่ยนอย่างไม่เป็นทางการ การเสนอให้มีการเจรจา การสนับสนุนรัฐบาลของอีกฝ่ายหนึ่ง อย่าง ไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนนักโทษสงคราม การเรียกร้องความสนับสนุนต่อนโยบาย การแถลง หรืออธิบายนโยบาย

ระดับที่ ๖ การใช้ถ้อยคำสนับสนุนเป้าหมาย ค่านิยมและรัฐบาลอย่างเป็นทางการ (Official Verbal Support of Goals, Values and Regime) ได้แก่ การสนับสนุนนโยบายอย่างเป็นทางการ ยกในการกระทำหรือถ้อยแถลงที่สร้างความไม่พอใจต่อกัน อนุญาตให้ผู้สื่อข่าวเข้าประเทศ ขอบุคคล ในความช่วยเหลือฟื้นฟูสัมพันธภาพทางการทูตและอื่น ๆ ที่เคยหยุดชะงักลง

ระดับที่ ๕ ทำความตกลงและให้การสนับสนุนทางวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์อันไม่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ (Cultural and Scientific Agreement and Support – Non Strategic) เหตุการณ์ในพฤติกรรมระดับนี้ คือ การเริ่มความสัมพันธ์ทางการทูต การส่งเสริมการติดต่อทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ การเสนอหรือหยิบยื่นความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจหรือการทหาร การยอมรับรัฐบาลของอีกฝ่ายหนึ่ง เปิดพรมแดน สร้างเสริมหรือประกาศข้อตกลงมิตรภาพ สร้างเสริมการแลกเปลี่ยนข้อตกลงทางวัฒนธรรมและวิชาการ

ระดับที่ ๔ ทำความตกลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมอันไม่เกี่ยวข้องกับ การทหาร (Non-Military, Economic, Technological and Industrial Agreement) ได้แก่ การให้กู้ยืม หรือให้เงินช่วยเหลือ ตกลงที่จะร่วมมือทางเศรษฐกิจ ให้ความช่วยเหลือทางอุตสาหกรรม วัฒนธรรม วิชาการ สร้างเสริมข้อตกลงทางการค้าและให้สถานะชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จัดหาผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค ยุติความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ใช้หนี้สินขายสินค้าที่ไม่เกี่ยวกับการทหาร ให้ความช่วยเหลือด้านคุณภาพ

ระดับที่ ๓ ให้ความสนับสนุนทางการทหาร เศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ (Military, Economic and Strategic Support) พฤติกรรมในระดับนี้ปรากฏในเหตุการณ์ดังนี้คือ การจำหน่ายโรงงานปฏิกรณ์ปรมาณูหรือวัสดุทางด้านนี้ ให้ใช้อุปกรณ์ทางอากาศ ทางน้ำ และทางบกเพื่อใช้เป็นหลักฐาน ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคทางทหาร ให้ความช่วยเหลือทางทหาร ให้ความรู้ทางเทคโนโลยีขั้นสูง ทำความตกลงร่วมกันทางทหาร วางโครงการและแผนงานที่จะเริ่ม และสานต่อการลดกำลังอาวุธร่วมกัน

ระดับที่ ๒ เป็นพันธมิตรสำคัญด้านยุทธศาสตร์ทั้งระดับภูมิภาคหรือระดับระหว่างประเทศ (Major Strategic Alliance – Regional or International) เหตุการณ์ในพฤติกรรมระดับนี้ประกอบด้วย การร่วมรบด้วยกันจัดตั้งการบัญชาการทางทหารร่วมกันหรือเป็นพันธมิตรทางการทหาร ทำการซ้อมรบร่วมกันจัดตั้งตารางร่วมด้วยกัน ร่วมกันเป็นหรือจัดตั้งพันธมิตรระหว่างประเทศ จัดตั้งโครงสร้าง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของพลโลกร่วมกัน

ระดับที่ ๑ รวมตัวเป็นประเทศเดียวกันด้วยความสมัครใจ (Voluntary Unification into One Nation) เป็นพฤติกรรมระดับของความร่วมมือสูงสุด ได้แก่ เหตุการณ์ของการสมัครใจรวมตัว กันเป็นหนึ่งรัฐชาติ จัดตั้ง เป็นชาติหนึ่งขึ้นมาโดยรวมรัฐบาลเข้าด้วยกัน

ทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์ความขัดแย้งทางการเมือง

แนวคิดการครองความเป็นใหญ่ (Hegemony) เช่น สหรัฐอเมริกาพยายามครองความเป็นใหญ่จึงต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทุกประเทศในโลก โดยใช้เครื่องมือทุกอย่างเพื่อให้ตนเองครองความเป็นใหญ่ในโลก การที่จะเข้าใจระบบระหว่างประเทศในปัจจุบัน ต้องทำความเข้าใจกับคำ ๓ คำคือ

๑. ระบบระหว่างประเทศ หมายถึง การกระทำซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ
๒. ระเบียบระหว่างประเทศ หมายถึง กฎเกณฑ์หรือกฎหมายระหว่างประเทศ
๓. ระเบียบระหว่างประเทศ หมายถึง ตัวระเบียบใหญ่ เช่น ระเบียบด้านการค้าเสรี ระเบียบ ด้านสิ่งแวดล้อม ระเบียบด้านการเงินระหว่างประเทศ ระเบียบด้านความมั่นคง เป็นต้น

หลักการส่งเสริมและรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระดับที่มีความร่วมมือ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และลดสาเหตุที่เป็นปัญหาต่อกันจะเป็นแนวทางที่นำไปสู่การมีเสถียรภาพ และศักยภาพในการแข่งขันกัน รวมทั้งจะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความมั่นคงมากขึ้นทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจ การทหาร และอื่น ๆ มีหลักที่สำคัญ ดังนี้

๑. **การรวมกลุ่มความร่วมมือ** Karl W. Deutsch ได้ให้แนวความคิดในการรวมกลุ่มที่เรียกว่าสหพันธนิยม (Federalism) ว่าหมายถึง การสร้างประชาคมให้มีความมั่นคงร่วม (Security Community) โดยการทำให้ผู้เข้าร่วมประชาคมเดียวกันมีแนวทาง และจัดตั้งสถาบันร่วมกันอย่างเป็นทางการ เพื่อวัตถุประสงค์ร่วมในสิ่งเดียวกัน กระบวนการร่วมกันเป็นประชาคมที่มั่นคง ประกอบด้วย การผสมผสานกันทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ขณะที่ David Mitrany ได้ให้ความเห็นในแนวทางภารกิจนิยม (Functionalism) ว่าการร่วมมือกัน ในสาขาใดสาขาหนึ่ง จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันในด้านอื่น ๆ ด้วย และลำดับของความ ร่วมมือ ควรเริ่มจากด้าน เศรษฐกิจ และสังคม จากนั้นองค์กรเหล่านี้จะขยายประสิทธิภาพไปสู่ความ ร่วมมือทางการเมือง และอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างกันด้วย ดร.Ronald J. Yalem ได้เขียนไว้ในหนังสือทฤษฎีของภูมิภาคนิยม (Theories of Regionalism) ระบุความหมายของความ ร่วมมือ (Cooperation) ว่าหมายถึงการมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการประสานกันของนโยบายทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความสัมพันธ์ด้านต่างๆ เหล่านี้จะมีความเกี่ยวเนื่องจนไม่สามารถแยกจากกัน โดยเด็ดขาดได้ เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านการเมืองและนโยบาย ภายในกลุ่มรวมถึงความ เข้าใจของสมาชิกในการสร้างสันติภาพ และเสถียรภาพของกลุ่มในภูมิภาค ด้วยเสมอ รวมทั้งได้แยก รูปแบบของการรวมกลุ่มเป็น ๓ ระบบ คือ

๑.๑ Cooperation System เป็นการรวมกลุ่มขององค์กรระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นในระดับรัฐบาล หรือองค์กรเอกชน ผู้เป็นตัวแทนของประเทศที่เข้าร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ประโยชน์ร่วมกัน การรวมกลุ่มในลักษณะนี้จะเป็นความร่วมมือของผู้เข้าร่วม โดยที่แต่ละประเทศจะมี อำนาจอธิปไตยของตนเองไม่มีการบังคับบีบบังคับในการลงคะแนนจะใช้มติเอกฉันท์แต่ไม่มีข้อผูกมัด ดังนั้น การปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ ตัวอย่างการรวมกลุ่มใน ระบบนี้ เช่น ASEAN APEC เป็นต้น

๑.๒ Community System เป็นการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรกลางหรือองค์กร เหนือ ชาติ (Supranational) ขึ้นให้รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายและดูแลผลประโยชน์โดยรวม ของ กลุ่มรัฐสมาชิกแต่ละรัฐต้องมอบอำนาจบางส่วนให้องค์กรกลางเป็นผู้มีสิทธิในการดำเนินกิจกรรม และลงโทษรัฐสมาชิกเป็นเอกฉันท์ ตัวอย่างของการรวมกลุ่มในระบบนี้ เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งมี คณะกรรมาธิการรัฐสภายุโรป และคณะมนตรีเป็นองค์กรกลาง

๑.๓ Federal System เป็นการรวมกลุ่มที่รัฐสมาชิกต้องยอมมอบอำนาจอธิปไตย ส่วน ใหญ่ให้รัฐบาลกลางเป็นผู้ใช้สิทธิ์ และดูแลผลประโยชน์โดยรวมของกลุ่ม แต่ละรัฐจะมีอำนาจ ของ ตัวเองเท่าที่รัฐบาลกลางจะมอบให้ และรัฐสมาชิกจะมีตัวแทนเข้าไปร่วมในการควบคุมดูแล ผลประโยชน์ร่วมกัน ตัวอย่างการรวมกลุ่มในระบบนี้ เช่น การรวมตัวของสหรัฐอเมริกา

๒.ระดับความร่วมมือด้านความมั่นคง แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ

๒.๑ ความร่วมมือระดับทวิภาคี (Bilateral Cooperation) ความร่วมมือระหว่าง ๒ ประเทศ ทำความตกลงที่จะให้ความร่วมมือกันในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม การศึกษา หรือ แม้แต่ ด้านความมั่นคง เช่น ในปี ค.ศ.๑๙๙๖ จีนและรัสเซียทำความตกลงความเป็นหุ้นส่วนว่าด้วย การให้ คำปรึกษาด้านยุทธศาสตร์ (Consultative Strategic Partnership) หรือสหรัฐอเมริกาได้ทำความตกลง กำหนด แนว ทางความร่วมมือทางทหารใหม่ (The New Guidelines for Defense Cooperation) กับ ญี่ปุ่น เป็นต้น

๒.๒ ความร่วมมือระดับพหุภาคี (Multilateral Cooperation) ความร่วมมือ ระหว่างประเทศมากกว่า ๒ ประเทศขึ้นไปทำความตกลงที่จะให้ความร่วมมือกันด้วยความพร้อมใจ ใน ด้านต่างๆ ทั้งความร่วมมือด้านความมั่นคงด้วย เช่น ASEAN Regional Forum หรือ ARF เป็นต้น และจากการที่ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้พัฒนาความมั่นคงในระดับต่างๆ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุ ภาคิไปพร้อมๆกันจากที่ผ่านมาก็แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือทั้งสองระดับนี้ไม่ได้มีความขัดแย้งซึ่ง กัน และกันแต่อย่างใด ไม่ใช่เพราะขึ้นอยู่กับสมาชิกเป็นสำคัญ หากขึ้นอยู่กับธรรมชาติขององค์กร ทั้ง ๒ แบบ ตัวอย่างเช่น ความตกลงความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างจีนกับรัสเซียก็ไม่ได้ เป็น

อุปสรรคต่อทั้ง ๒ ประเทศที่จะให้การสนับสนุนความตกลงของกลุ่มประเทศใน ARF ปัจจุบันจะเห็นว่าความร่วมมือในระดับทวิภาคีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีบทบาท มากกว่าในระดับพหุภาคี สาเหตุมาจากความร่วมมือในระดับทวิภาคีประกอบไปด้วยภาคีสองประเทศ สมาชิกในภาคีสามารถกำหนดผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างพอใจ ส่วนในระดับพหุภาคีมีประเทศสมาชิกจำนวนมากความต้องการหลากหลาย จึงเป็นการยากที่สมาชิกจะมีความเห็น สอดคล้องในเรื่องผลประโยชน์ ทำให้ไม่บรรลุข้อตกลงความร่วมมือด้านความมั่นคงให้ถึงที่สุดได้ ข้อตกลงที่ได้จึงเป็นหลักการกว้างๆเพื่อให้ประเทศต่างๆสามารถรับข้อตกลงได้ร่วมกัน

๓. หลักการว่าด้วยความมั่นคงร่วม (Concept of Collective Security) Glenn Snyder ได้ทำการตรวจสอบกลุ่มประเทศด้านความมั่นคงร่วมหรือที่เรียกว่า Collective Security ในรูปแบบต่างๆ จำแนกได้ดังนี้

๓.๑ พันธมิตร (Alliance) คือ การรวมตัวอย่างเป็นทางการของรัฐต่างๆ ในเรื่องทั่วไป รวมถึงการใช้กำลังทางทหาร เพื่อความมั่นคงร่วมหรือการใช้กำลังทหารกับรัฐอื่นๆภายนอกกลุ่ม ของตน เช่น องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) ในการป้องกันการรุกรานจากกลุ่มกติกาวอร์ซอ (Warsaw Pact) เป็นต้น จัดเป็นการรวมตัวทางทหารในระดับภูมิภาค หรือการที่สหประชาชาติจัดตั้งขึ้นมาในระดับองค์การเหนือรัฐ (Supranational Organization) เพื่อจัดการในเรื่องความมั่นคงร่วม (Collective Security) กลับผู้รุกรานหรือแม้แต่ชาติสมาชิกก็ตาม สำหรับองค์การระดับภูมิภาคที่มีวัตถุประสงค์ทางทหารเป็นสิ่งสำคัญ เช่น องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ หรือนาโต้ ในลักษณะ Collective Self-Defense ระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล อำนาจการตัดสินใจทั้งหมดอยู่ที่องค์กรที่ประกอบด้วยตัวแทนรัฐบาล ของประเทศสมาชิกที่ใช้การลงมติหรือการเห็นพ้องก่อนการลงมติ ซึ่งแสดงว่าแต่ละประเทศ สามารถใช้สิทธิยับยั้งได้ องค์กรนี้ก่อตั้งเมื่อ ๒๔ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เพื่อป้องกันภัยคุกคามจาก สหภาพโซเวียต ซึ่งประกอบด้วยชาติต่างๆ ในยุโรปตะวันตก และอเมริกาเหนือเป็นหลัก มีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๓ ประเทศ โดยประเทศสหรัฐฯ เป็นแกนนำ ทั้งนี้ยังทำประโยชน์ในด้านอื่นๆ เช่น การ ร่วมมือทางเทคโนโลยี ทาง เศรษฐกิจ และทางวัฒนธรรม เป็นต้น

๓.๒ แนวร่วม (Alignment) เกิดจาก “ความคาดหวัง” (Expectation) ระหว่างประเทศสองประเทศ หรือมากกว่าที่เชื่อว่าต้องให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน กรณีเกิดสงครามขึ้นในประเทศใดๆ ความคาดหวังนี้ มีสาเหตุมากจากความเข้าใจถึงผลประโยชน์ร่วมกัน (Perceived Common Interest) ระดับของความเข้มแข็งขึ้นอยู่กับความขัดแย้งกับฝ่ายตรงข้ามแต่ละประเทศว่ามีมากน้อย เพียงใด การที่ชาติต่างๆทำสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรกันก็ทำให้เกิดแนวร่วมขึ้นอย่างเป็น

ทางการ สาเหตุการที่ได้กำหนดเป็นสัญญา กฎหมาย ข้อบังคับ พันธกรณี หรือเป็นการแสดงออกต่อสาธารณชนร่วมกัน อย่างไรก็ตามในทางการเมืองการทำสนธิสัญญาเป็นทางการก็ไม่ใช่ความจำเป็นเสมอไป แนวร่วมจึงอาจเกิดขึ้นได้หลายทาง เช่น ความเข้าใจร่วมกัน ในรูปข้อตกลงร่วม ที่ชัดเจน ความขัดแย้งร่วมกันในทางการเมือง หรือความช่วยเหลือทางทหาร หรืออยู่ในระดับออก แลกเปลี่ยนการร่วมกัน แนวร่วมอาจมีความเข้มข้น รุนแรง เบาบาง หรือจางหายไป ขึ้นอยู่กับชาติต่างๆในกลุ่ม อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของผลประโยชน์ร่วมกัน การเมืองในภูมิภาค หรือ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในประเทศในกลุ่มก็เป็นได้

๓.๓ มิตรประเทศทางทหาร (Coalition) ประเทศต่างๆที่รวมกลุ่มกันทางทหารในยามปกติเรียกว่า มิตรประเทศ ซึ่งแตกต่างจากพันธมิตร ที่เป็นการรวมกลุ่มกันต่อต้านคนอื่นในยามสงคราม หรือในภาวะไม่ปกติ มิตรประเทศจะเป็นการดำเนินการอย่างหลวมๆไม่กำหนดระเบียบวิธีทางการเมือง เช่น การป้องกันจากการถูกโจมตีร่วมกัน ฯลฯ อาจถือได้ว่าเป็นพันธมิตรเฉพาะกรณีก็ได้ หรืออาจจะถือเป็นแนวร่วมอย่างไม่เป็นทางการด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์พิเศษ หรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความร่วมมือทางทหารในลักษณะมิตรประเทศนี้โดยธรรมชาติจะ ไม่เป็นทางการ แต่ในทางปฏิบัติจะได้ผลดีมากที่สุด ด้วยวิธีการนี้ไม่จำเป็นต้องมีองค์กรที่เป็นทางการอย่าง เช่น NATO หรืออยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรเหนือรัฐ เช่น สหประชาชาติ เป็นการรวมตัวกันเฉพาะชาติที่มีจุดมุ่งหมายหรือภารกิจร่วมกัน ระดับความร่วมมือในกลุ่มสมาชิก ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถเฉพาะตนและความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกัน หรือที่เรียกว่า ‘Coalitions of the Willing’ อย่างในกรณีของสงครามอ่าวเปอร์เซีย สหรัฐฯได้ร่วมกับมิตรประเทศเข้าดำเนินการปลดปล่อยคูเวต จากการรุกรานของอิรักได้อย่างมีประสิทธิภาพ Haass เชื่อว่าการรวมกลุ่มชั่วคราวในลักษณะการดำเนินนโยบายต่างประเทศจะได้ผลดีที่สุด

๔.ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) กับความมั่นคงร่วม (Collective Security)

ลักษณะของความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) และ ความแตกต่างกับความมั่นคงร่วม (Collective Security) หรืออีกนัยหนึ่งที่ Yan Xuetong กล่าวถึงก็คือ พันธมิตรทางทหารที่จัดว่าเป็นความร่วมมือที่มีมานานนับศตวรรษ เช่น ในประวัติศาสตร์ของจีน หรือในยุโรป ก็ได้ปฏิบัติติดต่อกันมาถือเป็นหลักการที่เรียกว่า ความมั่นคงร่วม โดยเน้นการใช้กำลัง ในการจัดการกับข้อขัดแย้งต่างๆ ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ผู้ที่นำหลักการความมั่นคงร่วมมาใช้คือ ประธานาธิบดีวิลสัน ของสหรัฐอเมริกา โดยให้กำเนิดองค์การสันนิบาตชาติขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อองค์การนาโต้และวอร์ซอ และหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็นประเทศต่างๆในยุโรปได้กำหนดแนวความคิดของ

ความร่วมมือด้านความมั่นคงขึ้นมาเป็นกลไกใหม่ด้านความมั่นคงโดยเน้นการเจรจาเพื่อป้องกันการ ใช้กำลังทางทหารระหว่างชาติต่างๆ ในเรื่องผลประโยชน์ เช่น Conference On Security Cooperation In Europe ของกลุ่มประเทศในยุโรป เป็นต้น สรุปก็คือ ความร่วมมือด้านความมั่นคง เน้นในการปรึกษาหารือโดยสันติ แต่ความมั่นคงร่วม หรือพันธมิตรเน้นการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา สำหรับความแตกต่างระหว่างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับความมั่นคงร่วม พอสรุปได้ดังนี้

๔.๑ วัตถุประสงค์แตกต่างกัน (Difference Goals) วัตถุประสงค์หลักของ ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) คือ การป้องกันสงครามหรือการใช้กำลังทางทหาร ระหว่างประเทศสมาชิก เป็นการจัดการภายในเพื่อป้องกันการใช้กำลังกันเองในหมู่สมาชิกเท่านั้น มิใช่ ระหว่างสมาชิกกับประเทศอื่นนอกกลุ่ม ตัวอย่างเช่น ARF มีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันการใช้ กำลังทางทหารระหว่างกันของประเทศในเอเชียแปซิฟิก โดยจะไม่ให้ความสนใจ ความขัดแย้ง ของ ประเทศสมาชิกกับประเทศนอกกลุ่ม ส่วนในเรื่อง ความมั่นคงร่วม (Collective Security) คือ พันธมิตรทาง ทหารจัดเตรียมกำลังร่วมกันในหมู่พันธมิตรที่จะชนะสงครามกับประเทศที่ไม่เป็น พันธมิตร หรือเป็น การใช้กำลังเพื่อยับยั้งฝ่ายตรงข้าม ภารกิจพันธมิตรทางทหารจึงจำกัดเฉพาะเรื่อง ของกลุ่มกับ ประเทศภายนอกกลุ่มไม่ได้รวมถึงปัญหาความขัดแย้งภายใน

๔.๒ คุณลักษณะแตกต่างกัน (Difference Characters) วัตถุประสงค์หลักของ ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) จัดเป็นระบบเปิด ซึ่งผนวกไปถึงประเทศที่ ขัดแย้งกันอยู่แล้วเข้าไว้ด้วยกัน ในระบบนี้จะไม่ยึดถือในเรื่องของภัยคุกคามที่ไม่ชัดเจนเพื่อที่จะตัด ทอนหรือลดภัยคุกคามลง ความร่วมมือด้านความมั่นคงมุ่งที่จะเสริมสร้างความไว้วางใจของชาติที่อาจ ขัดแย้งกัน ซึ่งเป็น ความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีก็ได้ ส่วนในระบบความมั่นคงร่วม (Collective Security) นั้นจัดเป็นระบบปิด โดยจะไม่รวมประเทศที่เป็นศัตรูไว้ในระบบ มีหลักยึดถือ การมีศัตรูร่วม และ การต่อต้านศัตรูร่วมกัน หากไม่มีศัตรูพันธมิตรทางทหารจะไม่สามารถอยู่หรือ รักษา วัตถุประสงค์เดิมไว้ได้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่ยอมให้รัสเซียเข้าเป็นสมาชิก แต่รัสเซียมีสิทธิเข้า ร่วม การประชุมกับสมาชิกรับได้ หรือการที่พันธมิตรระหว่างสหรัฐฯ กับ ญี่ปุ่น ไม่ยอมรับเงินเข้าร่วม ด้วย ระบบความมั่นคงร่วมนี้ไม่เปิดรับสมาชิกจากทุกประเทศ

๔.๓ เนื้อหาแตกต่างกัน (Difference Contents) วัตถุประสงค์หลักของ ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) เนื้อหาหลักก็คือพัฒนาความไว้วางใจเชื่อใจทาง การเมืองขยายขอบเขต ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเพิ่มความโปร่งใสทางทหาร ส่วนความมั่นคง ร่วม (Collective Security) หรือพันธมิตรทางทหารนั้นจะตีกรอบเฉพาะความร่วมมือทางทหาร เช่น กลุ่มประเทศ พันธมิตรหากประเทศใดเข้าสู่สงคราม ก็จะสามารถใช้ฐานทัพและการส่งกำลังร่วม

รวมทั้ง แลกเปลี่ยนข่าวสารทางทหาร อย่างเช่นกรณีทีอิตาลีและสเปน ซึ่งเป็นสมาชิกนาโต้ยินยอมให้ สหรัฐฯ ใช้ฐานทัพอากาศโจมตีอิรักในการรบเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๓ เป็นต้น

๔.๔ หลักการต่างกัน (Difference Principles) วัตถุประสงค์หลักของ ความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) คงยึดถือหลักการของการอาสาที่จะให้การ ปกป้องหรืออย่างสันติ ความร่วมมือสิทธิที่เท่าเทียมกัน และ ทุกประเทศสมาชิกมีสิทธิยับยั้งเท่า เทียมกันในพื้นฐานของความ มั่นคง ความตกลงจะอยู่ระหว่างประเทศสมาชิกที่ปรึกษากัน การ ปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพ เกิดขึ้นภายหลังจากทุกประเทศได้ตกลงกันแล้วเท่านั้น ส่วนพันธมิตร ทางทหาร (Alliance) นั้นจะ เป็นไปตามลำดับการบังคับบัญชาสูงสุดที่จะตัดสินใจ ผู้บังคับบัญชานี้มา จากประเทศที่มีพลังอำนาจ มากที่สุด เช่น ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของพันธมิตรในสงครามเกาหลีมา จากสหรัฐฯ เป็นต้น

๕. มาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CBM)

มาตรการสร้างความไว้วางใจ เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการที่นำมากำหนดใช้ใน ปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building) ระหว่างรัฐในโลกโดย Vijay Sakhujia ได้เสนอมาตรการต่างๆที่ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศ ดังนี้

๕.๑ มาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CBM)

๕.๒ มาตรการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (Conflict Avoidance Measures: CAM)

๕.๓ มาตรการสร้างความเชื่อมั่น (Trust Building Measurements: TBM)

๕.๔ มาตรการขจัดความขัดแย้ง (Conflict Resolution Measures: CRM)

๕.๕ มาตรการการสร้างความไว้วางใจและสร้างความมั่นคง (Confidence Building and Security Measures: CBSM)

๕.๖ มาตรการลดความตึงเครียด (Tension Reduction Measures: TRM)

มาตรการสร้างความไว้วางใจ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ในการลดความ หวาดระแวง และเพิ่มความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการทหารระหว่างประเทศ ด้วยการใช้ความ โปร่งใส (Transparency) เป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจ กระทำทั้งแบบที่เป็นทางการ (Track I) ต่อกันต่อกัน ทั้งในระดับประเทศ และระดับกองทัพ รวมทั้งแบบที่ไม่เป็นทางการ (Track II) ได้แก่

ระดับประเทศ สนับสนุนให้มีข้อมูลผูกพันและความตั้งใจร่วมกันทั้งการเมือง การทหาร ในอันที่จะสร้างความเข้าใจในนโยบายที่มีความโปร่งใสต่อกัน เช่น นโยบายต่างประเทศ นโยบาย การทหาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางทหาร งบประมาณป้องกันประเทศ การปฏิบัติการ ทางทหาร และสนับสนุนให้มีความต่อเนื่องของการดำเนินการในระดับล่างทั้งในระดับ กองทัพ จนถึงผู้ปฏิบัติ

ระดับกองทัพ ได้แก่ การให้หรือแสดงข้อมูลระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการในเรื่องการปฏิบัติการทางทหาร โดยเฉพาะมาตรการแสดงความ โปร่งใส จะประกอบไปด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านขีดความสามารถทางทหาร งบประมาณ ป้อมกันประเทศ การปฏิบัติการทางทหาร และนโยบายด้านการทหาร รวมไปถึงการเจรจาระหว่าง รัฐบาล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหารหรือความมั่นคง มาตรการแสดงความโปร่งใสได้เป็นสิ่งที่ จะเข้ามาแทนที่ การถ่วงดุลอำนาจแต่เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพันกันโดยตรง แม้ว่ารัฐอาจจะมี ความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ แต่หากมีมาตรการสร้างความไว้วางใจกันอยู่ อย่างน้อยมาตรการนี้ก็ช่วยมิให้เกิด สงครามขึ้นได้ และในกรณีในกลุ่มประเทศในเอเชียที่ขาดองค์การด้านความมั่นคง แบบเดียวกับองค์การ สนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือหรือนาโต้ มาตรการสร้างความโปร่งใส และมาตรการสร้างความ เชื่อถือไว้วางใจจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ในอันที่จะ ก่อให้เกิดความสมดุลของกำลัง อำนาจขึ้นในลักษณะที่เป็นมิตรมากกว่าการจัดเตรียมกำลังเพื่อการ คานอำนาจกัน

ระดับเหล่าทัพ/กองทัพ ส่งเสริมให้มีการติดต่อกันมากขึ้น โดยส่งเสริมการ แลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ของกองทัพระหว่างกันด้วยการจัดตั้งจุดติดต่อรหว่าง กองทัพ (Armed Forces Contact Points) แลกเปลี่ยนนายทหาร และฝ่ายอำนวยการระดับสูง ในหลายๆ โครงการ มี การแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่หรือ นายทหารนักเรียนเพื่อการศึกษาในโรงเรียนนายเรือ หรือ โรงเรียน เสนาธิการทหารเหล่าทัพ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การฝึกต่างๆ เช่น ครูฝึกสอน เป็นต้น รวมทั้งจัดการ สัมมนาเพื่อความมั่นคงทางบกและทางทะเลระหว่างประเทศ และส่งคณะเยี่ยมเยือนระหว่าง ประเทศ เป็นห้วงเวลา การเยี่ยมเยือนทางทหารของหน่วย เช่นหน่วยเรือ ได้แก่ การเยี่ยมเยือนท่าเรือ ฐานทัพ หน่วยบินทหารเรือ การปรับปรุงหรือดำเนินการเพื่อความโปร่งใส (Transparency Improvement) โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข่าวสารระดับยุทธการ การ ปรับปรุงงาน ด้านข่าวสารให้ทันสมัย การแลกเปลี่ยนกำหนดการปฏิบัติของกองทัพ (Armed Forces Program) การแลกเปลี่ยนข่าวสารระดับยุทธศาสตร์ เช่น แลกเปลี่ยนข้อมูลโครงสร้างกำลังรบ และ รายชื่อ/ ตำแหน่งของนายทหารอาวุโสของ กองทัพแต่ละชาติ ประกาศ/แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ไม่มี ผลกระทบกับ ความลับในโครงการจัดซื้อ หรือปลดประจำการกำลังรบ การสังเกตการณ์การฝึก เช่น แจ้งการ ปฏิบัติการทางทหาร การฝึกการวางกำลัง การเดินทางผ่านประเทศอื่นและการแลกเปลี่ยน นายทหาร สังเกตการณ์ฝึก

เฉพาะกรณี เช่น การป้องกันเหตุที่เกิดขึ้นในทะเล (Incident at Sea Prevention: INCSEA) ได้จัดให้มีการตกลงกันระดับทวิภาคี เพื่อก่อให้เกิดข้อตกลงในการป้องกันหรือหลีกเลี่ยง ความตึงเครียดในทะเล กำหนดสิทธิให้เด่นชัดในการใช้ทะเล เพื่อจำกัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ออกไป

ส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องความตั้งใจในการปฏิบัติของกองกำลังทางเรือ ความร่วมมือในการฝึก การค้นหาและช่วยเหลือ (Search & Rescue) และการฝึกการบรรเทาภัยพิบัติในกรณีที่เป็นความเสียหายขนาดใหญ่และการบรรเทาภัยพิบัติกรณีเรือเสียหายอย่างร้ายแรงในเขตภูมิภาคนี้

๖. ทฤษฎีการรวมกลุ่มระหว่างประเทศ (International Integration Theory)

การรวมกลุ่มของรัฐหรือเป็นองค์การระหว่างประเทศ โดยการใช้โครงสร้างขององค์กรใหม่จะมีลักษณะเป็น “รัฐเหนือชาติ” (Supranational Trait) อย่างชัดเจน โดยบรรดารัฐสมาชิกไม่เพียง รวมตัวกันเท่านั้น หากยังร่วมสร้างสรรค์สถาบันหรือหน่วยงานภายใน ซึ่งมีอำนาจเหนือรัฐใดรัฐหนึ่งโดยเฉพาะ อันประกอบไปด้วย สภา คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการ และศาลยุติธรรม ภารกิจหลักของสภารัฐกลุ่มใหม่จะเป็นการร่วมตัดสินใจกับคณะมนตรีในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การพิจารณา ร่างกฎหมายของกลุ่มรัฐ ซึ่งริเริ่มโดยคณะกรรมการ การอนุมัติงบประมาณของกลุ่มของรัฐ การรับรองความตกลงระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศสมาชิกกับประเทศนอกกลุ่ม และที่สำคัญคือ การให้การรับรองผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ ซึ่งการรวมกลุ่มนี้มีแนวความคิดมา จากทฤษฎีต่างๆ ได้แก่

๖.๑ ทฤษฎีพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ (Interdependence Theory)

นักวิชาการที่โดดเด่นคือโรเบิร์ต โอ. เคียวเฮน และโจเซฟ เอช. ไน ซึ่งบิดาของทฤษฎีพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เคียวเฮนและไน กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันมีลักษณะการ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่นการพึ่งพาสินค้า พึ่งพาการลงทุน พึ่งพาเทคโนโลยี พึ่งพาทรัพยากรต่างๆ และความสัมพันธ์ในแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ระหว่างประเทศขึ้น แม้ว่าการพึ่งพาอาจจะเป็นไปในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่โลกทั้งโลกก็ต้องพึ่งพาอาศัยกันทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจ

๖.๒ ทฤษฎีบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (International Integration Theory)

เป็นทฤษฎีที่สนับสนุนให้ประเทศต่างๆ มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างความร่วมมือในทาง เศรษฐกิจ ปัจจุบันเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น ดังจะเห็นจากทั่วโลกได้เกิดการรวมกลุ่มใน รูปแบบต่างๆ มากมาย ทฤษฎีบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีนักวิชาการนำเสนอหลายคน แต่ที่มีชื่อเสียงคือทฤษฎีการบูรณาการทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของ Bela Balassa เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายการบูรณาการของยุโรป ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มที่

ประสบความสำเร็จมากที่สุดในโลก บาลาสซ่าเสนอว่าขั้นตอนของการบูรณาการทางเศรษฐกิจ ระดับภูมิภาคมี ๕ ขั้นตอน ได้แก่

๖.๒.๑ ความร่วมมือจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area / Agreement: FTA) หมายถึง การร่วมมือกันของประเทศสมาชิกในภูมิภาคเพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้า ยกเลิกภาษีทาง การค้าระหว่างกัน มีการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิก โดยประเทศสมาชิกยัง จัดเก็บภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มได้ตามนโยบายของตนเอง เวลานี้การรวมตัวของประเทศ ในกลุ่มอาเซียนยังอยู่ในขั้นตอนนี้คือการจัดเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

๖.๒.๒ สหภาพศุลกากร (Custom Union) หมายถึง ประเทศสมาชิก นอกจากจะ ยกเลิกภาษีทางการค้าลดอุปสรรคระหว่างกันแล้วยังใช้ระบบภาษีศุลกากรกับประเทศนอกกลุ่มใน อัตราเดียวกัน หรือมี Common Custom Policy

๖.๒.๓ ตลาดร่วม (Common Market) หมายถึง การขยายความร่วมมือ ด้านการค้าถึงขนาดที่เปิดโอกาสให้ทุน แรงงาน การประกอบการเคลื่อนไหวอย่างเสรีภายในกลุ่ม เช่น แรงงานใน เยอรมันไปทำงานในฝรั่งเศส ในอังกฤษ และประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอื่นๆ ได้อย่างเสรี

๖.๒.๔ สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) เป็นการรวมตัวกัน ตั้งแต่ขั้นตอนข้างต้น รวมกับการกำหนดนโยบายสังคม เศรษฐกิจ การเงิน การคลังร่วมกัน

๖.๒.๕ สหภาพการเมือง (Political Union) ถือเป็นจุดสุดท้ายของการบูรณาการทาง เศรษฐกิจ หมายถึง การใช้นโยบายการเมืองและความมั่นคงอันเดียวกัน เช่นเดียวกับ United States of America ขั้นตอนนี้ยังคงเป็นไปได้ยากเพราะรัฐต่าง ๆ ยังอยากสงวนอำนาจ อธิปไตยในการกำหนดนโยบายการเมืองและความมั่นคงของตนเองอยู่

๖.๓ ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ความร่วมมือทางการเมือง

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) เป็นทฤษฎีที่บอกว่า โลกจะไม่เกิด ปัญหาความรุนแรง ไม่มีสงคราม หากมีความได้ดุลในอำนาจของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างต้องกลัวอำนาจของอีกฝ่าย เช่น รัสเซียก็พยายามสร้างดุลอำนาจกับ สหรัฐอเมริกา หรือในยุคของสงครามเย็นฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็พยายามรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างดุลอำนาจ กับฝ่ายโลกเสรี

๖.๔ ทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ

๖.๔.๑ ทฤษฎีพึ่งพิง (Dependency Theory) จะมองว่าในโลกนี้จะแบ่งรัฐ ออก รัฐแกนกลาง (Core) เป็นประเทศพัฒนาแล้วกับรัฐปริมณฑล (Periphery) ซึ่งเป็นประเทศกำลัง

พัฒนา ที่รัฐแกนกลางได้เข้ามากอบโกยผลประโยชน์ด้านต่างๆ จากประเทศปริมณฑล ส่งผลให้ประเทศปริมณฑลต้องด้อยพัฒนา ไม่มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

๖.๔.๒ ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) บิดาของทฤษฎีนี้ คือ เอ็มมานูเอล วอลเลอ์สไตน์ ทฤษฎีระบบโลกก็จะเน้นการอธิบายความขัดแย้ง ทำให้กลายเป็นจุดอ่อน เพราะไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ความร่วมมือที่เกิดขึ้นได้ เช่น ทำไม WTO ไม่มีการรวมกลุ่มในระดับ ภูมิภาค สาธารณะสำคัญของทฤษฎีระบบโลกมองว่าประเทศต่าง ๆ ในโลกแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ

ประเทศศูนย์กลาง (Core) ได้แก่ ประเทศที่พัฒนาแล้ว สหรัฐอเมริกา และประเทศยุโรปตะวันตก แคนาดา

ประเทศกึ่งปริมณฑล (Semi-periphery) ได้แก่ ญี่ปุ่น ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) คือ เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฮ่องกง ไต้หวัน บราซิล เม็กซิโก อาเจนตินาร์

ประเทศปริมณฑล (Periphery) ได้แก่ ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายทั้งในทวีปเอเชีย และทวีปแอฟริกา ทฤษฎีระบบโลกกล่าวว่า ประเทศศูนย์กลางจะกอบโกยผลประโยชน์ จากประเทศรอบนอกและกึ่งรอบนอก รวมทั้งยังกีดกันทางการค้าจากประเทศรอบนอก และกึ่งรอบนอก โดยมาตรการต่างๆ ส่วนประเทศกึ่งรอบนอกจะทำหน้าที่สองอย่าง คือ ถูกกอบโกยจากประเทศศูนย์กลาง และในเวลาเดียวกันก็เข้าไปกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศรอบนอกด้วย รวมทั้งกีดกันทางการค้าไม่ให้สินค้าจากประเทศรอบนอกเข้าไปในตลาด ทำให้ประเทศรอบนอกเป็นผู้ที่เดือดร้อนมากที่สุด ยิ่งทำให้ประเทศรอบนอกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาไม่มีโอกาสพัฒนาขึ้นมาได้เลย สุดท้ายก็จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง

๖.๔.๓ แนวคิดพาณิชย์นิยม (Mercantilism) เป็นทฤษฎีที่บอกว่ารัฐแต่ละรัฐจะสร้างความมั่งคั่งของตนเองด้วยการพยายามส่งออกให้มากที่สุดแต่นำเข้าให้น้อยที่สุด เป็นแนวคิดการปกป้องทางการค้า (Protecionism) ปัจจุบันถูกเรียกว่า การปกป้องแบบใหม่ (New Protectionism) เนื่องจากเครื่องมือที่ประเทศต่างนำมาใช้ในการปกป้องทางการค้าจะมีการพัฒนารูปแบบไปจากเดิมที่ใช้มาตรการทางภาษี (Tariff Barrier) ด้วยการตั้งภาษีนำเข้าแพงๆ มาเป็นมาตรการแบบใหม่ เช่น มาตรการ ด้านสิ่งแวดล้อม มาตรการด้านแรงงาน มาตรการด้านสิทธิมนุษยชน และ มาตรการด้านคุณภาพสินค้า เป็นต้น ซึ่งเราจะพบว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมักจะอ้างเหตุผลเหล่านี้เพื่อกีดกันการนำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนา

ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory)

โลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประชาชนทั่วโลก ปรากฏการณ์ของสังคมโลกทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในส่วนใดส่วนหนึ่งของโลก ส่งผลกระทบต่ออันรวดเร็วและสำคัญต่อโลก โลกาภิวัตน์เกิดจากรูปแบบพื้นฐานของการเคลื่อนย้ายทุนของโลก คือ **ทุนมนุษย์** เช่น การอพยพเข้าเมือง การย้ายถิ่น การอพยพจากถิ่นฐาน ฯลฯ **ทุนการเงิน** เช่น เงินช่วยเหลือ หนี้ หนี้สินเชื่อและการกู้ยืม ฯลฯ **ทุนทรัพยากร** เช่น พลังงาน โลหะ สินแร่ ไม้ ฯลฯ และ **ทุนอำนาจ** เช่น กองกำลังความมั่นคง พันธมิตร กองกำลังติดอาวุธ ฯลฯ

ลักษณะของโลกาภิวัตน์ ในทางวิชาการถูกมองได้ ๒ ด้าน คือ ด้านธุรกิจหรือธุรกรรมไร้พรมแดน และด้านวัฒนธรรม

๑. ด้านธุรกิจหรือธุรกรรมไร้พรมแดน โลกาภิวัตน์จะสะท้อนลักษณะเครือข่ายความเป็นเจ้าของ (Network of Interconnected Ownership) และเครือข่ายการบริหารจัดการของธุรกิจ การสื่อสารข้ามชาติอันเป็นผลมาจากโครงสร้างการสื่อสารพื้นฐานครอบโลก (Global Communication Infrastructure) เช่น อินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีการสื่อสาร ดาวเทียม และการแพร่กระจายของสื่อมวลชนตะวันตกไปยังนานาประเทศทั่วโลก (Trans Nationalization of Mass Media) เช่น ภาพยนตร์ฮอลลีวูด ข่าว CNN มิวสิควิดีโอ เพลงสากล และเว็บไซต์นานาชาติ การเกิดขึ้นของธุรกิจ ข้ามชาติ (Global Business) เป็นทั้งผลและเหตุที่นำไปสู่การเกิดตลาดโลก (Global Market) ที่จะรองรับผลผลิตภัณฑ์ในรูปสื่อ (Media Products) เป็นต้น

๒. ด้านวัฒนธรรม เป็นผลมาจากด้านธุรกิจอีกทอดหนึ่ง กล่าวคือ ผลผลิตภัณฑ์ที่เป็น ภาพ และ เสียงที่ถูกจัดจำหน่ายถ่ายทอดอย่างกว้างขวางเหล่านั้น มีลักษณะเป็นผลผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ถูกประกอบสร้าง (Construct) ภายใต้วัฒนธรรมหนึ่งๆ เช่น การข่าวใส่สีตีไข่ (Sensational) เข้าข้างเฉพาะคนอเมริกันของ CNN เป็นต้น แม้กระทั่งการผลิตสื่อก็จะถูกออกแบบและคัดลอกได้ง่าย

ผลกระทบจากปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์

ผลดี

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์นี้ สื่อมวลชนสามารถแสดงบทบาทเป็นผู้กระตุ้นและขับเคลื่อนกระบวนการประชาธิปไตยและวิถีอันทันสมัย (Modern Ways) เช่น การเกิดตลาดเสรีทางการค้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารไร้พรมแดนก่อให้เกิดการขยายพื้นที่ทางความคิดและการแสดงออก
กำจำกัด เงื่อนไขด้านเวลาและสถานที่ คนมีเสรีภาพและโอกาสมากขึ้น เช่น มีสื่อให้เลือกเปิดรับโดยเสรี
หลากหลายมากขึ้น และสามารถเปิดรับได้ไม่ว่าจะในเวลาใดก็ตาม

เกิดการขยายอำนาจทางความหมาย (Semiotic Power) ที่ใครๆสามารถสร้าง
ความหมายใหม่ให้กับตนเองหรือกลุ่มของตนเองได้ ไม่ต้องถูกรอบงำจากความหมายกระแสหลัก
เหมือนในอดีต เช่น ไม่ต้องดูแต่ข่าว CNN อย่างเดียวจนกลายเป็นศัตรูกับบิน ลาเดน ไปด้วยแต่มี
สำนักข่าว อัลจาซีรา (Al Jazeera) มาร่วมเสนอแง่มุมอีกด้านหนึ่ง ทำให้กระบวนการสร้างความหมาย
เรื่องผู้ก่อ การร้ายมีที่มาจากหลายฝ่าย

ทำให้เกิดความงอกงามทางวัฒนธรรม (Cultural Enrichment) ลดการหลงเชื่อชาติ
และชาตินิยม (Ethnocentrism and Nationalism) ลดความเกลียดกลัวคนต่างด้าว
(Xenophobia)

นำไปสู่การจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ก่อให้เกิดความเข้าใจและ
สันติภาพระหว่างประเทศในที่สุด

ผลเสีย

อาจจะเกิดการรุกราน และการกดขี่ทางวัฒนธรรม (Cultural Invasion and
Coercion) ของจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมอเมริกัน (US Imperialism) และประเทศตะวันตก ซึ่ง
เป็นชาติมหาอำนาจทางการผลิต และการค้าสินค้าทางวัฒนธรรม รวมทั้งครอบงำระบบตลาดโลกอยู่
ในปัจจุบัน เช่น หนังไทยเกือบสิ้นชื่อเพราะหนังฮอลลีวูดเข้ามาตีตลาด

ลดคุณค่าความเป็นวัฒนธรรมเฉพาะดั้งเดิมของกลุ่มชน ทำให้เกิดการถอยร่นและ
เสื่อมสลายของวัฒนธรรมต้นแบบที่เกิดและค่อย ๆ เติบโตพัฒนามาพร้อม ๆ กับกลุ่มชน เช่น คนไทย
เฉลิมฉลองวันวาเลนไทน์มากกว่าวันครุ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบอันเกิดจากโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะ ด้าน
บวกหรือลบจะมีมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความแข็งแกร่งของวัฒนธรรม
ของแต่ละประเทศ ศักยภาพในการผลิตสื่อเพื่อใช้บริโภคเองของคนภายในวัฒนธรรม ของประเทศนั้น
ตลอดจนความสามารถในการผสมผสานและผนวกความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นต้น

บทที่ ๓

บทบาทของจีนในภูมิภาคอาเซียน และความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย

กล่าวนำ

ในบทนี้จะเป็นการศึกษา วิเคราะห์ องค์ประกอบของความมั่นคงทางทะเล สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) กับบทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน และความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทาง หรือ One Belt One Road กับข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับอดีตที่ผ่านมาได้แนวโน้ม (Trends) และ แรงบังคับ (Forces) เพื่อให้แน่ใจว่า ทั้งบริบทของโลก และบทบาทของจีนมีการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาไปอย่างไรในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นที่จะตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ และ ข้อที่ ๒ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ในบทต่อไป สำหรับข้อมูลที่ใช้ศึกษาในบทนี้ เป็นข้อมูลที่เป็นจริง และทราบกันโดยทั่วไป โดยข้อมูลได้มาจากเอกสารของทางราชการ หนังสือ บทความ และเว็บไซต์ รวมทั้งการสัมภาษณ์

องค์ประกอบของความมั่นคงทางทะเล

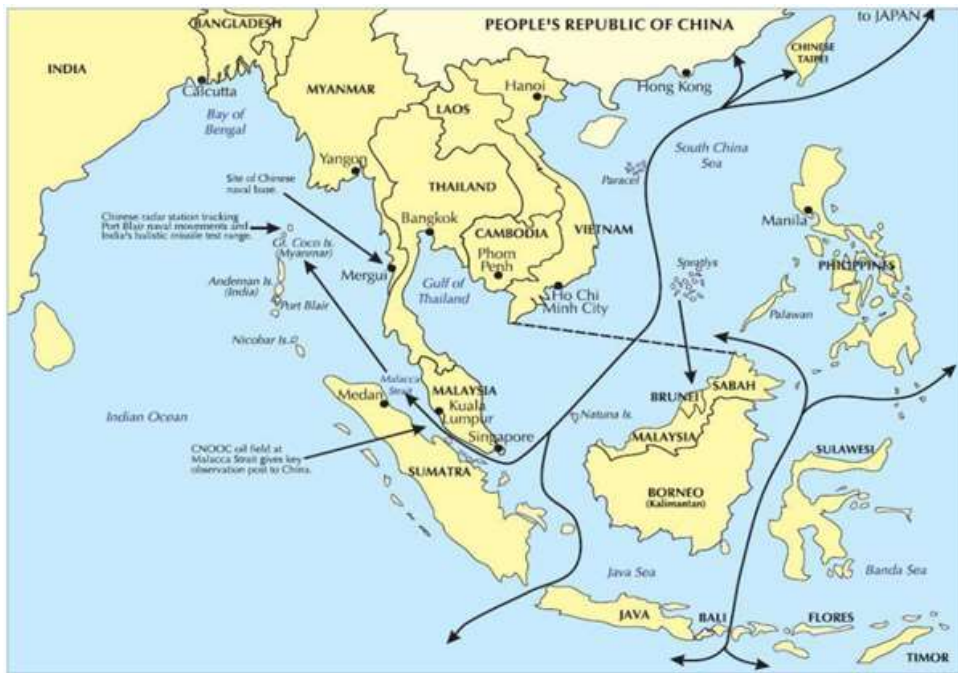
คำนิยาม ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) หมายถึง “ความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐ จากการรุกรานทางทะเล รวมทั้งการละเมิดอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) และสิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights) ทางทะเล ตลอดจนการมีเสรีภาพ และความปลอดภัยของประชาชน ในทุกกิจกรรมการแสวงประโยชน์จากทะเลด้านต่างๆ เพื่อความมั่นคงและมีความยั่งยืน ” ดังนั้น องค์ประกอบของความมั่นคงทางทะเล ก็คือ ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเล ภัยคุกคาม ปัญหา และสิ่งท้าทายต่อความมั่นคงทางทะเล

ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน

ภูมิศาสตร์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วย มหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean) ช่องแคบมะละกา และ ทะเลจีนใต้ (South China Sea) โดย มหาสมุทรอินเดีย พื้นที่นี้มีรัฐชายฝั่ง รวม ๗ ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ ไทย มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย รวมทั้ง อินเดีย ศรีลังกา และบังคลาเทศ ช่องแคบมะละกาเป็นช่องทางเดินเรือพาณิชย์หลักเชื่อมต่อระหว่าง มหาสมุทรอินเดีย กับทะเลจีนใต้ พื้นที่นี้มีรัฐชายฝั่ง ๓ ประเทศ คือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ถัดมาเป็นทะเล

จีนใต้ พื้นที่นี้มีรัฐชายฝั่ง ๑๑ ประเทศ คือ จีน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม กัมพูชา ไทย มาเลเซีย บรูไน สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย รวมทั้ง ไต้หวัน กับ ญี่ปุ่น

แผนภาพที่ ๓-๑ ลักษณะภูมิศาสตร์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน

ความสำคัญของภูมิศาสตร์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน

ภูมิศาสตร์ทางทะเลของภูมิภาคอาเซียน นอกจากเป็นพื้นที่อาณาเขตทางทะเลของประเทศต่างๆ แล้ว พื้นที่นี้ยังเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication) ที่สำคัญของโลก ซึ่งการขนส่งทางทะเลคิดเป็นร้อยละ ๙๐ ของมูลค่าการค้าโลก กว่าร้อยละ ๒๕ จะใช้ในภูมิภาคนี้ เส้นทางเดินเรือที่สำคัญจะผ่านช่องแคบมะละกา (Malacca) ช่องแคบซุนดา (Sunda) ระหว่างเกาะสุมาตรากับเกาะชวา และช่องแคบลอมบ็อก (Lombok) ระหว่างเกาะชวากับเกาะลอมบ็อก ของอินโดนีเซีย รวมถึงเส้นทางในทะเลจีนใต้ทางตะวันตก และตะวันออกของหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratleys Islands) อีกทั้ง พื้นที่บริเวณดังกล่าว ยังมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต รวมถึงน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติในทะเล ที่ถือว่าเป็นผลประโยชน์สำคัญยิ่งของรัฐชายฝั่ง ประกอบกับยังมีความสำคัญต่อการบินพาณิชย์ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียนกับส่วนอื่นๆ ของโลก หากพื้นที่บริเวณดังกล่าว อยู่ในกรรมสิทธิ์ของประเทศใด ย่อมจะทำให้มีอำนาจในการควบคุมน่านฟ้าเหนือพื้นที่นั้นๆ ได้ด้วย

สำหรับประเทศไทย มีชายฝั่งทะเลสองด้าน ด้านอ่าวไทยยาวประมาณ ๑,๘๗๕ กิโลเมตร และด้านอันดามันมีความยาวประมาณ ๗๔๐ กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นแบบปิดหรือกึ่งปิด (Enclose or Semi-Enclose) กล่าวคือ อ่าวไทยมีลักษณะเป็นก้นถุ้ง โดยปากถุ้งมีความกว้างวัดจาก ตะวันตกของอ่าวไทยถึงแหลมญวนระยะทางประมาณ ๕๔๐ กิโลเมตร พื้นที่ทางทะเลมีอาณาเขตติด กับ กัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย ด้านฝั่งทะเลอันดามันเป็นทะเลเปิด สุ่มหาสมุทรอินเดีย แต่ถูก ปิดล้อมด้วยอาณาเขตทางทะเลของ เมียนมาร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และอินเดีย การเดินเรือจากฝั่ง อ่าวไทยไปฝั่งอันดามัน ต้องผ่านช่องแคบมะละกา และอาณาเขตทางทะเลรวมทั้งเขตเศรษฐกิจ จำเพาะของประเทศอื่น

ประเทศไทยมีท่าเรือทางทะเล ที่สำคัญ ได้แก่ ท่าเรือกรุงเทพหรือท่าเรือคลองเตย กับ ท่าเรือแหลมฉบัง (จ.ชลบุรี) ส่วนเหลือเป็นท่าเรือขนาดเล็ก โดยการส่งออกทั้งหมดของประเทศคิด เป็นร้อยละ ๖๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ ๗๐ เป็นการขนส่งทางทะเล

ปัจจุบัน รัฐบาลมีแผนงานดำเนินการตามร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 และการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development หรือ EEC) โดยมีเป้าหมายหลัก เพื่อส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจะ เป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และทำให้เศรษฐกิจของ ไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยล่าสุดรัฐบาลมีความพยายามเชื่อมโยงระหว่าง โครงการ One Belt One Road กับ EEC

ภัยคุกคาม ปัญหา และ สิ่งท้าทายต่อความมั่นคงทางทะเล

ความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ประโยชน์ จากทะเล อันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางทะเล นั้น จะต้องตรวจสอบปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามโดยตรง หรือสิ่งที่เป็นปัญหา ที่อาจพัฒนาไปจนกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งประเด็นที่เป็น สิ่งท้าทาย หากเกิดผิดพลาดก็จะนำไปสู่ปัญหาที่คุกคามต่อเสรีภาพในการใช้ทะเล ซึ่งเป็นพื้นฐานของความ มั่นคงทางทะเล

สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก

แรงผลักดันสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมของโลก ในอีก ๒๐ ปี ข้างหน้า สหรัฐอเมริกาจะมีโซ่มหาอำนาจแต่เพียงประเทศเดียว ประชากรของโลกจะมีการศึกษาและ มีความสามารถมากขึ้น เศรษฐกิจของเอเชียจะเจริญเติบโต และก้าวไปสู่ยุคของประชาธิปไตยระดับ นานาชาติ นอกจากนี้การที่ประชากรโลกจะมีอายุมากขึ้น บางประเทศเข้าสู่ภาวะประชากรสูงวัย และโลกจะมีความต้องการทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านอาหารและน้ำ รวมทั้งวัตถุดิบเพื่อการผลิต

แนวโน้มเหล่านี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้ ปัจจัยหลักที่จะเกิดขึ้นอีกประการหนึ่ง คือ เทคโนโลยี ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านนวัตกรรม (Innovations) และ สิ่งประดิษฐ์ (Invention)

ปัญหาจากกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

โลกจะพัฒนาไปสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน การเคลื่อนย้ายทุนของโลกอย่างเสรี ทั้งของคน เงินทุน ความรู้ สินค้า และการบริการ ความเชื่อมโยงกัน จะมีความกว้างขวางมากยิ่งขึ้น บุคคลหรือผู้มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ (Non – State Actor) ต่างก็มีอิทธิพลมากขึ้นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับโลก ภูมิภาค หรือภายในรัฐชาติ มีแนวโน้มส่งผลให้เกิดความท้าทายต่อความเป็นรัฐชาติ รวมถึงองค์กระระหว่างประเทศ ดังนั้น ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า โลก จะกลับมาเป็นระบบหลายขั้วอำนาจ อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้โลกเสมือนมีขนาดเล็กลง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศต่างๆ จะถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกในช่วงเวลาที่ผ่านมา และยังคงมีผลสืบเนื่องไปในอนาคต คือ สภาวะการถดถอยทางเศรษฐกิจของโลกที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศ และมีแนวโน้มขยายตัวจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาไปทั่วโลก

๑. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐต่อรัฐในอีก ๒๐ ปีข้างหน้าจะรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ทุกชาติต่างพยายามแสวงหาความได้เปรียบเพื่อนำมาซึ่งการกินดีอยู่ดีของคนในชาติ การแข่งขันทางเศรษฐกิจอาจนำมา ซึ่งความขัดแย้งทั้งภายในและระหว่างชาติ การแย่งชิงแหล่งทรัพยากร ความขัดแย้งในเรื่องเส้นเขตแดนอาณาเขตทั้งทางบกและทางทะเล นอกจากนี้ ปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศที่นำไปสู่ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ปัญหาความขัดแย้งในตะวันออกกลาง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ปัญหาคาบสมุทรเกาหลี แม้ว่าในขณะนี้จะไม่เกิดเหตุการณ์รุนแรง แต่ก็มีความเสี่ยงและเป็นจุดอ่อนแหลม ซึ่งแนวโน้มของปัญหาดังกล่าว หากยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง อาจถึงขั้นการใช้กำลังทางทหารต่อกันได้ตลอดเวลา

๒. ปัญหาที่ไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะรัฐใดรัฐหนึ่งและปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข เช่น ปัญหาการก่อการร้ายหรืออาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาโจรสลัด ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติหรืออุบัติเหตุทางทะเล ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาลักลอบค้าเลี้ยงสินค้าผิดกฎหมาย ปัญหาความมั่นคงทางสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และปัญหาการเมืองภายในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางความมั่นคงของโลก

บทบาทของชาติมหาอำนาจและองค์กระระหว่างประเทศ

๑. สหรัฐอเมริกา ยังคงมีบทบาทการเป็นผู้นำการรักษาความมั่นคงในทุกภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และยังคงให้ความสำคัญต่อนโยบาย **Rebalancing to Asia and Pacific** เนื่องจากต้องรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทั้งจากการลงทุน และการรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเล ทั้งนี้ การดำเนินบทบาทของสหรัฐอเมริกา อาจเสี่ยงต่อการขัดแย้งกับจีนจากการเข้าไป

แทรกแซงในบางเรื่องที่กระทบต่อผลประโยชน์ของจีน และอาจก่อให้เกิดความตึงเครียด และนำไปสู่การ
แข่งขันจัดตั้งขั้วอำนาจ และการแข่งขันในภูมิภาคอาจจะตกอยู่ในฐานะลำบากหากต้องเลือกว่าจะอยู่ข้าง
สหรัฐอเมริกา หรือ จีน กรณีเกิดการเผชิญหน้ากันมากขึ้น จากแนวโน้มดังกล่าว ในห้วง ๒๐ ปี ข้างหน้า
จะเกิดภาพของการเป็นขั้วอำนาจที่ชัดเจนมากขึ้น

๒. สาธารณรัฐประชาชนจีน (จีน) ประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ในลักษณะการทูตเชิงเศรษฐกิจ กับกลุ่มประเทศมหาอำนาจ ขณะเดียวกันจีนก็ดำเนินยุทธศาสตร์เชิง
รุกด้วยการใช้พลังอำนาจทางเศรษฐกิจร่วมกับพลังอำนาจแบบ Soft Power โดยตั้งเป้าหมายที่จะ
เป็นประเทศมหาอำนาจ และเป็นตัวแปรที่สำคัญของปัญหาความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
จีนมีความเชื่อว่าประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ยังดำเนินยุทธศาสตร์ตามแนวทางลัทธิ
ครองความเป็นใหญ่ (Hegemonism) และลัทธิแบ่งแยกในชาติ (Separatism) ซึ่งก่อให้เกิดภัยคุกคาม
ที่สำคัญต่อภูมิภาค คือการแข่งขันสะสมอาวุธ (Arms Race) ลัทธิชาตินิยม และการสร้างพันธมิตรทาง
ทหาร จีนให้ความสำคัญต่อมาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building
Measures) การมีผลประโยชน์ร่วมที่เท่าเทียมกัน (Win - Win) และการร่วมมือภายใต้หลักการ
พื้นฐานการเคารพอเอกราช และอธิปไตยซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการ
เผชิญหน้าและสงคราม จีนมีนโยบายที่จะแสวงหาหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ เพื่อถ่วงดุลอำนาจและคาน
อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากจีนยึดหลักการเอาชนะโดยไม่ต้องรบ อีกทั้งศักยภาพทาง
เศรษฐกิจที่ถดถอยของสหรัฐอเมริกา จึงไม่สามารถสู้อิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีนได้ จีนยังให้
ความสำคัญทางยุทธศาสตร์การควบคุมเส้นทางคมนาคมในทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย
โดยเฉพาะ การแสวงประโยชน์จากเส้นทางคมนาคมทางทะเล เข้าสู่พื้นที่ภายในประเทศ ด้าน
ตะวันตกเฉียงใต้ ผ่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ และเอเชียกลาง เพื่อช่วยให้จีนมีทางเลือกเพิ่มขึ้น
ในการออกสู่มหาสมุทรอินเดีย และขยายอิทธิพลด้วยการพัฒนาความสัมพันธ์ จีนจะดำเนินยุทธศาสตร์
เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ พลังงาน สังคม และรักษาความมั่นคงนอกเขตประเทศ
รวมทั้งการพัฒนากองทัพที่ทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจในโลกเสรี ประกอบกับจีนสนับสนุนให้คน
จีนหรือบริษัทของคนจีนไปลงทุนในต่างประเทศ และจีนก็พร้อมที่มีบทบาทไปทั่วทุกภูมิภาค ทำให้
ต้องคุ้มครองพื้นที่ที่มีผลประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารใน
ทะเลจีนใต้ และ Naval Installation ที่จิบูตี ในทวีปแอฟริกา นอกจากนี้ จีนจะผลักดันความมั่นคง
รูปแบบใหม่ในเอเชียที่สนับสนุนแนวคิดหลายขั้วอำนาจ กระชับความร่วมมือทางทหารกับประเทศใน
ภูมิภาคในทุกมิติ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย การโจมตีทางไซเบอร์ เป็นต้น สำหรับ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทาง หรือ One Belt One Road ก็
จะสนับสนุนอิทธิพลของจีน และจะเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจระดับโลก และกล้าท้าทายอิทธิพล
ของสหรัฐอเมริกา

๓. สหพันธรัฐรัสเซีย (รัสเซีย) ยังคงขัดแย้งกับสหรัฐอเมริกา และชาติตะวันตก ในกรณียูเครน และ ซีเรีย ทำให้รัสเซียเพิ่มงบประมาณทางทหารมากขึ้น และหันเข้าหาพันธมิตรใน เอเชียแปซิฟิก ที่มีความใกล้ชิดทางทหาร และความร่วมมือด้านการพัฒนาเทคโนโลยีทางทหารร่วมกับ จีน อีกทั้งยังมีความใกล้ชิดกับเกาหลีเหนือ และให้ความสำคัญกับการปกป้องผลประโยชน์ของรัสเซีย ดังนั้น ในห้วง ๒๐ ปีข้างหน้า รัสเซียจะมีบทบาทในเอเชียแปซิฟิกมากขึ้น โดยเฉพาะศักยภาพในการตอบสนองความต้องการด้านพลังงาน และตลาดอาวุธในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม **อิทธิพลของรัสเซียไม่น่าจะก่อความขัดแย้งในภูมิภาค** ยกเว้น ญี่ปุ่น กับ สหรัฐอเมริกา ในประเด็นที่อาจกระทบต่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจรัสเซียจะมีความใกล้ชิดและมีบทบาทความร่วมมือกับอาเซียนมากขึ้น โดยอาเซียนอาจใช้รัสเซียเป็นเครื่องมือในการรักษาดุลยภาพความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจในภูมิภาคได้

๔. ญี่ปุ่น ปัจจุบันยังคงเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ และจะยังคงมุ่งแก้ไข ปัญหาภายในประเทศมากกว่าเข้าไปมีบทบาทระหว่างประเทศ ยกเว้นเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของตน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในต่างประเทศ ส่วนสถานการณ์ด้านความมั่นคง ความหวาดระแวงภัยคุกคามจากจีนจะทำให้ญี่ปุ่นยังคงผูกพันผลประโยชน์ด้านความมั่นคงไว้กับสหรัฐอเมริกาต่อไป รวมทั้งจะเสริมสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ออสเตรเลียและอินเดีย เพื่อคานอิทธิพลของจีนที่พัฒนากองทัพอย่างรวดเร็ว รวมทั้ง การพึ่งพาตนเองด้านการป้องกันประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สหรัฐอเมริกายังคงสนับสนุนการมีบทบาทของญี่ปุ่นในฐานะตัวแทนของภูมิภาคในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

๕. สาธารณรัฐอินเดีย (อินเดีย) ในห้วง ๒๐ ปีข้างหน้า คาดว่าอินเดียจะมีกองทัพที่ทันสมัย ในทุกด้าน เนื่องจากได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งจาก สหรัฐอเมริกาและรัสเซีย อินเดียจะให้ความสำคัญกับนโยบายรุกตะวันออก (Act East Policy) นโยบายนี้ จะสร้างความสัมพันธ์กับประเทศในอาเซียน และพร้อมปกป้องผลประโยชน์ของอินเดียในทะเลจีนใต้ และจะกลายเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้คานอำนาจระหว่างมหาอำนาจฝ่ายต่าง ๆ ในภูมิภาค

๖. เครือรัฐออสเตรเลีย (ออสเตรเลีย) ไม่กำหนดว่าประเทศใดเป็นศัตรู หรือมีความขัดแย้งเป็นกรณีเฉพาะ สำหรับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มองว่าความมีเสถียรภาพ ความมั่นคงปลอดภัย ความเป็นมิตรไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีผลประโยชน์พื้นฐานร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก บทบาททางยุทธศาสตร์และการทหาร จะสนับสนุนการดำเนินงานของสหประชาชาติ เช่น การปฏิบัติ การรักษาสันติภาพ การลดอาวุธ การควบคุม และปราบปรามยาเสพติด ดำรงบทบาทในกลุ่มประเทศสมาชิกข้อตกลงความร่วมมือป้องกันร่วม ๕ ชาติ (Five Power Defence Arrangements) และจะยังคงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา และพันธมิตรตะวันตก เพื่อสร้างความมั่นคง อย่างไรก็ตาม ออสเตรเลีย ถือว่าจีนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะ

แวดล้อมในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะการขยายขีดความสามารถทางทหาร แม้ว่าจะไม่ได้มีวัตถุประสงค์ ที่จะแสดงการคุกคามต่อความปลอดภัยของภูมิภาคโดยรวม หรือต่อออสเตรเลียก็ตาม แต่การเพิ่มกำลัง อำนาจของจีนจะเป็น ปัจจัยสำคัญอันใหม่ ที่จะส่งผลกระทบต่อสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของ ออสเตรเลีย

๗. สหภาพยุโรป (European Union : EU) เป็นกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการ สร้างกระแสและทิศทางการเมือง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมระดับโลก ด้านเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปเป็น ๑ ใน ๓ ศูนย์กลางเศรษฐกิจโลก และเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มี GDP ใหญ่ ที่สุดในโลก เป็นตลาดสินค้า และบริการ ตลาดการเงิน และแหล่งที่มาของการลงทุนที่สำคัญ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุด รวมทั้งมีบริษัทข้ามชาติระดับโลกจำนวนมากที่สุด อย่างไรก็ตามปัจจุบัน ยุโรปประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจจากหนี้สาธารณะ โดยเริ่มต้นจากกรีซ และ ลุกลามไปยังหลายประเทศในยุโรป ได้แก่ อิตาลี และฝรั่งเศส ซึ่งจะเป็ปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข รวมทั้งกรณี Brexit และจะกลายเป็นจุดเสี่ยงในการเกิดวิกฤตหนี้สิน ทำให้ภาพรวมเศรษฐกิจในซีก โลกตะวันตกเสี่ยงต่อการชะลอตัวมากขึ้น และอาจลุกลามกลายเป็นภาวะถดถอยของเศรษฐกิจโลก

๘. องค์การสหประชาชาติ (United Nations :UN) ภายหลังจากการทำสงครามอิรัก ของสหรัฐอเมริกา โดยปราศจากการขอความเห็นชอบจากสหประชาชาติ ได้ส่งผลให้ความเชื่อถือของ ประชาคมโลกที่มีต่อสหประชาชาติลดลงไปเป็นอย่างมาก โดยภาพที่ปรากฏออกสู่สายตาประชาคม โลกเสมือนหนึ่งว่าสหประชาชาติเป็นภาคส่วนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา และบทบาทของการรักษาสันติภาพ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศกลายเป็นเพียงสิ่งที่เขียนไว้ในภารกิจ แต่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้

๙. องค์กร หรือ กลุ่มที่มีไ้รัฐ (Non – State Actors) มิได้หมายถึง เฉพาะกลุ่มองค์กรเอกชน (Non- Government Organizations : NGOs) เท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกลุ่มอื่น ๆ เช่น องค์กรก่อ การร้าย กลุ่มติดอาวุธในประเทศที่มีความขัดแย้งภายใน ภาคเอกชน สหภาพทางการค้า หุ่นส่วนทาง เศรษฐกิจและสังคม ผู้บริจาคเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรศาสนา ประชาคมวิทยาศาสตร์ สื่อ ต่างๆ และประชาคมอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันกลุ่มที่มีไ้รัฐมีบทบาทสำคัญยิ่งในการปกป้อง ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) บางครั้งเป็นเครื่องมือของประเทศมหาอำนาจหรือชาติที่ เป็นฝ่ายตรงข้ามในการขัดขวางโครงการใหญ่ ๆ โดยเฉพาะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หรืออาจถึง ขั้นกำหนดนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

ปัญหาด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

๑. การปรับสมดุลในภูมิภาค เนื่องจากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจีน ทำให้ สหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศใหม่ เพื่อพยายามสกัดกั้นการแผ่ อิทธิพลของจีน โดยใช้เครื่องมือทางการทูต ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางทหาร

ในอีก ๒๐ ปี ข้างหน้าคาดว่า ความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาจะมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ทั้งสองประเทศยังคงหลีกเลี่ยงการใช้กำลังอันเนื่องจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

๒. ความขัดแย้งที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค กรณีข้อพิพาทเขตแดนทางทะเล โดยเฉพาะ จีนพยายามยึดครองพื้นที่เท่าที่อ้างสิทธิในทะเลจีนใต้ จนส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของคู่กรณี นอกจากนี้ ปัญหาดังกล่าวได้ขยายวงกว้าง เมื่อประเทศในอาเซียนพยายามเข้าไปแก้ไขปัญหา โดยการดึงสหรัฐอเมริกาเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อคานอำนาจกับจีน ในขณะที่สหรัฐอเมริกายังคงต้องการรักษาอิทธิพลของตนในภูมิภาค ทำให้**ปัญหามีแนวโน้มสลับซับซ้อน**มากขึ้น ปัญหาพิพาทในหมู่เกาะคูริลระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย ปัญหาทะเลจีนตะวันออก ระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ปัญหาคาบสมุทรเกาหลี ปัญหาช่องแคบไต้หวัน ยังคงเป็นประเด็นสำคัญในภูมิภาค และอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งโดยใช้กำลังทหารขึ้นในภูมิภาคได้ โดยแต่ละฝ่ายจะพยายามเสริมสร้างพลังอำนาจของตนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การทหารและการทูตไปพร้อมๆ กับการแสวงหาพันธมิตร เพื่อสร้างอิทธิพลให้เหนือกว่าคู่แข่งอื่น ๆ

๓. ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า จะเป็นตลาดการค้าและแข่งขันทางเศรษฐกิจ จากสภาวะแวดล้อมดังกล่าว จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ และการเชื่อมต่อเครือข่ายทางเศรษฐกิจในภูมิภาค

แนวโน้มสถานการณ์ของอาเซียน

ปัจจุบัน ประเทศมหาอำนาจได้เข้ามาบีบคั้น และแข่งขันอิทธิพลกันในภูมิภาคนี้มากขึ้น ทั้งจีนกับสหรัฐอเมริกา อาเซียน จึงถูก**แรงบังคับ**จากการขยายอิทธิพลดังกล่าว และจำเป็นต้องปรับตัวในด้านความสัมพันธ์ด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศสมาชิก

๑. อาเซียน ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้ามี**แนวโน้ม**ที่จะพัฒนาและเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่จะผูกพันและพึ่งพาทางเศรษฐกิจยุโรป สหรัฐอเมริกา และชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะ จีนที่จะเข้ามามีบทบาทและขยายอิทธิพลในอาเซียนมากขึ้น ทั้งนี้การที่จีนมีปัญหาพิพาททางทะเลกับหลายชาติในอาเซียน ในขณะที่บางประเทศ ได้แก่ ลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ ยังคงพึ่งพาเศรษฐกิจจากจีน จะกลายเป็นอุปสรรคในความเป็นเอกภาพของอาเซียน นอกจากนี้การแข่งขันอิทธิพลของสหรัฐอเมริกากับจีน ในภูมิภาคนี้จะนำมา ซึ่งโอกาสและสิ่งท้าทาย โดยแต่ละชาติจะมุ่งไปที่ผลประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นสำคัญ

๒. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ ทำให้ชาติสมาชิกอาเซียนต่างสะสมอาวุธ โดยเฉพาะการพัฒนากำลังรบทางเรือเพื่อปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งปกป้องดินแดนที่ยังคงมีปัญหาข้อพิพาทที่ยังคงมีการอ้างสิทธิทับซ้อน และไม่มี**ความชัดเจน** และมี**แนวโน้ม**ที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ รัสเซีย จีน และสหรัฐอเมริกา ต่างก็ให้การสนับสนุนยุทธโธปกรณ์กับพันธมิตรของตนเพื่อคงอิทธิพลของตนไว้ในชาตินั้น ๆ

๓. การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ถือเป็นโอกาสที่จะพัฒนาอาเซียน อย่างไรก็ตาม สมาชิกอาเซียนบางชาติยังคงมีปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ มีปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน และยังคงมีปัญหาคความขัดแย้งเรื่องเส้นเขตแดนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้อาเซียนอาจจะต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคง

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลของไทย

ประเทศไทยเป็นรัฐชายฝั่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่อาณาเขตทางทะเลประมาณ ๓๘๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร โดยทะเลเป็นแหล่งที่มาทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งด้านเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ที่ประกอบด้วยสัตว์น้ำและพืชทะเลต่างๆ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งเป็นเส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งนำมาสู่ความมั่งคั่งของประเทศอย่างต่อเนื่อง

๑. ปัญหาอาณาเขตทางทะเลและพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับ**มาเลเซีย**ได้คลี่คลายมากขึ้น ภายหลังจากมีการตกลงให้พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล เป็นเขตพัฒนาร่วม (Join Development Area) ปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับ**เวียดนาม**ได้มีการพัฒนาให้มีการลาดตระเวนร่วมระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง ด้านทางฝั่งทะเลอันดามัน ปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับ**อินโดนีเซีย** และระหว่างไทยกับอินเดียก็มีแนวโน้มของการพัฒนาความสัมพันธ์ ส่วนปัญหาทางทะเลระหว่างไทยกับ**เมียนมาร์** และระหว่างไทยกับ**กัมพูชา** ยังไม่มีความคืบหน้าในการตกลงระหว่างกัน (ไม่มีการพัฒนาหรือการจัดสรรผลประโยชน์ของทรัพยากรในพื้นที่ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม) แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ทางการเมือง และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศยังคงมีบรรยากาศที่ดีปัญหาดังกล่าว จึงยังไม่ถูกหยิบยกให้เป็นประเด็นจนกลายเป็นชนวนเหตุของความขัดแย้งในปัจจุบัน แต่ปัญหาเขตแดนทางทะเลและพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาระหว่างประเทศ และมี**โอกาส**ที่จะเกิดความขัดแย้งต่อกันได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการขัดกันซึ่งผลประโยชน์

๒. ปัญหาทำการประมงรุกล้ำน่านน้ำ จากการที่ทรัพยากรสัตว์น้ำในเขตประเทศไทยลดลง ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากจำนวนเรือประมงไทยที่มีมากและไม่สัมพันธ์กับปริมาณสัตว์น้ำที่มีอยู่ตลอดจนการใช้เครื่องมือที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมงน่านน้ำไทย ทำให้เรือประมงไทยต้องหันไปพึ่งพิงแหล่งประมงนอกล้ำน่านน้ำ แม้ว่าในประเทศเพื่อนบ้านจะมีการเปิดสัมปทานให้เรือประมงไทยเข้าไปทำการประมงหรือเปิดโอกาสให้เข้าไปร่วมทุนแล้วก็ตาม แต่ยังมีเรือประมงไทยลักลอบเข้าไปทำประมงโดยผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ยังผลให้บางประเทศออกมาตรการที่รุนแรงในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันพบว่าเรือประมงต่างชาติมีการรุกล้ำน่านน้ำของประเทศไทยเช่นกัน โดยส่วนมากจะเป็นเรือสัญชาติเวียดนาม ซึ่งในอนาคตจะมีการรุกล้ำเข้ามาทำการประมงในเขตประเทศไทยมากขึ้นในบริเวณที่เรือประมงไทยไม่นิยมไปทำการประมง

๓. ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือ ในปัจจุบันข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่มโจรสลัดในพื้นที่ด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามันปรากฏขึ้นน้อยลง อันเนื่องมาจากการให้ความสำคัญของประเทศต่างๆ และความร่วมมือในการจัดกำลังทางเรือและทางอากาศ รวมทั้งความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลร่วมกัน โดยมีการลาดตระเวนในช่องแคบมะละกาที่เป็นความร่วมมือระหว่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย และการจัดตั้งภาคีเครือข่ายและข้อตกลงในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลในภูมิภาคและนอกภูมิภาค

๔. ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายทางทะเล จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของไทย ทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้การเดินทางมายังประเทศไทยตามช่องทางผ่านแดนที่ถูกต้องตามกฎหมาย และช่องทางตามธรรมชาติทั้งทางบก ทางลำน้ำ และทางทะเลสามารถกระทำได้ง่าย ประกอบกับมีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และผู้ประกอบการยังคงนิยมแรงงานราคาถูก ส่งผลให้ยังมีการลักลอบนำแรงงานเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายจาก ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ ชาวโรฮีนจา และชาวเกาหลีเหนือ ซึ่งผู้หลบหนีเข้าเมืองเหล่านี้จะลักลอบเข้าเมืองโดยอาศัยเส้นทางทางทะเลเป็นหลัก ปัจจุบันมีแนวโน้มของจำนวนผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองอย่างต่อเนื่อง ปัญหาดังกล่าว ยังมีความเชื่อมโยงกับปัญหาความมั่นคงทางทะเลในอีกหลายลักษณะ เช่น ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาด้านสาธารณสุข และปัญหาแรงงาน เป็นต้น

๕. ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายอื่นๆ มีปรากฏให้เห็นอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น การลักลอบขนของหนีภาษี การลักลอบขนและค่าน้ำมันเถื่อนในทะเล การลักลอบขนส่งอาวุธสงคราม ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ ตลอดจนถึงยังมีความเป็นไปได้ในการเกิด ปัญหาการก่อการร้ายในทะเล บริเวณแท่นผลิตก๊าซธรรมชาติและน้ำมันในทะเล และบริเวณท่าเรือพาณิชย์ที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจ และชาติพันธมิตร รวมทั้งนโยบายรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการระดมทุนจากต่างชาติ โดยไม่มีมาตรการบังคับและควบคุมที่ดี ทำให้เป็นโอกาสที่ กลุ่มก่อการร้ายสากล จะหลีกเลี่ยงและปะปนเข้ามาในประเทศได้โดยสะดวก นอกจากนี้ ยังมีการกระทำผิดกฎหมายในลักษณะ การค้าผ่านตัวแทน (nominee) ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอีกด้วย

๖. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง ที่ผ่านมามีการเกิดคราบน้ำมันรั่วไหลในทะเล ทั้งฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามันยังคงปรากฏให้เห็น โดยมีสาเหตุจากกรณีเรือล่ม เรือจมและอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นภายในเรือ (ไฟไหม้) การสูบลายน้ำมันเข้า-ออกเรือในท่าหรือในทะเล การลักลอบปล่อยน้ำมันและของเสียลงทะเล การเกิดอุบัติเหตุในแท่นผลิตก๊าซธรรมชาติและน้ำมันในทะเล ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์ทางทะเลและชายฝั่ง ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างขาดจิตสำนึก เช่น การใช้เครื่องมือทำการประมงผิด

กฎหมาย การลักลอบจับปลาในฤดูวางไข่ การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างบริเวณชายหาด และป่าชายเลนที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ทางทะเลโดยตรง การท่องเที่ยวทางทะเลที่ขาดความรับผิดชอบต่อชน ทำให้เกิดความเสียหายกับปะการังและระบบสภาพแวดล้อมทางทะเล ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะยาวและยากต่อการแก้ไข

๗. ปัญหาภัยธรรมชาติและสาธารณภัยขนาดใหญ่ จากภูมิศาสตร์ของไทยที่ตั้งอยู่ระหว่างบริเวณแหล่งกำเนิดของพายุหมุนเขตร้อนทั้งสองด้าน ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาพายุและคลื่นลมแรงในทะเล จนทำให้เกิดอุบัติเหตุเรือล่มและเรือจม ตลอดจนเกิดฝนตกหนักจนเกิดอุทกภัยและดินโคลนถล่ม อีกทั้งจากภูมิศาสตร์ของไทยมีที่ตั้งอยู่บนรอยเลื่อนของเปลือกโลกที่ยังคงมีโอกาสในการเกิดการเคลื่อนตัวและเกิดแผ่นดินไหว และอาจได้รับผลกระทบจากการเกิดแผ่นดินไหวในทะเลในพื้นที่ต่าง ๆ ของภูมิภาค มีโอกาสในการเกิดธรณีพิบัติภัย เช่นการเกิดแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดีย ทำให้เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นต้น

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่คิดริเริ่มการจัดตั้งโดยมีผู้นำอีก ๔ ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เข้าร่วมประชุมหารือเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดตั้งอาเซียน เมื่อ ๖ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๑๐ และได้จัดทำเอกสารข้อตกลงร่วมกันเรียกว่า “Spirit of Bangsaen” หรือ “จิตวิญญาณแห่งบางแสน” ต่อมาเมื่อ ๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๑๐ ได้มีการลงนามในปฏิญญาก่อตั้งอาเซียน เรียกว่า “ปฏิญญากรุงเทพ” (Bangkok Declaration) หรือ ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) และจัดตั้ง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรือ อาเซียน (ASEAN) ประกอบด้วย ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เนอการาบรูไนดารุสซาลาม (บรูไน) เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชา

ต่อมาเมื่อ ๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๖ ในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๙ ที่กรุงบาหลี อินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในปฏิญญาว่า ด้วยความร่วมมืออาเซียน ที่เรียกว่า “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒” (Declaration of ASEAN Concord II) เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คือ การให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ แต่เนื่องจากสภาวะแวดล้อมความมั่นคงของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่อ ๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๒ ในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่

ที่ ๑๔ ที่ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ประเทศไทย ผู้นำอาเซียนได้ลงนามว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน ให้เสร็จภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ สำหรับประชาคมอาเซียนมีการแบ่งเป็น ๓ ประชาคมย่อย คือ

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community :ASC) ความมุ่งหมายเพื่อให้ประเทศสมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้านมีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

๒. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน โดย

๒.๑ ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว(Single Market and Production Base)

๒.๒ เพื่อให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของ สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

๒.๓ ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา และช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

๒.๔ ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาคตลาดการเงิน และตลาดทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนาความร่วมมือ ด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษา และการพัฒนาฝีมือแรงงาน

๓. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) ความมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริการ

๒. เพื่อส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค

๓. เพื่อเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

๔. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปแบบการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๖. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจน การปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม

๗. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่ง ภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

ความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค

๑. การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นการประชุมระดับผู้นำของ ประเทศ

๒. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASC) มีกรอบความร่วมมือด้านความ มั่นคงทางทะเล รวม ๓ ฉบับ ได้แก่ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation on Southeast Asia :TAC) สนธิสัญญาว่าด้วยเขต ปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asia Nuclear-Weapon- Free Zone : SEAN-WFZ) และปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea : DOC)

๓. การประชุมระดับรัฐมนตรี ที่เกี่ยวกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASC) ได้แก่ การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Foreign Ministers Meeting : AMM) คณะกรรมการปลอดเขตอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Commission on The Southeast Asia Nuclear-Weapon-Free Zone : SEAWFZ Commission) และการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers Meeting : ADMM)

๔. การประชุมหารืออาเซียนว่าด้วย ความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงใน ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) เป็นการประชุมระหว่างรัฐมนตรี ต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย รัสเซีย และ สหภาพยุโรป รวมถึงผู้สังเกตการณ์ (observers) ของอาเซียน ได้แก่ ปาปัวนิวกินี และประเทศอื่น ๆ ที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ มองโกเลีย เกาหลีเหนือ ปากีสถาน ทิมอร์เลสเต บังคลาเทศ และศรีลังกา เมื่อนับรวมกับประเทศอาเซียนแล้ว ARF มีสมาชิกทั้งสิ้น ๒๖ ประเทศ กับ ๑ กลุ่มประเทศ โดยในการประชุม ARF จะมีการขยายกรอบการหารือที่มีอยู่แล้วระหว่างอาเซียนกับคู่ เจรจา เป็นการประชุม ASEAN Post Ministerial Conferences (PMC) ซึ่งหารือปัญหาต่าง ๆ ทั้งใน ด้านการเมือง และเศรษฐกิจในระดับโลกออกไปเป็นอีกเวทีหนึ่งสำหรับหารือด้านการเมืองและความ มั่นคงในภูมิภาคโดยเฉพาะ

ARF กำหนดแนวทางการปฏิบัติด้านความร่วมมือด้านความมั่นคง ไว้ ๓ ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ ๑ มาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CBMs) ชั้นที่ ๒ การ

ทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy : PD) และ ชั้นที่ ๓ การแก้ไขข้อขัดแย้ง (Conflict Resolution / The Elaboration of Approaches to Conflict)

๕. การประชุมหารืออาเซียนว่าด้วย ประเด็นทางทะเล (ASEAN Maritime Forum : AMF) เป็นการประชุมที่มีขึ้นทุกปี ในประเด็นการดูแลความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication)

ทั้งนี้ ปัจจุบันอาเซียนมีประชากรรวม ๖๓๖ ล้านคนเศษ มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ ๖ ของโลก แต่ปัญหาและอุปสรรคของประเทศในภูมิภาคอาเซียนคือ (๑) สภาพภูมิศาสตร์ที่คล้ายกัน สินค้าส่วนใหญ่เป็นผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่ได้แปรรูป (๒) สินค้าอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน ไม่มีผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีเป็นของตนเอง โดยประเทศสมาชิกต่างก็มุ่งจะพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามแบบอย่างตะวันตก แต่เกี่ยวกันว่าสินค้าที่ผลิตได้ในภูมิภาคอาเซียน ยังไม่มีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาสินค้าจากประเทศ (๓) ความแตกต่างทางการเมืองและการปกครอง การสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASC) แม้ว่า จะช่วยยกระดับความร่วมมือในการส่งเสริมประชาธิปไตยของแต่ละประเทศ อันมีผลต่อความสงบเรียบร้อยทางการเมืองในภูมิภาค แต่การปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียนมีหลากหลายรูปแบบ (๔) ความขัดแย้งระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีปัญหาด้านพรมแดน เช่น ปัญหาพรมแดนทางทะเลระหว่าง ไทย-กัมพูชา ไทย-เมียนมาร์ มาเลเซีย-ฟิลิปปินส์-อินโดนีเซีย เป็นต้น และ (๕) ด้านสังคมและวัฒนธรรม อาเซียนเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และปัญหาชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมาก ซึ่งมีความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ก็เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเป็นหนึ่งเดียว

โดยสรุป อาเซียนเป็นการรวมของรัฐ ในเรื่องต่างๆ ไปด้วยกัน ซึ่งแต่ละประเทศยังคงมองประเทศสมาชิกอื่น เป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจแทนที่จะเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะมีจุดมุ่งหมายร่วมกันอย่างชัดเจนในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน โดยแต่ละประเทศจะมีอำนาจอธิปไตยของตนเองไม่มีการบังคับข่มขู่ในการลงคะแนนจะขัดแย้งกันแต่ไม่มีข้อผูกมัด ดังนั้น การปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ สำหรับด้านความมั่นคง ไม่มีการรวมตัวการใช้กำลังทางทหาร เพื่อความมั่นคงร่วม (Collective Security) หรือการใช้กำลังทหารกับรัฐอื่นๆ ภายนอกกลุ่มของตน ในลักษณะพันธมิตร (Alliance) คือ การรวมตัวอย่างเป็นทางการของรัฐต่างๆ รวมถึงการใช้กำลังทางทหาร เช่น องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) เพื่อการป้องกันการรุกรานจากกลุ่มกติกาสัญญาวอร์ซอ (Warsaw Pact) เป็นต้น นอกจากนี้ บทบาทของ ARF ปัจจุบันยังคงจำกัดในระดับพื้นฐาน คือ เป็นการเน้นการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building) เท่านั้น

ความสัมพันธ์อาเซียนกับจีน

ความสัมพันธ์อาเซียนกับจีนเริ่มต้นขึ้น เมื่อ นายเฉียน ฉีเซิน รัฐมนตรีต่างประเทศจีน เข้าร่วมพิธีเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๒๔ เมื่อ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๔ ที่กรุง กัวลาลัมเปอร์ ในฐานะแขกของรัฐบาลมาเลเซีย ต่อมาจีนได้รับสถานะคู่เจรจาอย่างเต็มรูปแบบของอาเซียนเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๙ และยกสถานะขึ้นเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ ปัจจุบัน อาเซียนกับจีนมีความร่วมมือครอบคลุม ๑๒ สาขาหลัก ได้แก่ (๑) การเกษตร (๒) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ICT (๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (๔) การพัฒนาภูมิแม่ข่าย (๕) การลงทุน (๖) พลังงาน (๗) การขนส่ง (๘) วัฒนธรรม (๙) สาธารณสุข (๑๐) การท่องเที่ยว (๑๑) สิ่งแวดล้อม และ (๑๒) อุตสาหกรรม

กลไก

อาเซียนกับจีนมีกลไก ดำเนินความสัมพันธ์หลายระดับ ได้แก่ (๑) การประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนกับจีน (ASEAN-China Summit) ในช่วงเดียวกับการประชุมสุดยอดอาเซียน ช่วงปลายปีของทุกปี (๒) การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับจีน (ASEAN Post Ministerial Conference Session with China) (๓) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนกับจีน (ASEAN-China Senior Officials' Consultation) (๔) กลไกส่งเสริมความร่วมมือประเด็นทะเลจีนใต้ ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและคณะทำงาน ASEAN-China Joint Working Group on the Implementation of the Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea หรือ JWG on DOC และ ASEAN-China Senior Officials' Meeting on the Implementation of the Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea หรือ SOM on DOC และ (๕) กลไกรายสาขาในระดับรัฐมนตรี ๙ กลไก และระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส ๑๑ กลไก

ความร่วมมือด้านความมั่นคง

๑. จีนเป็นประเทศคู่เจรจาแรกของอาเซียนในสนธิสัญญามิตรภาพ และความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia :TAC) เมื่อ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๖

๒. รัฐบาลจีนภายใต้การนำของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์กับอาเซียนโดยยึดหลัก ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตร และให้ความสำคัญกับอาเซียนในลำดับต้นของการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของจีน (๒) การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ ระหว่างอาเซียนกับจีนให้รอบด้านและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น (๓) การแก้ไขข้อพิพาทในทะเลจีนใต้กับประเทศสมาชิกอาเซียน บางประเทศผ่านการเจรจาหารือที่เป็นมิตรต่อกันผ่านการพูดคุยที่เสมอภาค และมีความร่วมมือที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

๓. ปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ อาเซียนกับจีนได้ลงนามใน DOC ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๕ มีกลไก JWG on DOC และ SOM on DOC เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและเสริมสร้างความไว้วางใจ เพื่อยับยั้งมิให้ความขัดแย้งขยายตัว และสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีฝ่ายต่างๆ ในทะเลจีนใต้ (DOC) อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ และ เร่งรัดการเจรจาจัดทำประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct : COC) ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ

๑. ด้านเศรษฐกิจ จีนเป็นประเทศคู่เจรจาแรกที่เสนอให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement :FTA) กับอาเซียน (ประกอบด้วย ๔ ส่วนหลัก ได้แก่ ก. การเปิดเสรีทางการค้าสินค้า ข. การเปิดเสรีด้านการค้าบริการ ค. การเปิดเสรีด้านการลงทุน และ ง. เปิดเสรีด้านเศรษฐกิจอื่นๆ) โดยทั้งสองฝ่ายได้ร่วมลงนามในกรอบความตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation) เมื่อ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีเป้าหมายให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนเก่า (๖ ประเทศ) ให้แล้วเสร็จ ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๓ และกับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ (๔ ประเทศ) ภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘

๒. การค้าการลงทุนด้านการค้า ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จีนเป็นคู่ค้าอันดับ ๑ ของอาเซียน ในขณะที่อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ ๓ ของจีน รองจากสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ (จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนกับจีน) จีนเป็นคู่ค้าอันดับ ๑ ของอาเซียน ในขณะที่อาเซียนเป็นคู่ค้าอันดับ ๔ ของจีน รองจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่น ด้านการลงทุน ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ด้านการลงทุน การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment : FDI) จนถึงในปี พ.ศ.๒๕๕๕ การลงทุนระหว่างอาเซียนกับจีน มีมูลค่า ๑๐๐,๗๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในจำนวนนี้เป็นการลงทุนสะสมของจีนในอาเซียน ร้อยละ ๒๓.๔ และเป็นการลงทุนสะสมของอาเซียนในจีน ร้อยละ ๗๖.๖ นอกจากนี้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๑๙ (กันยายน พ.ศ.๒๕๕๙) ได้เห็นชอบให้มีการกำหนดเป้าหมายการค้า และการลงทุนอาเซียน -จีน เป็น ๑ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาและ ๑๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ ตามลำดับ

๓. อาเซียนกับจีน ได้เปิดศูนย์อาเซียน-จีน (Asian China Centre : ACC) อย่างเป็นทางการที่กรุงปักกิ่งในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนกับจีน ครั้งที่ ๑๔ เมื่อ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม และระหว่างประชาชน และเป็นศูนย์บริการข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับอาเซียนกับจีน

๔. สินเชื่อ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ครั้งที่ ๑๗ เมื่อ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ จีนประกาศ ให้ความช่วยเหลือด้วยเงินกู้แบบมีเงื่อนไขผ่อนปรน (Concessional Loan) จำนวน ๑ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เพื่อส่งเสริมความร่วมมืออาเซียน-จีน และความช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Assistance Gratis) จำนวน ๕๐ ล้านหยวน เพื่อสนับสนุนการเป็นประชาคมอาเซียน และอีกจำนวน ๓ พันล้านหยวน ให้แก่กลุ่มประเทศที่มีระดับการพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ในอาเซียนเพื่อลดช่องว่างด้านการพัฒนา

๕. ความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ อาเซียนกับจีน ได้เปิดสำนักงานสาขาของสมาคมส่งเสริมการค้า และเศรษฐกิจที่เมืองอู่ฮู่ และเมืองเวินโจว มณฑลเจ้อเจียง ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรี เมื่อ ๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งถือเป็นความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน ครั้งแรก

๖. งานแสดงสินค้า (China-ASEAN Expo : CAEXPO) จีนได้จัดงานครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ ที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง และจัดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยรัฐบาลจีนประสงค์ที่จะส่งเสริมให้นครหนานหนิงเป็นประตูการค้ากับอาเซียน

๗. การเกษตร อาเซียนกับจีนได้ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วย ความร่วมมือด้านสุขอนามัย และสุขอนามัยพืช (ASEAN-China MOU on Strengthening Sanitary and Phytosanitary Cooperation : SPS) เมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือหลัก ๕ ด้าน ได้แก่ (ก) การจัดทำระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล (ข) การแลกเปลี่ยนการเยือน (ค) การสัมมนา/ฝึกอบรม (ง) การทำวิจัยร่วม และ (จ) การสร้างกลไกเวทีหารือ ระหว่างภาคี ที่ผ่านมามีการจัดประชุมรัฐมนตรีอาเซียนกับจีนด้านการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบ และการกักกัน

ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อาเซียนกับจีนได้จัดการประชุมรัฐมนตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นครั้งแรกเมื่อ ๒๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๕ ที่นครหนานหนิง โดยจีนได้เสนอโครงการความเป็นหุ้นส่วนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน-จีน (China-ASEAN Science and Technology Partnership Program : STEP) เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ระหว่างกัน โดยจีนเสนอให้ (๑) จัดตั้งห้องปฏิบัติการร่วมในประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจีนจะให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและอุปกรณ์มูลค่า ๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (๒) แบ่งปันข้อมูล จากดาวเทียมระยะไกล (๓) จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี และ (๔) ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ ล่าสุดทั้งสองฝ่ายอยู่ระหว่างการจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ความร่วมมือด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม

ความร่วมมือด้านพัฒนา สังคมและวัฒนธรรม (๑) การพัฒนา จีนสนับสนุนความพยายามของอาเซียนในการลดช่องว่างด้านการพัฒนา โดยผ่านโครงการความร่วมมือภายใต้แนวคิด

ริเริ่มการบูรณาการของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) และอนุภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ASEAN-Mekong Basin Development Cooperation (AMBDC) Brunei-Indonesia-Malaysia-Philippines East ASEAN Growth Area ล่าสุดจีนได้ผลักดันการจัดทำกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง ซึ่งมีความร่วมมือครอบคลุม ๓ สาขา ตามเสาหลักของอาเซียน ได้แก่ (ก) การเมืองและความมั่นคง (ข) เศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ (ค) สังคม วัฒนธรรม และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน (๒) **การศึกษา** จีนได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาและฝึกอบรมสำหรับอาเซียน จำนวน ๑๐ แห่ง ใน ๖ มณฑล ได้แก่ กวางซี ยูนนาน ฝูเจี้ยน เสฉวน กุ้ยโจว และเฮยหลงเจียง โดยจะเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาให้แก่ประเทศ สมาชิกอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาให้ได้ ๑ แสนคน ภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและเสริมสร้างมิตรภาพในภาคประชาชน (๓) **สาธารณสุข** ในระหว่างการประชุมระดับรัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขอาเซียนกับจีน เมื่อ ๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ที่ จ.ภูเก็ต ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่าง อาเซียนกับจีน

บทบาทของจีนในภูมิภาคอาเซียน

แผนภาพที่ ๓-๒ The Silk Road Economic Belt and The 21st Century Maritime Silk Road

One Belt One Road

ก่อนขึ้นสู่การเป็นประธานาธิบดีของนาย สี จิ้นผิง ได้ประกาศภารกิจหลักของจีนก็คือ การนำประเทศให้บรรลุถึง ความฝันของจีน หรือ Chinese Dream ได้แก่ การฟื้นฟูประเทศ ยกกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน สร้างความมั่งคั่ง สร้างสังคมที่ดี และขยายกำลังกองทัพ นอกจากนี้แล้ว

จีนมีแผนฟื้นฟูเส้นทางสายไหมขึ้นใหม่ (ในเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๖ การเยือนคาซัคสถาน ได้มีการกล่าวถึง แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม ประกอบด้วยเครือข่ายถนนและทางรถไฟ เพื่อเชื่อมต่อกับยุโรป ผ่านเอเชียกลาง ต่อมาในเดือน ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๖ การเยือนอินโดนีเซีย ได้มีการกล่าวถึง เส้นทางสายไหมทางทะเล ที่เชื่อมท่าเรือจีนกับท่าเรือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และ ยุโรป) สำหรับเส้นทางสายไหมของทศวรรษที่ ๒๑ หรือที่เรียกว่า “The Silk Road Economic Belt and The 21st Century Maritime Silk Road” หรือ One Belt One Road นับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทางหลัก ได้แก่ เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) กับ เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักตลอดเส้นทาง

แผนภาพที่ ๓-๓ การประชุม The Belt and Road Forum for International Cooperation

ความก้าวหน้าของ One Belt One Road

นับตั้งแต่ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ที่จีนได้ประกาศ One Belt One Road ต่อมาเรียกว่า Belt and Road Initiative (BRI) ให้โลกรับทราบ จีนได้จัดการประชุม The Belt and Road Forum for International Cooperation ที่กรุงปักกิ่ง เมื่อ ๑๔-๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๐ โดยมีผู้นำรัฐบาล ๒๙ ประเทศ และผู้แทนกว่า ๑๑๐ ประเทศเข้าร่วมประชุมฯ เพื่อเป็นการหารือ และผลักดัน พร้อม

ทั้งประกาศความสำเร็จของโครงการ สรุปว่า โครงการนี้ มีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นทั้งธนาคาร กองทุน และมีเงินลงทุน ๑.๔ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา มีความเกี่ยวข้องกับ ๖๕ ประเทศในเอเชีย ตะวันออกกลาง ยุโรป และแอฟริกา ส่งผลต่อประชากรร้อยละ ๖๕ ของโลก มีผลกระทบ ๑ ใน ๓ ของเศรษฐกิจโลก และ ๑ ใน ๔ ของการค้าโลก ความสำเร็จของโครงการที่ผ่านมา ได้แก่ โครงการรถไฟฟ้าในฮังการี โครงการท่าเรือในศรีลังกา โครงการระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน โครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูงในอินโดนีเซีย การสร้างนิคมอุตสาหกรรมในกัมพูชา และรถไฟจีน-ยุโรป ให้บริการแล้วกว่า ๑,๕๐๐ ขบวน เป็นต้น

เว็บไซต์เดอะ ซิตีนิวยอร์กมอร์นิง เฮอรัลด์ ของออสเตรเลีย และเว็บไซต์ทรูนิวส์ เปิดเผยว่า มีผู้นำประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่ได้รับเชิญไปร่วมการประชุมดังกล่าว ได้แก่ นายโจโก วิโดโด ประธานาธิบดีอินโดนีเซีย นายนาจิบ ราซัค นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย นายโรดริโก ดูแตร์เต ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ นางออง ซาน ซู จี ที่ปรึกษาแห่งรัฐของเมียนมา และ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าสถาบันกัมพูชา สำหรับประเทศไทย สำนักข่าวบีบีซีไทยเผยว่า รัฐบาลจีนไม่ได้ส่งคำเชิญ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาเข้าร่วมประชุมฯ แต่ รัฐบาลไทยได้จัด ๖ รัฐมนตรี ประกอบด้วย นายดอน ปรมมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม นางอภิรดี ตันตราภรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายพิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และนางอรรชกา สีบุญเรือง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้แทนของกระทรวงการคลัง เข้าร่วมประชุม

แผนภาพที่ ๓-๔ โครงการรถไฟในเกาะชวาของอินโดนีเซีย

One Belt One Road ในภูมิภาคอาเซียน

๑. อินโดนีเซีย โครงการรถไฟในเกาะชวาของอินโดนีเซีย

ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ อินโดนีเซียได้ประกาศแผนแม่บทการรถไฟแห่งชาติ โดยมีเครือข่ายเส้นทางรถไฟและรถไฟฟ้า ในหมู่เกาะต่างๆ กว่า ๑๒,๐๐๐ กิโลเมตร ในขณะนั้น โครงการสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูงยังมีใช้ นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ต่อมาจนกระทั่งประธานาธิบดี โจโค วิโดโด เข้ารับตำแหน่งในปี พ.ศ.๒๕๕๗ โดยประธานาธิบดี โจโค วิโดโด ได้เดินทางไปเยือน ญีปุ่นกับจีนในเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และหารือความเป็นไปได้ในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ด้านต่างๆ (ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ และ โรงไฟฟ้า) เพื่อมุ่งสู่ยุทธศาสตร์ของอินโดนีเซียในการเป็นแกนกลางทางทะเลโลก (Global Maritime Axis) และการสร้างงาน

ญีปุ่น กับ จีน ต่างให้ความสำคัญในการลงทุนสร้างรถไฟฟ้าความเร็วสูงในอินโดนีเซีย โดยมีการลงพื้นที่และศึกษาความเป็นไปได้ รวมทั้งเสนอโครงการให้รัฐบาลอินโดนีเซียพิจารณา โดยผลการประชุมครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๕๘ รัฐบาลอินโดนีเซียไม่รับข้อเสนอของทั้งสองประเทศด้วยเหตุผลทางเทคนิค และทางการเงิน ประกอบกับ รัฐบาลอินโดนีเซียเห็นว่า งบประมาณจำนวนมากไม่ควรใช้จ่ายไปกับโครงการดังกล่าว แต่จากการเจรจาอย่างต่อเนื่องกับจีนจนนำไปสู่การลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในท้ายที่สุดข้อเสนอฉบับใหม่ของจีนก็ได้รับการตอบรับ

โครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง ของอินโดนีเซีย ช่วงแรกเป็นโครงการรถไฟฟ้าจากกรุงจาการ์ตา - เมืองบันดุง มีระยะทางทั้งหมด ๑๔๒.๓ กิโลเมตร มูลค่ารวมกว่า ๕,๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และ ช่วงที่ ๒ โครงการรถไฟฟ้าจากเมืองบันดุง - เมืองสุราบายา โดยรัฐบาลของอินโดนีเซีย แจ้งว่าโครงการดังกล่าวเป็นการร่วมกันลงทุนระหว่างจีนกับอินโดนีเซีย โดยอินโดนีเซียถือหุ้นร้อยละ ๖๐ ของวิสาหกิจร่วมทุน (บริษัท PT Kereta Cepat Indonesia-China หรือ KCIC) และเงินทุนการก่อสร้างทั้งหมดจะได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาของจีน (China Development Bank) และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ รัฐบาลอินโดนีเซียไม่ต้องค้ำประกันเงินกู้ในโครงการนี้ โดยโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายเริ่มก่อสร้างใน พ.ศ.๒๕๕๙ ใช้เวลาก่อสร้าง ๓ ปี หรือมีกำหนดจะแล้วเสร็จใน พ.ศ.๒๕๖๒ ล่าสุด โครงการดังกล่าว มีความล่าช้า จากปัญหาการเวนคืนที่ดิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีอุปสรรคการขอใบอนุญาตตามกำหนดเงื่อนไขของทางภาครัฐ คาดว่าเริ่มก่อสร้างได้ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ระยะเวลาการก่อสร้างประมาณ ๓ ปี

นักวิเคราะห์มีข้อสังเกตว่า โครงการดังกล่าวอินโดนีเซียยอมรับข้อเสนอ เนื่องจากเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ ประกอบกับข้อเสนอดังกล่าวมีลักษณะครอบคลุมมากกว่า รวมทั้งยังมีแผนร่วมลงทุนในการผลิตขบวนรถไฟ สำหรับรถไฟรางเบาและรถไฟฟ้าความเร็วปานกลาง นอกจากนี้ ในภาพรวมนับว่าเป็นความสำเร็จของการเจรจาที่ทำให้จีนอยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบในการรักษาบทบาทนำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ในขณะที่เดียวกันก็นับว่าเป็นความท้าทายที่สำคัญหากโครงการดังกล่าว ประสบความสำเร็จตามกำหนดเวลา ประสบการณ์และความน่าเชื่อถือก็จะเพิ่ม

มากขึ้น และ จะมีส่วนช่วยในการเจรจาในลักษณะเดียวกันกับประเทศอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกัน หากโครงการดังกล่าวมีความล่าช้า หรือประสบปัญหา เช่น ปัญหาด้านความปลอดภัย และ ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ผลเสียก็จะตกอยู่กับฝ่ายจีน รวมทั้งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนและรัฐบาลอินโดนีเซียอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ นอกจากนี้ วัฒนธรรมของจีนที่เน้นนำคนจีนไปทำงานในต่างประเทศแทนการจ้างงานจากท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบัน อินโดนีเซียกำลังประสบปัญหาแรงงานผิดกฎหมายจากจีนหลั่งไหลเข้ามาแย่งงานทำ รวมทั้ง การประกอบอาชีพในลักษณะผ่านตัวแทน (Nominee) อาจเป็นปัญหาความขัดแย้งในอนาคตได้ในขณะเดียวกัน รัฐบาลอินโดนีเซียมีความคาดหวังว่า การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานในครั้งนี้จะช่วยการสร้างงาน แต่อาจไม่เป็นจริงก็ได้

แผนภาพที่ ๓-๕ โครงการรถไฟในลาว

๒. ลาว โครงการรถไฟ

โครงการรถไฟในลาว จีนมีความพยายามพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในลาว โดยผลักดันโครงการสร้างทางรถไฟเชื่อมระหว่างกัน (เพื่อเข้าสู่ไทย) ซึ่งลาวกับจีนได้มีบันทึกความเข้าใจร่วมพัฒนาเส้นทางรถไฟ เมื่อ ๗ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๓ โดยลาวตัดสินใจเลือกรถไฟความเร็วปานกลางไม่เกิน ๒๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง สำหรับขบวนโดยสาร และ ๑๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง โครงการรถไฟมี ๒ ช่วง โดยช่วงแรกจากเวียงจันทน์ - หลวงน้ำทาเชื่อมต่อไปที่ คุณหมิงของจีน และช่วงที่ ๒ จากสะหวันนะเขต - ลาวบา (เชื่อมต่อกับเวียดนาม) ระยะทางรวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๒๗ กิโลเมตร

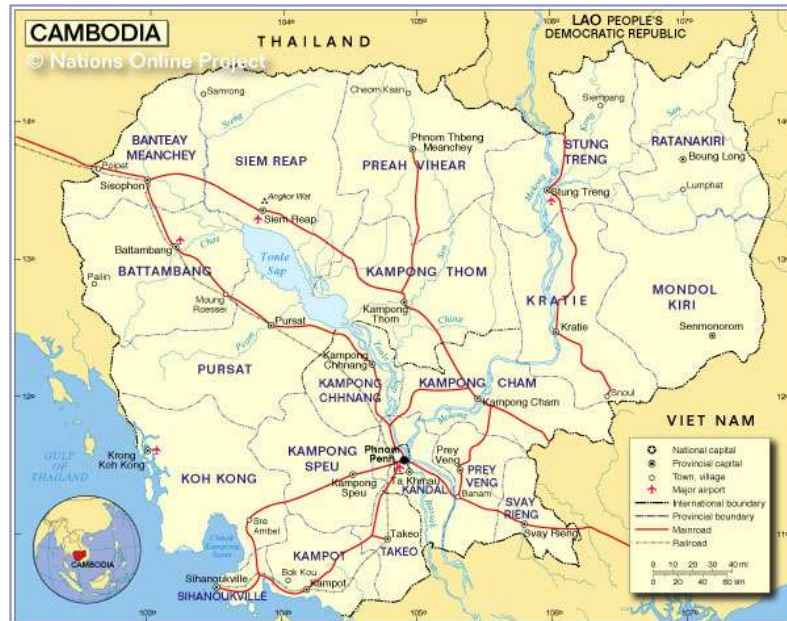
อย่างไรก็ตาม เนื่องจากลาวไม่มีขีดความสามารถรวมถึงเทคโนโลยีในการสร้างทางรถไฟดังกล่าว ลาว จึงได้มอบให้ฝ่ายจีนเป็นผู้ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รวมทั้งการออกแบบและก่อสร้างทั้งหมด โดยโครงการดังกล่าวมีมูลค่าประมาณ ๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (คิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของลาว) ด้านการลงทุนทั้งสองฝ่ายจะตั้งวิสาหกิจร่วมทุนสัดส่วนของจีนร้อยละ ๗๐ กับรัฐบาลลาวร้อยละ ๓๐ หรือคิดเป็น มูลค่า ๑,๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยรัฐบาลลาว ลงทุน ๘๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ส่วนที่เหลืออีก ๗๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาเป็นเงินกู้ ด้านเงินทุน ลาวจะกู้จากธนาคารนำเข้าและส่งออกจีน (China EXIM Bank) ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๓ ซึ่งฝ่ายลาวขอให้ฝ่ายจีนปรับลดดอกเบี้ยลง แต่การเจรจาไม่เป็นที่เปิดเผย ท้ายที่สุดลาวมีแผนชำระ เงินกู้จากรายได้ของเหมืองโปแตช ทั้ง ๕ แห่ง ทั้งนี้ รัฐบาลลาว กล่าวว่า โครงการดังกล่าว เป็น โครงการที่ลงทุนสูง ผลตอบแทนการลงทุนต่ำ แต่จะมีผลดีต่อด้านเศรษฐกิจ โดยในระยะแรกจะมี ผู้ใช้บริการประมาณ ๔ ล้านคนต่อปี และ เพิ่มขึ้น ๖.๑ และ ๘.๑ ล้านคนตามลำดับ

อาจารย์ Carl Thayer นักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงแห่งมหาวิทยาลัย New South Wales ในออสเตรเลีย เห็นว่าการที่จีนลงทุนในเครือข่ายรางรถไฟดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความ พยายามขยายอิทธิพลของจีนในอาเซียน โดยเฉพาะ ไทย เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว จีนพยายาม พัฒนาเส้นทางการค้าทางใต้ และเชื่อมโยงเครือข่ายในอาเซียน สำหรับ ลาว ปัญหาดังกล่าวคือ ทำให้ลาวเป็นหนี้สะสมกับจีนมากยิ่งขึ้น

ด้าน ศ.เกียรติคุณ ดร.Martin Stuart-Fox แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Queensland ในออสเตรเลีย เชื่อว่าด้านการเมืองระหว่างประเทศ จีนก็กำลังใช้นโยบายที่มีเป้าหมาย ลดทอนความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับลาว ที่ผูกพันกันมาตั้งแต่สมัยก่อนสงครามอินโดจีน และจีน มีเป้าหมายแน่วแน่ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับลาว ให้ทัดเทียมกับที่เวียดนามมีกับลาวให้ได้

นักวิเคราะห์มองว่า เงินกู้ที่ลาวได้รับจากจีนในครั้งนี้ ลาวต้องนำทรัพยากร ภายในประเทศไปแลก เพื่อซื้อเทคโนโลยี และจ้างคนงานจากจีน ยิ่งไปกว่านั้น ปัจจุบัน หนี้สาธารณะ ของลาวมีสัดส่วนสูงเกือบร้อยละ ๙๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ลาวเสียเปรียบเงินทุกด้าน และมอบผลประโยชน์ให้จีนมากมายเพราะว่า ลาวไม่มีอำนาจต่อรอง ขาดแคลนทั้งเงินทุน บุคลากร และความรู้ด้านการขนส่งระบบราง นอกจากนี้ ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ระบุว่า โครงสร้างเครือข่ายรางรถไฟมีมูลค่ามหาศาล ไม่เหมาะสมกับประเทศเศรษฐกิจเล็กอย่างลาว ที่มี ประชากรเพียง ๖ ล้านคน และ พึ่งพาการเกษตรเป็นหลัก

แผนภาพที่ ๓-๖ โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในกัมพูชา

๓. กัมพูชา โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ เขตเศรษฐกิจพิเศษ

หลังจากกัมพูชาได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส ในปี พ.ศ.๒๔๙๖ กัมพูชาที่ต้องเผชิญกับ สงครามภายในประเทศ เมื่อสงครามสิ้นสุดในปี พ.ศ.๒๕๓๓ ความสัมพันธ์ทางการเมืองกับจีนมีความแนบแน่นในระดับสูง ส่วนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่กัมพูชาต้องพึ่งพาจากจีน ทำให้จีนเป็นประเทศในลำดับต้นๆ ที่เข้าไปลงทุนในกัมพูชา โดยจีนได้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษของกัมพูชา ได้แก่ สถานภาพชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation : MFN) สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preference : GSP) ในการทำธุรกิจส่งออกสิ่งทอของนักลงทุนจากจีนไปสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และตลาดโลกแห่งอื่นๆ (โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าราว ๓๓๐ แห่ง เป็นบริษัทจีนร้อยละ ๗๐) ทั้งนี้ ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ จีนมีการลงทุนในกัมพูชามูลค่ากว่า ๔ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะ นโยบายการให้สัมปทานที่ดินเศรษฐกิจใหม่ (new Economic Land Concessions: ELCs) ธุรกิจการท่องเที่ยว มีการสร้างโรงแรม และคาสิโน มีสัญญา กู้เงินระหว่างบริษัทจัดการกองทุนระหว่างประเทศของกัมพูชากับธนาคารพัฒนาแห่งชาติจีน เพื่อลงทุนสร้างสนามบินแห่งใหม่ในเมืองเสียมเรียบ และมีข้อตกลงการสร้างทางพิเศษจากพนมเปญ - สีหนุวิลล์ ซึ่งเป็นที่พักชายทะเล ท่าเรือ และกลายเป็นศูนย์กลางการลงทุนของจีน อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการท่องเที่ยวมีรายงาน ว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาท่องเที่ยวในกัมพูชาเป็นจำนวนมาก แต่การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวจีนก็มักจะใช้ในธุรกิจของคนจีนเท่านั้น สำหรับโครงการที่น่าสนใจก็คือ การขอสัมปทานที่ดินของจีนในกัมพูชา (เขตนิคมอุตสาหกรรม) พบว่า ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ กัมพูชา

ให้สัมปทานที่ดินระยะเวลา ๙๙ ปี แก่ Union Development Group บริษัทตั้งอยู่ที่เมืองเทียนจิน ของจีน จำนวน ๔๔,๑๐๐ เอเคอร์ ใน อ.เกาะกง โดยพื้นที่ดังกล่าว เป็นที่ดินติดชายทะเลและอยู่ใน เขตป่าอุดมสมบูรณ์ของอุทยานแห่งชาติ Botum Sakor เพื่อพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจแห่งใหม่ รวมถึง การพัฒนาท่าเรือสีหนุวิลล์ แต่ต้องมีผลกระทบต่อชาวบ้านไม่ต่ำกว่า ๑,๑๖๓ ครอบครัว ที่ต้อง โยกย้ายถิ่นที่อยู่ โดยบริษัทฯ ระบุว่า แต่ละครอบครัวจะได้บ้าน ๑ หลัง กับที่ดิน ๒ เอเคอร์ พร้อมเงิน ชดเชยในชุมชนแห่งใหม่ที่บริษัทฯ เตรียมไว้ อย่างไรก็ตาม ๕ ปีที่ผ่านมา ชาวบ้าน พบว่า บ้าน และ ค่าชดเชย บริษัทฯ มิได้ปฏิบัติตามที่สัญญาไว้ ส่วนที่ดินที่ได้รับก็ไม่มี ความเหมาะสมแก่การเพาะปลูก นอกจากนี้ พื้นที่สัมปทานดังกล่าว บริษัทฯ ยังมีการทำลายทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้อองครักษ์สิ่งแวดล้อมของกัมพูชาได้ออกมาประท้วง ในปี พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๕ และมีหนังสือถึง ประธานาธิบดีของจีนในคราวการประชุมอาเซียนซัมมิท แต่ก็ไม่มีผล อีกทั้ง ยังเกิดความรุนแรงใน พื้นที่

ทั้งนี้ ข้อมูลจาก สภาเพื่อการพัฒนา กัมพูชา ระบุว่า ในปี พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐ จีนเข้ามาลงทุนในกัมพูชามากกว่า ๕.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยจีนกลายเป็นผู้ลงทุนในกัมพูชามากกว่ากัมพูชาลงทุนในประเทศตนเอง โดย นาย จอร์ด แม็คคลาวด์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิเคราะห์ความเสี่ยงในกัมพูชา กล่าวว่า สาเหตุที่จีนเข้าไปลงทุนมาก เนื่องจากกัมพูชาเป็นประเทศที่เปิดมาก และมีขั้นตอนการลงทุนไม่ยุ่งยาก นอกจากนี้ นักลงทุนจีนร่ำรวยมาจากการทำธุรกิจเงิน “ตลาดมืด” นักลงทุนทุกคนนี้ จะไม่ไปลงทุนในประเทศที่มีระเบียบรัดกุม ซึ่งกัมพูชาเป็นประเทศหนึ่งที่นักลงทุนจีนสามารถลงทุนได้ โดยแทบไม่ต้องตอบคำถามอะไรเลย รวมทั้งยกตัวอย่างตอนที่เขาไปเปิดบัญชีในกัมพูชา ธนาคารขอเพียงชื่อโรงแรม เพื่อใช้เป็นที่อยู่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นในประเทศไทย หรือ แม้แต่ หมู่เกาะแครีแมน ที่ขึ้นชื่อว่าเป็น “เกาะฟอกเงิน”

สำนักข่าว รอยเตอร์ รายงานว่า ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างจีนกับกัมพูชา ทำให้จีนกลายเป็น “คนนอก” ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของอาเซียน ที่เห็นได้ชัดเจนจาก การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (AMM) ครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ARF) ที่กรุงพนมเปญ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ๔๕ ปีที่อาเซียนไม่สามารถออกแถลงการณ์ร่วมได้ ขณะที่ฟิลิปปินส์กล่าวหาว่าจีน พยายามกดดันชาติเจ้าภาพกัมพูชาไม่ให้นำกรณีพิพาททะเลจีนใต้เข้าที่ประชุม นอกจากนี้ นักการทูตที่เข้าร่วมประชุมครั้งนั้นเปิดเผยว่า ลาว และ เมียนมาร์ ก็สนับสนุนจุดยืนของกัมพูชา นักวิเคราะห์ห่มองว่า เหตุผลที่จีนมาลงทุนในกัมพูชา ก็เพื่อขยายอิทธิพลของจีนในอาเซียน ผ่านประเทศขนาดเล็กที่ใช้เงินทุนน้อย แต่สร้างอิทธิพลมหาศาล หากนับจำนวนชาวจีนที่เข้ามาอาศัยและประกอบอาชีพในสีหนุวิลล์จากหลักพันปัจจุบันเป็นหลักหมื่น นอกจากนี้ ท่าเรือสีหนุวิลล์ จีนยังสามารถใช้เป็นฐานทัพสำหรับเรือรบ และเรือสินค้าของจีน

แผนภาพที่ ๓-๗ โครงการสร้างท่อน้ำมัน ท่อก๊าซ และท่าเรือในเมียนมาร์

๔. เมียนมาร์ โครงการท่อน้ำมัน ท่อก๊าซ และท่าเรือ

หลังจากเมียนมาร์ได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักร ในปี พ.ศ.๒๔๘๑ พร้อมกับปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ เดิมเมียนมาร์ก็มีการประครองในระบอบประชาธิปไตย แต่หลังจากรัฐประหาร เปลี่ยนการปกครองเป็นแบบเผด็จการทหาร ในปี พ.ศ.๒๕๐๕ การใช้ความรุนแรงปราบปรามชนกลุ่มน้อยจนเกิดสงครามกลางเมือง และการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ ทำให้ประเทศตะวันตกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (boycott) เมียนมาร์จึงให้ความสำคัญกับทั้ง จีน และรัสเซีย โดยจีนมีบทบาทในฐานะเป็นคู่ค้าและผู้ลงทุนรายใหญ่ เป็นผู้จัดการสินค้าอุปโภค และบริโภคหลัก รวมทั้งสนับสนุนการฝึกและยุทโธปกรณ์ให้แก่กองทัพ ทั้งนี้ กระทรวงข่าวสารของเมียนมาร์ รายงาน เมื่อ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ว่าจีนเป็นผู้ลงทุนขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๑ มีมูลค่าการลงทุนรวม ๑๔,๗๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยมีสัดส่วนต่อการลงทุนโดยตรง (FDI) ทั้งหมดร้อยละ ๓๓.๒๙ นอกจากนี้ ทางด้านการเมือง จีนยังปกป้องเมียนมาร์ในเรื่อง การละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่นกรณี การใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ร่างข้อมติคว่ำบาตรเมียนมาร์ในการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงขององค์การสหประชาชาติ ต่อมาเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ และยุคคณะทหารผู้ยึดอำนาจการ

ปกครอง ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ มาตรการคว่ำบาตรได้รับการผ่อนคลาย ส่งผลให้เศรษฐกิจเมียนมาร์ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประกอบ เมียนมาร์ เป็นแหล่งทรัพยากรใหม่ที่นักลงทุนให้ความสนใจ และแสวงหาโอกาส สำหรับจีนได้เข้าไปลงทุนในเมียนมาร์ ผ่านโครงการต่างๆ เช่น

๑. โครงการนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกที่เมืองเจียวเพียว คือ โครงการ Kyaukpyu Economic and Technical Development Zone and Deep Seaport ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของเมียนมาร์ บริเวณอ่าวเบงกอลในทะเลอันดามัน ซึ่งเมืองเจียวเพียวสามารถเชื่อมโยงกับมณฑลยูนนานของจีนผ่านเมืองมณฑลทะเลย์ - เมืองลาโซ - เมืองมุเซในเมียนมาร์ ผ่านไปยังเมืองรุ่ยลี่ ในมณฑลยูนนานของจีน โดยมีการสร้างท่าเรือที่สามารถรับเรือบรรทุกน้ำมันได้ขนาด ๓๐๐,๐๐๐ ตัน และเป็นนิคมอุตสาหกรรมครบวงจรที่มีสนามบิน โรงงานปิโตรเคมี และ โรงงานถลุงเหล็ก

๒. โครงการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันดิบ (Crude Oil Pipeline) เพื่อขนส่งน้ำมันดิบจากตะวันออกกลาง และแอฟริกา มาที่ท่าเรือเจียวเพียว แล้วขนส่งตามท่อไปที่จีน โครงการดังกล่าวสามารถขนส่งน้ำมันได้ ๒๒ ล้านบาร์เรลต่อปี หรือประมาณ ร้อยละ ๖ ของการนำเข้าทั้งหมดของจีน

๓. โครงการก่อสร้างท่อก๊าซธรรมชาติ (Gas Pipeline) เป็นการวางแผนท่อนานไปกับท่อส่งน้ำมันดิบ ซึ่งก๊าซธรรมชาติมาจากหลายแหล่งบริเวณอ่าวเบงกอล ในเมียนมาร์ แล้วขนส่งตามท่อไปที่จีน โครงการดังกล่าว สามารถขนส่งก๊าซได้ ๑๒,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี และเริ่มดำเนินการขนส่งได้ตั้งแต่ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖

๔. โครงการรถไฟเจียวเพียว - มุเซ เป็นเส้นทางที่จะเชื่อมชายแดนติดมณฑลยูนนานของจีนมายังเมืองมุเซของเมียนมาร์ ไปจนถึงปลายทางที่เมืองเจียวเพียว สู่ทะเลอันดามันระยะทาง ๙๗๗ กิโลเมตร โดยเส้นทางรถไฟจีน - เมียนมาร์ จะมี ๒ เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางแรกจากเมืองมณฑลทะเลย์ - เนปีตอร์ เส้นทางที่สองจากมณฑลทะเลย์ - เมืองมาเกว โดยมีจุดหมายที่เมืองเจียวเพียว

นางยุน ชัน นักวิชาการอาวุโสแห่งศูนย์สติมสันในกรุงวอชิงตัน ดี ซี สหรัฐอเมริกา ได้เขียนบทความในเว็บไซต์ นิกเคอิ เอเชีย ริวิว เมื่อพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๐ ว่า “ประวัติของจีนในมหาสมุทรอินเดียในเรื่องการใช้ท่าเรือเพื่อสองจุดประสงค์ไม่ใช่ตัวอย่างที่ดีนัก” ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคเชื่อกันอย่างกว้างขวางว่าท่าเรือกวาดาร์ในปากีสถาน ซึ่งสร้างด้วยเงินสนับสนุนจากจีน ได้ให้บริการทางทหารกับกองทัพปลดปล่อยประชาชนของจีนแล้ว”

ดอกเตอร์ บราห์มา เซลเลนีย์ ศาสตราจารย์ด้านการศึกษายุทธศาสตร์แห่งศูนย์เพื่อการวิจัยนโยบายในกรุงนิวเดลี อินเดีย ได้เขียนบทความใน เว็บไซต์ นิกเคอิ เอเชีย ริวิว เมื่อมีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ว่า “อินเดีย และชาติตะวันตกมีความกังวลว่า ท่าเรือเจียวเพียว ในเมียนมาร์ ซึ่งจีนเป็นผู้ก่อสร้าง และผู้ร่วมลงทุนรายใหญ่ที่สุดอาจถูกนำไปใช้งานเพื่อจุดประสงค์ทางทหารเช่นกัน”

นายเกรกอรี โพลิง ผู้อำนวยการโครงการความโปร่งใสทางทะเลในเอเชียและนักวิชาการในโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แห่งศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่าง

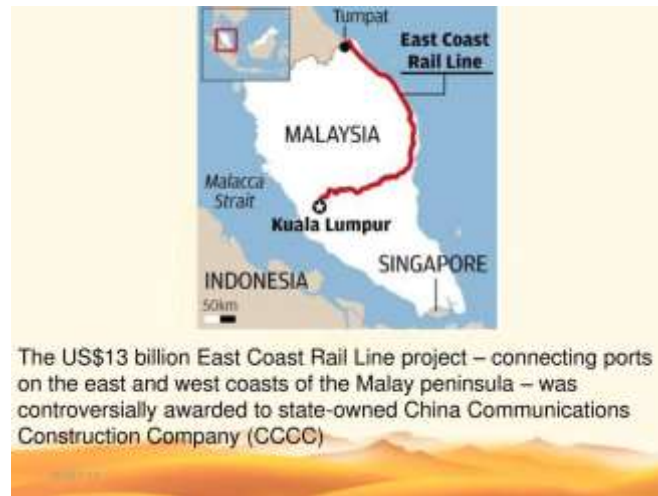
ประเทศ มีรายงานเมื่อ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๑ ว่า “จีนอาจมีข้อต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือเมียนมาร์ ในระดับที่อันตราย เพราะเมียนมาร์มีหนี้สินที่สร้างขึ้นด้วยเงินสนับสนุนของจีนมากเกินไป”

“สินเชื่อและการลงทุนขนาดใหญ่ของจีนได้สร้างเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในประเทศอื่น ๆ ภายในภูมิภาค เช่น มัลดีฟส์ โดยรัฐบาลจีนถูกกล่าวหาว่ามีการใช้สินเชื่อและเงินลงทุนเหล่านี้เป็นข้อต่อรองกับประเทศผู้รับให้ยอมรับข้อตกลงด้านการเมืองและเศรษฐกิจที่ขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศผู้รับ”

บลูมเบิร์ก รายงาน ว่า โครงการท่าเรือเจียวเพียว มีมูลค่า ๗.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยจีนมีหุ้นส่วนร้อยละ ๗๐ หรือ ๕.๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ส่วนรัฐบาลเมียนมาร์ มีหุ้นส่วนร้อยละ ๓๐ หรือ ๒.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งรัฐบาลเมียนมาร์ มีแผนที่จะมีหุ้นส่วนในเขตเศรษฐกิจบริเวณใกล้เคียงอีก ร้อยละ ๕๐ หรือ ๑.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ซึ่งหมายความว่า เมียนมาร์จะมีหนี้สาธารณะเกิดขึ้นประมาณ ๓.๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา คิดเป็นร้อยละ ๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม

ด้านสำนักข่าวเอเซียไทมส์ ระบุว่า สิ่งที่จีนให้ความสำคัญมากที่สุดที่เมียนมาร์ ไม่ใช่การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ แต่เป็นการเข้าถึงเส้นทางเศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์สำคัญไปยังมหาสมุทรอินเดีย โดยผ่านท่าเรือเจียวเพียว ทางตะวันตกของเมียนมาร์ ที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของเส้นทางสายไหมใหม่ อย่างไรก็ตาม การสร้างท่าเรือเจียวเพียว ก็สร้างความกังวลใจให้กับหลายฝ่ายว่า เมียนมาร์ต้องจ่ายเงินไปกับโครงการนี้กว่า ๓.๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ขณะที่นายฉอน เทอร์เนล ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลเมียนมาร์แสดงความเห็นว่า “ราคาที่ต้องจ่ายสูงอย่างไม่สมเหตุผลแม้ก่อนหน้านี้ เมียนมาร์จะคาดหวังว่าการลงทุนจากต่างประเทศจะหลังไหลเข้าไป หลังจากประเทศมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแล้ว แต่ความหวังเหล่านั้นได้จางหายไป เพราะสถานการณ์เรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศยังคงย่ำแย่ ทำให้นักลงทุนตะวันตกไม่เข้าไปลงทุนในเมียนมาร์อย่างเต็มที่ เมียนมาร์ จึงกำลังเสี่ยงกับการตกเป็นเหยื่อ การทูตกับตักหนี่ ที่ประเทศจะถูกบีบบังคับให้ต้องยอมผ่อนปรนอำนาจอธิปไตย เพื่อแลกกับการผ่อนปรนหนี้ โดยยกตัวอย่าง ศรีลังกาที่เป็นเหยื่อของจีน โดยอ้างถึงโครงการท่าเรือฮัมบันโตตา ที่ทำให้ศรีลังกาเป็นหนี้เงินมหาศาล”

แผนภาพที่ ๓-๘ โครงการ Malaysia's East Coast Rail Link ในมาเลเซีย

๕. มาเลเซีย โครงการ Malaysia's East Coast Rail Link

จีนกับมาเลเซีย มีแผน การสร้างท่าเรือที่มะละกา ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของ มาเลเซีย ในโครงการ Malaga Gateway โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นตลาดค่าน้ำมันดิบแทนสิงคโปร์ และลดการพึ่งพาช่องแคบมะละกา โดย ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ รัฐบาลมาเลเซียกับจีนร่วมกันลงทุนใน โครงการ Malaysia's East Coast Rail Link (ECRL) ซึ่งเป็นโครงการรถไฟรางคู่เรียบชายฝั่ง จาก ท่าเรือฝั่งตะวันออก ไปยังท่าเรือฝั่งตะวันตกในช่องแคบมะละกา ระยะทาง ๖๘๘ กิโลเมตร มูลค่ารวม ๑๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ด้านการลงทุนได้รับเงินสนับสนุนจาก ธนาคารเพื่อการนำเข้า และส่งออกของจีน ร้อยละ ๘๕ และรัฐบาลมาเลเซียร้อยละ ๑๕ ระยะเวลาก่อสร้าง ๗ ปี หรือ คาดว่า จะแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ.๒๕๖๗ ซึ่งในเรื่องนี้มีเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ก็คือ รัฐบาลนายนาจิบ ราซัค อนุมัติให้ China Communication Construction Company (CCCC) เป็นบริษัทผู้ออกแบบ และ ก่อสร้างในโครงการนี้ โดยไม่มีการประมูล (บริษัท CCCC เคยถูกขึ้นบัญชีห้ามเข้าประมูลในโครงการที่ World Bank ปล่อกู้) นอกจากนี้ ยังมีโครงการรถไฟความเร็วสูง มาเลเซีย-สิงคโปร์ ระยะทาง ๓๓๕ กิโลเมตร (ระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร อยู่ในสิงคโปร์) มูลค่า ๑๑๐,๐๐๐ ล้านริงกิต

ล่าสุด เดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๑ หลังจากรับการเลือกตั้ง รัฐบาล ดร.มหาธีร์ โมฮัมหมัด ได้ประกาศยกเลิก โครงการ ECRL แล้ว โดยกล่าวว่าโครงการนี้สร้างภาระหนี้ให้แก่ประเทศ แต่ ผลตอบแทนจะไม่มี รวมทั้งจะยกเลิกโครงการรถไฟความเร็วสูงมาเลเซีย-สิงคโปร์ เพื่อลดหนี้สาธารณะ เช่นเดียวกัน

นักวิเคราะห์ต่างมองเห็นเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่า จีนคงมีท่าทีโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการ ของรัฐบาล ดร.มหาธีร์ โมฮัมหมัด เนื่องจากในช่วง ๙ ปีที่ผ่านมา จีนเป็นผู้ลงทุน ต่างชาติรายใหญ่ที่สุดในมาเลเซีย ด้วยมูลค่ากว่า ๓,๓๘๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ประกอบกับ มาเลเซียมีที่ตั้งอยู่ในช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญของโลก (มูลค่าสินค้าปีละ ๓-๕

ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา) มาเลเซียจึงมีฐานะเป็นเส้นทางการค้าทางทะเลด้านทิศใต้ของจีน นอกจากนี้ มาเลเซียยังเป็นหนึ่งในประเทศที่มีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้กับจีน ดังนั้น การรักษามิตรอันดีกับมาเลเซียทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองย่อมเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไชเปิร์ต ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศูนย์ยุทธศาสตร์และนานาชาติศึกษา ในวอชิงตันให้เหตุผลว่า “BRI ประสบข้อขัดข้องในหลายประเทศ ซึ่งมาเลเซียมีข้อได้เปรียบหลายประเทศ ในภูมิภาคนี้ ถ้าจีนต้องการเข้ามามีบทบาท จีนก็ต้องรู้จักประนีประนอม” ส่วน แอนวิตา บาซู นักวิจัยของ นิตยสาร Economist รวมทั้งนักวิเคราะห์ที่ในสิงคโปร์ เชื่อว่า “จีนอาจมีการตอบโต้ทางเศรษฐกิจ โดยยกตัวอย่างว่า ในเดือน มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑ รัฐบาลปักกิ่ง สั่งยกเลิกกลุ่มทัวร์ชาวจีนที่จะเดินทางไปเกาหลีใต้ รวมทั้งงดซื้อสินค้า และบริการของเกาหลีใต้ หลังจากที่รัฐบาลโซล ตัดสินใจนำระบบป้องกันขีปนาวุธ แบบ THAAD ของสหรัฐอเมริกา เข้าประจำการ”

๖. ไทย กับ One Belt One Road

ประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาโครงการรถไฟความเร็วสูง มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕ สมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย เส้นทาง กรุงเทพมหานคร - สนามบินหนองงูเห่า - ระยอง โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติโครงการเมื่อ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๓๗ ต่อมา ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ สมัยรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ดำเนินโครงการต่อ และเปิดโอกาสให้ต่างประเทศเข้ามาศึกษา โดยมี ญี่ปุ่น สนใจเส้นทางกรุงเทพมหานคร - เชียงใหม่ ส่วนจีนสนใจเส้นทางกรุงเทพมหานคร - หนองคาย (เพื่อเชื่อม จีน - ลาว - ไทย โดยจีนมีแผนไปถึงสิงคโปร์) แต่ในขณะนั้น รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประสบปัญหาการเมืองภายในประเทศ และต่อมาสมัยรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจกับจีน (MOU) ซึ่งมีโครงการรถไฟความเร็วสูงเส้นทาง กรุงเทพมหานคร - เชียงใหม่รวมอยู่ด้วย โดยในคราวการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรครั้งที่ ๑ ที่ จ.เชียงใหม่ ระหว่าง ๑๔-๑๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบประมาณจำนวนหนึ่งให้มีการก่อสร้างรถไฟความเร็วสูงเส้นทาง กรุงเทพมหานคร - เชียงใหม่ แต่รัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็ต้องประสบปัญหาการออกพระราชบัญญัติให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน เพื่อโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งในประเทศ วงเงิน ๒ ล้านล้านบาท ซึ่งขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๙ กล่าวคือ การเอาเงินกู้มาใช้ได้โดยไม่ต้องส่งคลัง โครงการดังกล่าวจึงไม่มีความต่อเนื่อง ต่อมาสมัยรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (เข้ายึดอำนาจ เมื่อ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗) ในขณะที่ นายหลี เค่อ เฉียง นายกรัฐมนตรีจีน เดินทางมาไทยและเข้าร่วมประชุมสุดยอดผู้นำอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ในเดือน ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือพัฒนารถไฟ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๕ โดย ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ทั้งสองฝ่ายได้ศึกษาความเหมาะสม สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างทางรถไฟ ขนาดรางมาตรฐาน ๑.๔๓๕ เมตร แบ่งงานเป็น ๔ ช่วง วงเงินลงทุนประมาณ ๕.๓

แสนล้านบาท ช่วงที่ ๑ กรุงเทพมหานคร - แก่งคอย ระยะทาง ๑๓๓ กิโลเมตร ช่วงที่ ๒ แก่งคอย- มาบตาพุด ระยะทาง ๓๖๔.๕ กิโลเมตร ช่วงที่ ๓ แก่งคอย - นครราชสีมา ระยะทาง ๑๓๘.๕ กิโลเมตร และ ช่วงที่ ๔ นครราชสีมา - หนองคาย ระยะทาง ๓๓๕ กิโลเมตร โดยทั้งสองฝ่ายเห็นชอบร่วมกันการ ดำเนินแบบ Engineering Procurement and Construction (EPC) มีการตั้งบริษัทร่วมทุน โดยจีน ถือหุ้นร้อยละ ๔๐ ส่วนไทยถือหุ้นร้อยละ ๖๐ ต่อมาใน กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘ จีนได้ส่งผลการศึกษา เบื้องต้น ขณะที่ฝ่ายไทยขอพิจารณาเรื่องมูลค่าการก่อสร้าง และประมาณการรายได้จากการขนส่ง พร้อมทั้งเสนอให้ฝ่ายจีนเพิ่มทุนเป็น ร้อยละ ๕๐ แต่ที่ยังมีปัญหาก็คือ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๓ ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ เมื่อผลการเจรจาเรื่องราคาและดอกเบี้ยไม่สามารถตกลงกันได้ รัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ประกาศในเดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ว่าไทยจะลงทุนเองทั้งหมด ในโครงการรถไฟความเร็วสูงเส้นทางกรุงเทพมหานคร -แก่งคอย-นครราชสีมา ขณะที่ เส้นทาง กรุงเทพมหานคร - มาบตาพุด (ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ EEC) และนครราชสีมา- หนองคาย จะเลื่อนออกไปจนกว่าจะมีความพร้อม แม้ว่าการประกาศเช่นนั้น จากกรอบบันทึกความ เข้าใจ และการเจรจายังมีผลบังคับให้ไทยต้องใช้บริการของจีนในการออกแบบ ก่อสร้าง และ เทคโนโลยีทั้งหมด อีกทั้งการเจรจาต่อมาก็ยังประสบปัญหา เนื่องจากจีนไม่ยอมรับระเบียบจัดซื้อจัด จ้างของไทย และขอยกเว้นระเบียบว่าด้วย ใบอนุญาตวิศวกรและสถาปนิก ล่าสุด เมื่อ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐ รัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ใช้อำนาจ ตามมาตรา ๔๔ ยกเว้นข้อจำกัดของ กฎหมาย (ใบอนุญาตการประกอบอาชีพ การกำหนดราคากลาง การทำสัญญาระหว่างรัฐต่อรัฐ) เพื่อ แก้ปัญหาความล่าช้าการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูง เส้นทาง กรุงเทพมหานคร - นครราชสีมา ซึ่งได้เริ่มก่อสร้างระยะที่ ๑ ความยาว ๓.๕ กิโลเมตร ไปแล้วในปี พ.ศ.๒๕๕๙

ตะวันออก”

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๐ ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ “แผนบูรณาการเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” ในพิธีเปิดงานนิทรรศการเทคโนโลยีเรือในทศวรรษหน้าครั้งที่ ๔ ณ ศูนย์ประชุมพืชม เมืองพัทยา จ.ชลบุรี ว่าพื้นที่ระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้รับความสนใจจากนักลงทุนจากต่างประเทศ พื้นที่ดังกล่าวถือเป็นอนาคตที่สำคัญของประเทศไทย การที่ One Belt One Road ของจีนมีโครงการรถไฟความเร็วสูงมายังลาวหากเชื่อมต่อ จ.นครราชสีมา และ EEC หมายถึงความเจริญที่จะหลั่งไหลลงมา ผลผลิตที่ได้ใน EEC ก็จะสามารถใช้เส้นทางดังกล่าวเชื่อมต่อไปสู่กลุ่มประเทศต่างๆ ใน One Belt One Road ได้ การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการก่อสร้างที่สำคัญ คือ (๑) โครงการก่อสร้างสนามบินนานาชาติแห่งที่ ๓ สนามบินอู่ตะเภา เพื่อให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน หรือ Maintenance Repair and Overhaul ที่ทันสมัยและใหญ่ที่สุดในอาเซียน จะมีการจัดตั้งศูนย์ฝึกการบิน และอุตสาหกรรมการบิน เพื่อยกระดับสู่ “เมืองแห่งการบิน” (๒) โครงการรถไฟความเร็วสูง เชื่อมต่อระหว่างสนามบินนานาชาติทั้ง ๓ แห่ง และ (๓) โครงการท่าเรือแหลมฉบัง โดยพัฒนาเป็น Transshipment Port หรือ “ท่าเรือแบบถ่ายลำ” คือ เป็นศูนย์รวมการเก็บ และกระจายตู้คอนเทนเนอร์ (เช่นเดียวกับท่าเรือในเมืองนอตเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์) เพื่อเป็นเมืองท่าแห่งอาเซียน รวมทั้ง CLMV และเกื้อกูลให้กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งขาเข้า - ออก และเป็นท่าเรือศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาคอาเซียน ขณะเดียวกันพื้นที่แถบนี้จะเป็นเขตสนใจนักลงทุนด้านอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-Curve) โดยมีการจัดแบ่งสถานที่สำหรับเอกชนและราชการ อีกทั้งยังมี โครงการ Digital Park หรือเมืองนวัตกรรม มีพื้นที่เพื่อการ

วิจัย มีนโยบายภาษี มีนโยบายคนเข้าเมืองที่จูงใจให้นักวิจัยย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทย “สิ่งที่สำคัญคือ EEC จะต้องเชื่อมต่อกับ One Belt One Road ให้ได้โดยเชื่อมต่อเส้นทางรถไฟความเร็วสูงจากหนองคาย - ขอนแก่น - โคราช - แก่งคอย บริเวณแก่งคอยจะมีการเชื่อมด้วยรถไฟรางคู่ สู่อ.จ. ฉะเชิงเทรา จ.ชลบุรี สู่อพื้นที่ EEC และเชื่อมต่อเส้นทางตะวันออก - ตะวันตก จากตานังของเวียดนาม - จ.มุกดาหาร - จ.ตาก โดยมีรถไฟรางคู่ เชื่อมไปยังเขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา เมืองตันลิน (สิเรียม) ของเมียนมาร์ ที่กำลังมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อสามารถเชื่อมต่อกันได้ ผลผลิตอุตสาหกรรมจาก EEC และนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่ เมียนมาร์ อินเดีย และบังคลาเทศได้ หากเรามองอย่างนี้ จะเห็นว่าโอกาสกำลังเปิด ซึ่งเราจะมัวเสียเวลาอยู่ไม่ได้”

แผนภาพที่ ๓-๑๐ ที่ตั้งท่าเรือฮัมบันโตตาในศรีลังกา

One Belt One Road ในภูมิภาคอื่นๆ (เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ)

๑. ศรีลังกา โครงการท่าเรือฮัมบันโตตา

หลังจากศรีลังกาได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักร ในปี พ.ศ.๒๔๘๑ ประเทศก็ประสบปัญหาภายในระหว่างชาวสิงหล (นับถือศาสนาพุทธ) ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ (ร้อยละ

๗๕) กับชาวหมิง (นับถือศาสนาฮินดู) ในขณะนั้น ประเทศตะวันตกกีดกันรัฐบาลศรีลังกา กรณีใช้กำลังทำลายล้างกลุ่มพยัคฆ์หมิง แต่จีนเป็นประเทศในลำดับต้นๆ ที่ได้เข้าไปช่วยเหลือให้เงินกู้ยืมและเข้าลงทุน เมื่อสงครามกลางเมืองสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จีนกลายเป็นผู้ให้ศรีลังกาผู้มากกว่า ๖,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น ถนน ทางรถไฟ สนามบิน ท่าเรือ และโรงไฟฟ้า เป็นต้น โดยเฉพาะ ท่าเรือฮัมบันโตตา (Hambantota Port) ซึ่งเป็นท่าเรือแห่งใหม่ ที่อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของกรุงโคลัมโบ ระยะทางประมาณ ๒๔๐ กิโลเมตร รัฐบาลศรีลังกา ต้องการพัฒนาให้เป็นท่าเรือน้ำลึก และเป็นเขตอุตสาหกรรมใหม่ แต่เนื่องจากในปี พ.ศ.๒๕๔๗ ท่าเรือฮัมบันโตตา ได้รับผลกระทบจากสึนามิ ต้องการเงินซ่อมบำรุงและการลงทุน ๓๖๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จีน โดยธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า ได้ให้เงินลงทุนเพิ่มร้อยละ ๘๕ ของโครงการ และเริ่มดำเนินการ ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งตามแผนงานท่าเรือแห่งนี้จะพัฒนาเป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้ และต้องการเงินลงทุนอีกไม่น้อยกว่า ๖๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แต่ รัฐบาลศรีลังกาขาดเงินลงทุนจึงต้องพึ่งพาเงินกู้จากจีนเพิ่มเติม ในเวลาต่อมา รัฐบาลศรีลังกา ประสบปัญหาวิกฤตทางการเงินและไม่สามารถชำระหนี้แก่จีนได้ตามกำหนด รวมทั้ง ท่าเรือฮัมบันโตตาก็ไม่ประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจ ดังนั้น เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๐ รัฐบาลศรีลังกาจึงได้ประกาศขายหุ้นท่าเรือฮัมบันโตตาร้อยละ ๗๐ มูลค่า ๑,๑๒๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาให้แก่บริษัท ไชน่า เมอร์ชานท์ พอร์ต โฮลดิ้งส์ จำกัด และ บริษัทฯ ได้ขอเช่าท่าเรือดังกล่าวเป็นเวลา ๙๙ ปี โดยสัญญาฉบับนี้ ให้สิทธิพิเศษ แก่บริษัทฯ สามารถเจรจาขยายระยะเวลาเช่าได้เพิ่มอีก ๙๙ ปี รวมทั้ง ขอเช่าพื้นที่ใกล้เคียงประมาณ ๖,๐๐๐ เอเคอร์ เพื่อการพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรม

สำนักข่าว บีบีซี รายงาน ในเดือน พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๐ ว่าท่าเรือฮัมบันโตตาแห่งนี้ใช้เงินลงทุนสร้างจากจีน แต่เป็นท่าเรือที่ไม่มีการทำธุรกิจที่มากพอ เพราะไม่มีแหล่งอุตสาหกรรม ส่วน การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในบริเวณใกล้เคียงของจีน ก็ยังทำให้เกิดความขัดแย้งกับคนในท้องถิ่น ดังเช่น ในเดือน มกราคม พ.ศ.๒๕๖๐ ประชาชนผู้อาศัยบริเวณท่าเรือฮัมบันโตตา ได้ออกมาประท้วง โดย กล่าวว่า พื้นที่แห่งนี้จะกลายเป็นอาณานิคมของจีนอย่างแน่นอนในอนาคต และมีผู้คัดค้านโครงการดังกล่าว ว่า กองทัพเรือจีนอาจจะใช้ท่าเรือแห่งนี้เป็นฐานทัพ รวมทั้ง รัฐบาลอินเดีย มีความกังวลว่า จีนกำลังจะได้ฐานที่มั่นเข้ามาใกล้กับพื้นที่ทางใต้ของอินเดีย โดยจีนกำลังพัฒนาท่าเรือหลายแห่งในเมียนมาร์ และปากีสถาน นอกจากนี้ นักวิเคราะห์มองว่า ศรีลังกาเป็นเส้นทางขนส่งน้ำมันทางทะเลของจีนจากตะวันออกกลาง ทำให้เป็นปัจจัยหลักในการเลือกลงทุนของจีน

แผนภาพที่ ๓-๑๑ เส้นทางรถไฟจีน-ยุโรป

๒. การขนส่งเส้นทางรถไฟจีน-ยุโรป

เส้นทางรถไฟจีน-ยุโรปเปิดให้บริการครั้งแรกปลายเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๕๘ ระยะทางรวม ๙,๘๒๖ กิโลเมตร เริ่มต้นจาก นครเฉิงตู - พรหมแดนซินเกียง ทางตะวันตกของจีน (ระยะทาง ๓,๕๑๑ กิโลเมตร) ผ่านคาซัคสถาน รัสเซีย เบลารุส และโปแลนด์ ใช้เวลาเดินทางทั้งสิ้น ๑๒ วัน ผ่าน ๕ ประเทศ โดยสินค้าขาออกจากจีนไปยุโรปส่วนใหญ่เป็นชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีฐานการผลิตในเฉิงตู การเปิดใช้รถไฟสายนี้ เป็นการส่งเสริมให้ เฉิงตู ใช้การขนส่งทางรถไฟ แทน การขนส่งทางอากาศ เพื่อลดต้นทุน ส่วนสินค้าขาเข้าจากยุโรป มีไม่มาก เช่น อะไหล่รถยนต์ BMW เครื่องดื่มไวน์ และเนื้อสัตว์ ทั้งนี้ ผู้จัดการบริษัท Chengdu International Inland Port Operation (CIPO) กล่าวว่า CIPO เป็นบริษัทที่รัฐบาลจีนตั้งขึ้น เพื่อรับผิดชอบจัดการดูแล และบริหารการขนส่งสินค้าจากจีนไปยุโรป รวมถึงการดูแลเจรจาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศต่างๆ ที่รถไฟสายนี้ผ่าน ในเรื่องค่าขนส่ง หากเปรียบเทียบค่าขนส่งทางรถไฟมีราคาถูกกว่าค่าขนส่งทางอากาศประมาณ ๕ เท่า และใช้เวลาน้อยกว่าการขนส่งทางเรือที่ต้องใช้เวลาประมาณ ๔๕ วัน ด้านสิทธิประโยชน์ของประเทศที่รถไฟผ่านก็คือ ค่าธรรมเนียมใช้รางรถไฟ ปัจจุบันผลประกอบการที่ผ่านมายังไม่มีผลกำไร และรัฐบาลจีนต้องให้การอุดหนุน (Subsidy) ซึ่งรัฐบาลจีน มองว่า “แม้จะมีผลตอบแทนการลงทุนติดลบ แต่เป็นโครงการที่มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า หากให้ภาคเอกชนมาดำเนินการเองย่อมจะไม่มีแรงจูงใจมากพอ”

จากการศึกษา วิเคราะห์บทบาทของจีนในภูมิภาคอาเซียน กรณี One Belt One Road แล้ว เห็นได้ว่าจีนได้นำแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) หรือ อุดมคตินิยม (Idealism) มาเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จุดเด่นอยู่ที่ระดับมหภาค แต่ จุดด้อยอยู่ที่มหาอำนาจจะมีบทบาท

ครอบงำ โดยเน้นความร่วมมือทำให้เป็นประโยชน์กับรัฐร่วมกัน (absolute gain) แต่ซ่อนเร้นผลประโยชน์ของชาติไว้ด้วย ก็คือ (๑) ทางด้านความมั่นคง ให้มีช่องทางออกสู่ทะเลทางใต้ของจีน เพื่อเชื่อมต่อกับประเทศในแถบเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และทวีปแอฟริกา รวมทั้งเป็นการแสวงหาทรัพยากรด้านพลังงานและการผลิต เพื่อสนับสนุนการผลิตภายในประเทศจีน โดยการร่วมลงทุนสร้างทางรถไฟ ท่าเรือ ท่อน้ำมัน และท่อก๊าซธรรมชาติ ในเมียนมาร์ (๒) ทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการพัฒนาและเชื่อมเครือข่ายการขนส่งทางใต้ของจีน กับเครือข่ายการขนส่งของอาเซียน และระบายสินค้าของจีน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มอิทธิพล และเพิ่มโอกาสให้แก่จีน ในการส่งออกเทคโนโลยีและกำลังการผลิตที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศอีกด้วย โดยการร่วมลงทุนสร้างทางรถไฟ ท่าเรือ และโครงการนิคมอุตสาหกรรมใหม่ในเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และอินโดนีเซีย (๓) ทางด้านการเมือง เพื่อเป็นการจัดการความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะประเทศที่มีข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยการร่วมลงทุนสร้างท่าเรือที่มะละกา ในโครงการ Malaga Gateway และโครงการ ECRL ในมาเลเซีย กับการร่วมลงทุนสร้างรถไฟฟ้าในอินโดนีเซีย และ (๔) การแสดงความเป็นเจ้า (hegemony) ของจีน โดยจีนเป็นผู้ให้การสนับสนุนและลงทุนรายใหญ่ในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ การที่รัฐบาลจีนมิได้เชิญผู้นำรัฐบาลไทย เข้าร่วมประชุม The Belt and Road Forum for International Cooperation ที่กรุงปักกิ่ง เมื่อ ๑๔-๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๐ นั้น เป็นไปได้ว่าจีนมิได้ให้ความสำคัญกับประเทศไทยมากนัก โดย จีนจะมุ่งเน้นกับประเทศที่จีนเห็นว่า มีประโยชน์ต่อจีนมากกว่า ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น โดยที่ One Belt One Road ในภูมิภาคอาเซียน จีนจะประสบความสำเร็จอย่างสูงในเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และต้องพึ่งพาทั้งด้านเศรษฐกิจกับการเมืองจากจีน รวมทั้งประเทศดังกล่าวยังขาดเงินลงทุน และระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศ (แต่มีข้อได้เปรียบในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ) จึงเป็นแรงบังคับให้ประเทศดังกล่าว ต้องแสวงหาโอกาสเข้าร่วมโครงการ ซึ่งการเข้าร่วมโครงการต่างๆ นับว่าโอกาสแต่มีความเสี่ยง เนื่องจากเงินทุนในโครงการต่างๆ มิใช่เป็นการลงทุนจากต่างประเทศโดยตรง แต่เป็นการลงทุนของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ในลักษณะการร่วมลงทุน กับใช้เงินกู้จากจีน รวมทั้งเงื่อนไขการกู้ยืม โดยที่จีนจะมักกล่าวเสมอว่า แต่ละโครงการต้องอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติที่เท่าเทียมกัน (win - win) มีความยั่งยืน ไม่ก่อผลกระทบอันตราย และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง แต่ในความเป็นจริงก็ได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป ตัวอย่างคือ ท่าเรือฮัมบันโตตา ในศรีลังกาที่ปัจจุบันต้องตกอยู่ภายใต้การบริหารงานของจีน ส่วนรถไฟจีน - ยุโรป ที่จีนดำเนินการเองแต่ก็ยังไม่เห็นผลกำไร ซึ่งรัฐบาลจีนยังคงต้องให้การอุดหนุน (Subsidy) นอกจากนี้ จีนยังอาศัยอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และกล่าวอ้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (รถไฟความเร็วสูง) อีกทั้งการบริหารจัดการที่ต้องพึ่งพาการตัดสินใจของจีนแต่ฝ่ายเดียวเป็นสำคัญ ทำให้การขาดความโปร่งใสและไม่มีธรรมาภิบาลที่ชัดเจนในการดำเนินการโครงการ หรืออาจกล่าวได้ว่า จีนใช้

บทบาทที่เหนือความคาดหมาย (Beyond Expectation) ให้แต่ละประเทศมีความเห็นสอดคล้องทั้ง อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ทำให้เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ประกอบกับ ยุคโลกาภิวัตน์ การเคลื่อนย้ายคน เงินทุน ความรู้ สินค้า และการบริการ รวมทั้ง เงื่อนไขของจีน เช่น ดอกเบี้ยเงินกู้ ใช้คนทั้งคนงานและวิศวกร รวมทั้ง ผลผลิตภัณฑ์ของจีนในการก่อสร้างทางรถไฟ และขบวนรถไฟ เป็นต้น จะยังคงเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ แม้ว่า โครงการต่างๆในภูมิภาคอาเซียนจะต้องใช้เวลาอีกนับ ๑๐ ปีถึงจะมีความสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์หรือทางเศรษฐศาสตร์ ได้ว่าประเทศที่เข้าร่วมโครงการได้ประโยชน์จริงหรือไม่ แต่ผลกระทบที่สำคัญสามารถมองได้หลายมิติ

๑. ด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road มักจะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ขาดเงินทุน ขาดโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ จะต้องมีการหนี้สาธารณะเพิ่มมากขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ อันเนื่องจาก โครงการต่างๆ มิใช่เป็นการลงทุนจากจีนโดยตรง ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ จะต้องร่วมลงทุน หรือแม้แต่การลงทุนด้วยงบประมาณของตนเองก็ตาม โดยจีนเป็นผู้ริเริ่มหรือเสนอแนะโครงการ และชี้้นำให้ดำเนินการโครงการ กับร่วมศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และในท้ายที่สุดก็จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของจีนแต่ฝ่ายเดียว กับการให้เงินกู้ยืม จากการศึกษาวิเคราะห์ เห็นได้ว่า เงื่อนไขต่างๆ ของจีน ไม่มีประเทศใดได้ประโยชน์อย่างชัดเจน ไม่มีเงื่อนไขการแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า (Barter Trade) หรือการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) แต่การเข้าร่วมโครงการทำให้ทุกประเทศมีการหนี้สาธารณะเกินตัว แล้วยังต้องซื้อสินค้าและบริการจากจีนฝ่ายเดียว ซึ่งในอนาคต ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ก็อาจจะถูกครอบงำทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยเงื่อนไขต่างๆ เพิ่มเติมของจีน

๒. ด้านการเมืองและความมั่นคง ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road มักจะมีความสัมพันธ์ด้านการเมืองและเศรษฐกิจที่แนบแน่น อาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงประเทศมหาอำนาจที่มีผลประโยชน์ในภูมิภาคนี้ อันเนื่องมาจาก ปัจจุบันจีนจัดได้ว่าเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และทางการทหารในภูมิภาคนี้ด้วยเช่นกัน การที่จีนเข้าไปร่วมลงทุนในการสร้างท่าเรือเจียวเพียวในเมียนมาร์ ท่าเรือศรีหนุวิลล์ในกัมพูชา หรือแม้แต่ท่าเรืออัมบันโตตาในศรีลังกา (กรณีศึกษาออกภูมิภาคอาเซียน) ซึ่งท่าเรือดังกล่าวมีแนวโน้มว่าจีนอาจนำไปใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหาร โดยเป็นใช้เป็นฐานส่งกำลังบำรุงหรือฐานทัพส่วนหน้า ในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของจีน

๓. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road ด้วยวัฒนธรรมของคนจีน (ธุรกิจแบบจีน ที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ) ที่เน้นนำคนจีนเข้าไปทำงาน ในต่างประเทศแทนการจ้างงานคนท้องถิ่น เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นใน ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และอินโดนีเซีย เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว คนจีนที่เข้าไปประกอบอาชีพในลักษณะการค้าผ่านตัวแทน

(Nominee) ที่ยังพบเห็นโดยทั่วไปในหลายประเทศของภูมิภาคอาเซียน ก็อาจกลายเป็นชนวนของความขัดแย้งในอนาคต นอกจากนี้ จีนก็มักจะใช้บทบาทที่เหนือความคาดหมาย (Beyond Expectation) ทำให้เกิดความขัดแย้งทั้งกับรัฐ และประชาชน รวมทั้งการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ในบางกรณี) ก็อาจเกิดความขัดแย้งภายในของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ

ข้อสังเกต ในช่วง ๒๐ - ๓๐ ปีที่ผ่านมารัฐบาลของประเทศไทยมีความพยายามที่จะพัฒนาประเทศ โดยการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อต้อนรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการสนาามบินสุวรรณภูมิ ท่าเรือแหลมฉบัง รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือ Eastern Sea board Development Program (ESB) ต่อมาเป็นการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยรัฐมีความเชื่อว่า ประเทศไทยมีความเหมาะสมทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical Location) มีโอกาส และมีความเป็นไปได้ ที่จะเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค (Regional HUB) ทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค ได้นั้น ปัจจัยสำคัญ คือ ศึกษาประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการเมือง เนื่องจากยุทธศาสตร์ดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความร่วมมือ หรือเป็นการส่งเสริม หรือเป็นภัยคุกคามต่อการแข่งขันก็ได้ กรณีการขนส่งทางทะเล ดังตัวอย่างเช่น (๑) เมียนมาร์ ที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของประเทศไทย มีท่าเรือนานาชาติหลัก ๕ แห่ง ได้แก่ ท่าเรือย่างกุ้ง (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๒๑.๗ ล้านตันต่อปี) ท่าเรือทิลลวา ท่าเรือกะเลกัวก ท่าเรือทวาย และจะมีท่าเรือเจียวเพียว ซึ่งเป็นท่าเรือขนาดใหญ่ และมีความทันสมัยที่สุด สามารถรับเรือบรรทุกน้ำมันขนาด ๓๐๐,๐๐๐ ตันได้ นอกจากนี้ เมียนมาร์ มีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่สามารถเป็นช่องทางสินค้าจากทะเลฝั่งตะวันตกเข้าสู่แผ่นดินฝั่งตะวันออกได้ (๒) มาเลเซีย ที่ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของประเทศไทย มีท่าเรือนานาชาติหลัก ๗ แห่ง ได้แก่ Port Klang (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๔.๕ ล้านตันต่อปี) มี Free Commercial Zone ซึ่งรัฐบาลมาเลเซียเห็นว่า ท่าเรือดังกล่าว มีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ จึงพยายามผลักดันให้เป็นศูนย์กลางการขนถ่ายสินค้าของภูมิภาค Port of Tanjung Pelepas (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๒.๕ ล้านตันต่อปี) Kuantan Port Penang Port Johor Port Kemaman Port และ Bintulu Port โดยท่าเรือ ๒ ใน ๗ แห่งดังกล่าว คือ Port Klang และ Port of Tanjung Pelepas จัดได้ว่าเป็นท่าเรือที่ดีที่สุดติด ๑๐ อันดับแรกของโลก (๓) สิงคโปร์ ที่ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของประเทศไทย มีท่าเรือสิงคโปร์ (๔ ท่าเทียบ) ถือว่าเป็นท่าเรือตู้สินค้าที่ดีที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงของเอเชีย ปัจจุบัน ท่าเรือสิงคโปร์นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางท่าเรือของโลกและเป็นศูนย์กลางการเดินเรือระหว่างประเทศ (๔) กัมพูชา ที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย มีท่าเรือนานาชาติหลัก ๓ แห่ง ได้แก่ ท่าเรือพนมเปญ ท่าเรือออกญามอง และท่าเรือศรีหนุวิลล์ (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๑.๒ ล้านตันต่อปี) เป็นท่าเรือที่มีขนาดใหญ่ และทันสมัยที่สุด สามารถรับเรือขนาด ๑๕,๐๐๐ ตันได้ (๕) เวียดนาม ที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศไทย มีท่าเรือนานาชาติหลัก ๑๗ แห่ง มีท่าเรือที่สำคัญ ๓ แห่ง ได้แก่ ท่าเรือไฮ่งอน (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๑๐

ล้านตันต่อปี) ท่าเรือดานัง (สินค้า เข้า-ออก รวมกว่า ๘ ล้านตันต่อปี) ท่าเรือไฮฟอง (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๘ ล้านตันต่อปี) นอกจากนี้เวียดนามมีความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่สามารถเป็นช่องทางสินค้าจากทะเลฝั่งตะวันออกสู่แผ่นดินฝั่งตะวันตกได้ ส่วนประเทศไทยมีท่าเรือนานาชาติที่สำคัญ ๒ แห่ง ได้แก่ ท่าเรือกรุงเทพ มีปริมาณสินค้าผ่านท่าเรือปีละประมาณ ๑.๔ ล้านตู้ต่อปี รับเรือสินค้าได้ขนาดไม่เกิน ๑๒,๐๐๐ ตัน และท่าเรือแหลมฉบัง มีปริมาณสินค้าเข้า-ออกรวม ๗ ล้านตู้ หรือประมาณ ๔.๖ ล้านตัน และรถยนต์ประมาณ ๑ ล้านคันต่อปี (คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของขีดความสามารถของท่าเรือ ใน ปี พ.ศ.๒๕๖๐) ซึ่งหากวิเคราะห์แนวโน้ม ในอีก ๕-๑๐ ปีข้างหน้า การพัฒนาขีดความสามารถด้านการขนส่งทางทะเลของประเทศรอบบ้าน ที่ต่างก็มีทางออกทะเลทุกประเทศ (ยกเว้น ลาว) โดยเฉพาะในเมียนมาร์ มาเลเซีย สิงคโปร์ กัมพูชา และเวียดนาม โดยรัฐของทุกประเทศต่างก็มีความพยายามที่จะพัฒนาท่าเรือของประเทศตนเองให้เป็น ศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค ด้วยกันทั้งสิ้น (เป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจแทนที่จะเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ) หรืออย่างน้อยที่สุดก็ไม่ต้องพึ่งพาสินค้าทั้งการนำเข้า-ส่งออกของประเทศเพื่อนบ้านอีกต่อไป ประกอบกับภูมิรัฐศาสตร์ของอาเซียนที่มีความแตกต่างจากทวีปยุโรป กล่าวคือ ประเทศในยุโรปตอนกลางหลายประเทศไม่มีทางออกทะเล ดังนั้น ประเทศที่มีทางออกทะเลในทวีปยุโรป จึงอาศัยความได้เปรียบของภูมิรัฐศาสตร์ในการเป็นศูนย์กลางการนำสินค้าเข้าสู่ยุโรปตอนกลางได้ ดังตัวอย่างเช่น ท่าเรือนอตเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น เห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ให้เป็น ศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาคทางทะเล อาจมีข้อจำกัดกรณีการขนส่งทางบก การเชื่อมต่อกับ EEC กับ One Belt One Road ด้วยทางรถไฟความเร็วสูงจาก หนองคาย - ขอนแก่น - โคราซ - แก่งคอย รวมทั้งการเชื่อมรถไฟรางคู่สู่ จ.ฉะเชิงเทรา จ.ชลบุรี สู่พื้นที่ EEC และเชื่อมต่อเส้นทางตะวันออก - ตะวันตก จากดานังของเวียดนาม - จ.มุกดาหาร - จ.ตาก - เขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา เมืองต้นลิ้น (สิริเยม) ของเมียนมาร์ ก็ยังมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ หากไม่ได้รับผลกระทบกับกรอบบันทึกความเข้าใจ และการเจรจากับจีนที่ยังมีผลบังคับให้ไทยต้องใช้บริการของจีนในการออกแบบ ก่อสร้าง และเทคโนโลยีทั้งหมด อย่างไรก็ตาม EEC เป็นโครงการที่รัฐบาลคาดหวังว่า จะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เป็นเขตลงทุนด้านอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-Curve) มีการจัดแบ่งสถานที่เอกชนและราชการ มีโครงการ Digital Park หรือเมืองนวัตกรรม มีพื้นที่เพื่อการวิจัยมีนโยบายภาษี มีนโยบายคนเข้าเมืองเพื่อจูงใจให้นักวิจัยย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก รัฐบาลไม่ควรใช้ตัวชี้วัดหลักจาก ยอดการลงทุนของต่างประเทศ แต่ควรใช้ตัวชี้วัดจากขีดความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศไทยเป็นสำคัญ เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา โครงการ ESB ก็ได้สร้างเทคโนโลยีใหม่ให้กับประเทศไทย ดังนั้น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงนโยบายต่างๆ เพื่อการเชื่อมต่อกับ One Belt One Road นับว่า เป็นโอกาสจะช่วยให้ประเทศมีความสามารถด้านเศรษฐกิจ การค้า ดึงดูดและอำนวยความสะดวกการลงทุนที่สูงขึ้น แต่ประเทศไทยเองยังต้องคำนึงถึงการพัฒนา

เทคโนโลยี ทั้งนวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ เพื่อการขยายฐาน และกระจายสินค้าของตนเอง ไม่เช่นนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว ประโยชน์ทั้งหมดก็อาจจะตกอยู่กับจีน ฝ่ายเดียว

ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

ในห้วงระยะเวลา ๒๐ ที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับอาเซียนมีเพิ่มมากขึ้น จีนได้ใช้นโยบาย Soft Power โดยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือหลายด้าน ซึ่งส่งผลให้อาเซียน มีเศรษฐกิจที่ดี มีภาพลักษณ์เป็นที่ยอมรับ และเป็นที่น่าสนใจของต่างประเทศที่จะเข้ามาทำการค้า - การลงทุนในอาเซียนเพิ่มมากขึ้น แต่ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ ซึ่งเป็นการอ้างสิทธิเหนือเกาะ และทะเล ที่เป็นความขัดแย้งที่มีมานาน ตั้งแต่ในอดีตระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ยังคงมีอยู่ แม้ว่าพื้นที่ดังกล่าว จะประกอบด้วยหินโสโครก และเกาะขนาดเล็กไม่มีการตั้งถิ่นฐานของประชากรและไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในตัวเอง แต่มีความสำคัญในการกำหนดเขตแดนของรัฐชายฝั่ง รวมทั้งเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่สำคัญของโลก นอกจากนี้ยังมีการทำประมง และสำรวจพบน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก ทำให้ทะเลจีนใต้เป็นจุดยุทธศาสตร์และแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในอนาคต

การอ้างกรรมสิทธิ์ในทะเลจีนใต้

จีน อ้างกรรมสิทธิ์โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศที่ได้มีบันทึก รวมทั้งเอกสารทางประวัติศาสตร์ในภาษาจีนที่กล่าวถึงในสมัยต่างๆ จีนอ้างเอกสารบันทึกประวัติศาสตร์ แผนที่โบราณวัตถุที่ปรากฏบนเกาะต่างๆ ตั้งแต่อดีต สมัยราชวงศ์ฮั่น และราชวงศ์ซิง มีบันทึกเกี่ยวกับหมู่เกาะต่างๆ

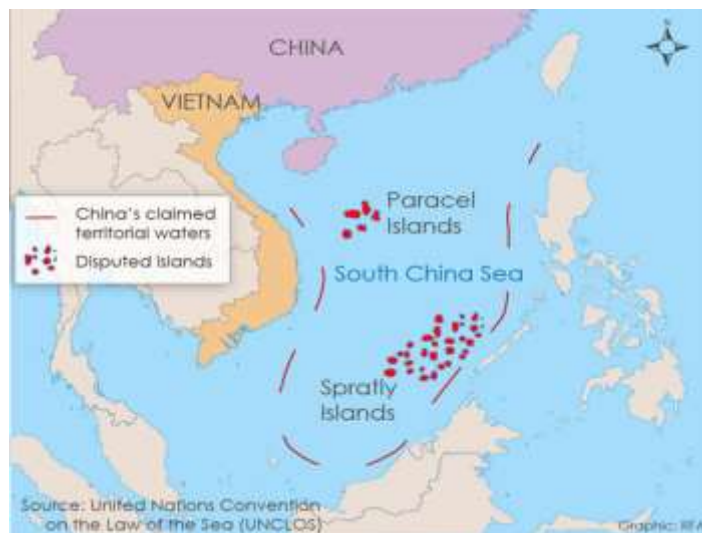
แผนภาพที่ ๓-๑๒ แผนภาพ จีนแสดงความเป็นเจ้าของหมู่เกาะต่างในทะเลจีนใต้

จีนแสดงความเป็นเจ้าของหมู่เกาะซีซา (หมู่เกาะพาราเซล) หมู่เกาะหนานซา (หมู่เกาะสแปรตลีย์) หมู่เกาะจงซา (แมคเคลล์ฟิลด์แบงค์) หมู่เกาะตงซา (หมู่เกาะปราตัส) และเกาะหวงหยาน (หมู่เกาะสการ์โบโรจ) มาตั้งแต่สมัยโบราณ จีนเป็นประเทศแรกที่สำรวจพบ ตั้งชื่อพัฒนา และดูแลบริหารหมู่เกาะหนานซา ก่อนทศวรรษที่ ๑๙

ในต้นศตวรรษที่ ๒๐ กลุ่มประเทศตะวันตกที่ล่าอาณานิคม ได้รุกรานจีนและประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เหตุการณ์สำคัญ คือในปี พ.ศ.๒๔๗๔ (ค.ศ.๑๙๓๑) เมื่อฝรั่งเศสได้บุกยึดครอบครอง หมู่เกาะพาราเซล และหมู่เกาะสแปรตลีย์ จีนได้มีหนังสือโต้แย้ง ถึงกงสุลฝรั่งเศส และกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศส ต่อมาในสงครามโลกครั้งที่สอง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เมื่อญี่ปุ่นได้ยึดครอบครองพื้นที่บางส่วนของจีน และหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลจีนใต้ เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลก๊ก มินตั๋ง ได้ส่งเรือลาดตระเวนไปรับมอบหมู่เกาะพาราเซล และหมู่เกาะสแปรตลีย์ จากญี่ปุ่น โดยมีพิธีส่งมอบเกาะไถ่ผิง หรือ Itu Aba ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๙๐ รัฐบาลก๊ก มินตั๋ง ได้ประกาศใช้แผนที่ “เส้นประ ๙ เส้น” (Nine-Dash -Line) แสดงการมีอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ โดยไม่มีประเทศใดทักท้วง และในปี พ.ศ.๒๔๙๒ เมื่อจีนสถาปนาประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลเหมา เจ๋อตุง ก็ยังประกาศใช้แผนที่ “เส้นประ ๙ เส้น” เป็นอาณาเขตของจีน

แผนภาพที่ ๓-๑๓ แผนภาพ “เส้นประ ๙ เส้น”(Nine-Dash-Line)

“เส้นประ ๙ เส้น”(Nine-Dash -Line) เป็นแนวเส้นที่ลากลงมาจากเกาะไต้หวัน หรือ “ไต้หวัน” ของจีนบริเวณอ่าวตังเกี๋ย ขนานกับชายฝั่งเวียดนามมาจนถึงเกาะบอร์เนียว บริเวณรัฐซาราวักของมาเลเซีย แล้ววนกลับเลียบชายฝั่งบรูไน ผ่านรัฐซาบฮ์ของมาเลเซีย ตัดตรงเข้าไปในน่านน้ำของ ฟิลิปปินส์ เลาะชายฝั่งเรื่อยไปจนถึงเกาะลูซอนแล้วไปสิ้นสุดที่เกาะไต้หวัน

สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) รัฐบาลไต้หวันอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ โดยอาศัยสิทธิ์สืบทอดมรดกในอดีตเช่นเดียวกับรัฐบาลจีน

เวียดนาม อ้างกรรมสิทธิ์ในหมู่เกาะพาราเซลมาตั้งแต่ ก่อนถูกปกครองโดยฝรั่งเศส จึงมีผลต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.๒๕๑๘ เวียดนามได้ส่งทหารเข้าไปครอบครองหลายเกาะในหมู่เกาะสแปรตลีย์

ฟิลิปปินส์ หลังจากได้รับเอกราชจากสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.๒๔๘๙ ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้รับมอบมาจากสเปน แต่มิได้รวมหมู่เกาะสแปรตลีย์ การอ้างกรรมสิทธิ์ครั้งแรก ในปี พ.ศ.๒๔๙๙ บริเวณคาลายาอัน (Kalayaan) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหมู่เกาะสแปรตลีย์ เป็นเกาะดินทราย และหินปะการัง เรียงรายกันประมาณ ๓๓ แห่ง รัฐบาลฟิลิปปินส์ ได้มีการอ้างกรรมสิทธิ์บริเวณคาลายาอัน รวมถึงการอ้างสิทธิ์ตามกฎหมายทะเล พ.ศ.๒๕๒๕

มาเลเซีย อ้างกรรมสิทธิ์ ในปี พ.ศ.๒๕๒๒ โดยรัฐบาลมาเลเซียได้สร้างสนามบินและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธุรกิจในบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ โดยเหตุผลที่ใช้คือหลักการดินแดนไหล่ทวีป (Continental Shelf)

บรูไน หลังจากได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักร ในปี พ.ศ.๒๕๒๗ รัฐบาลบรูไน ก็อ้างกรรมสิทธิ์เหนือประการังลูอิซา (Louisa Reef) ในปีเดียวกัน โดยเหตุผลที่ใช้คือ ตามกฎหมายทะเล พ.ศ.๒๕๒๕

อินโดนีเซีย อ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะนาตุนา (Natuna) โดยรัฐบาลอินโดนีเซียมีการตั้งฐานทัพเรือบนเกาะ เพื่อใช้เป็นฐานทัพป้องกันการขูดเจาะน้ำมันของตนทางด้านตะวันตกของเกาะนาตุนา

ทั้งนี้ ในอดีตที่ผ่านมา หลักกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ยังไม่มีข้อสรุป รัฐชายฝั่งที่กล่าวอ้างอธิปไตยในทะเลจีนใต้ ต่างก็อ้างกฎหมายของตนเอง ทำให้ความขัดแย้งยืดเยื้อมาอย่างต่อเนื่อง

กฎหมายทะเลขององค์การสหประชาชาติ

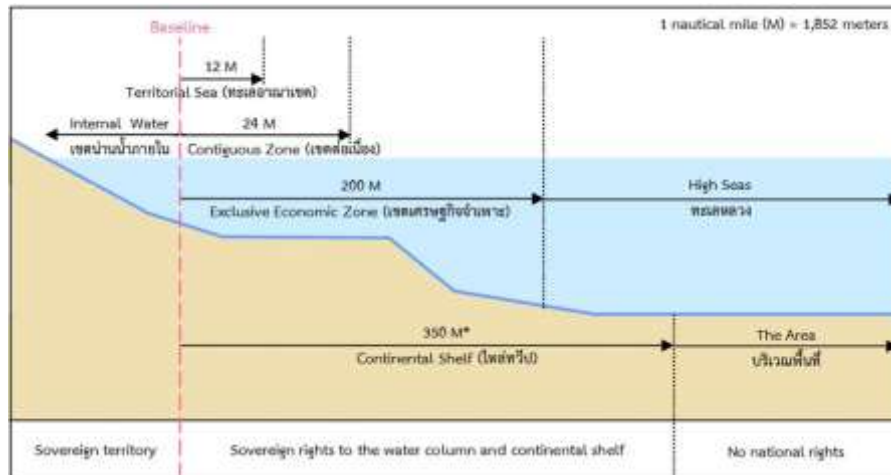
การประชุมนานาชาติภายใต้องค์การสหประชาชาติ ว่าด้วย กฎหมายทะเล มีทั้งสิ้น ๓ ครั้ง ๑. การประชุมครั้งที่ ๑ ที่ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่าง ๒๔ กุมภาพันธ์ - ๒๗ เมษายน พ.ศ.

๒๕๐๑ มีผู้แทนเข้าร่วมประชุม ๘๖ ประเทศ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบ อนุสัญญาารวม ๔ ฉบับ เรียกว่า อนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๕๘ ประกอบด้วย อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง (Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone) อนุสัญญาว่าด้วยทะเลหลวง (Convention of the High Sea) อนุสัญญาว่าด้วยการทำประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีชีวิตในทะเลหลวง (Convention on Fishing and Conservation of the Ling Resources of High Sea) และอนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป (Convention on the Continental Sea)

๒. การประชุมครั้งที่ ๒ จัดขึ้น ระหว่าง ๑๗ มีนาคม - ๒๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๓ มีผู้แทนเข้าร่วมประชุม ๘๘ ประเทศ เป็นการประชุมเพื่อพิจารณา ปัญหาที่ยังตกลงกันไม่ได้ในการประชุมครั้งแรก คือ กำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขต ซึ่งการประชุมในครั้งนี้นี้ที่ประชุม ไม่มีข้อยุติในเรื่องดังกล่าว

๓. การประชุมครั้งที่ ๓ จัดขึ้น ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และเสร็จสิ้นที่กรุงมอนเตรเนโกเบย์ จาไมกา ใน ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ มีผู้แทนเข้าร่วมประชุม ๑๕๙ ประเทศ ที่ประชุมได้เห็นชอบและรับรอง อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย กฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ (United Nations Convention on the Law of The Sea 1982 : UNCLS 1982) ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าว เป็นการปรับปรุงและเพิ่มหลักเกณฑ์ ต่อจากอนุสัญญาเจนีวา ว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๕๘ เกี่ยวกับ สิทธิ หน้าที่ และเขตอำนาจรัฐชายฝั่ง ได้แก่ น่านน้ำภายใน (Internal Water) ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea) เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone) เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone : EEZ) ทะเลหลวง (High Sea) และ ไหล่ทวีป (Continental Sea) ทั้งนี้ อนุสัญญาฯ ดังกล่าวให้มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๗

แผนภาพที่ ๓-๑๔ การแบ่งเขตทางทะเล ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเลฯ

จากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย กฎหมายทะเล ค.ศ.๑๙๘๒ ดังกล่าวทำให้เกิดของพิพาทการแบ่งเขตทางทะเล และเกาะในทะเลจีนใต้ สรุปลได้ ดังนี้

๑. การกล่าวอ้างแผนที่ “เส้นประ ๙ เส้น” ของจีนได้ส่ง ผลให้เกิดข้อพิพาท กับประเทศที่ต่างอ้างสิทธิเขตเศรษฐกิจจำเพาะของตนเองในทะเลจีนใต้ ได้แก่ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย บรูไน และไต้หวัน

๒. แนวแบ่งเขตชายฝั่งเวียดนาม ระหว่าง บรูไน กัมพูชา จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม

๓. แนวแบ่งเขตทางเหนือของเกาะบอร์เนียว ระหว่าง บรูไน จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม

๔. หมู่เกาะในทะเลจีนใต้ ระหว่าง บรูไน จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม

๕. แนวแบ่งเขตทางเหนือของหมู่เกาะทาตูนา ระหว่าง กัมพูชา จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไต้หวัน และเวียดนาม

๖. แนวแบ่งเขตนอกชายฝั่ง ปาลาวัน และ ลูซอน ระหว่าง บรูไน จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม

๗. แนวแบ่งเขตทางทะเล เกาะซาบะฮ์ และอัมบาลัต ระหว่าง อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์

๘. แนวแบ่งเขตทางทะเล และหมู่เกาะในช่องแคบลูซอน ระหว่าง จีน ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน

๙. แนวแบ่งเขตทางทะเล และ หมู่เกาะในเปตราบรังกา ระหว่าง สิงคโปร์ และ มาเลเซีย

แผนภาพที่ ๓-๑๕ ภาพพื้นที่อ้างสิทธิ์ ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล

การปรับตัวของประเทศที่อ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้

ในทางที่ผ่านมา ประเทศในภูมิภาคอาเซียนต่างก็มีความขัดแย้งภายในกันเอง รวมทั้ง กับจีน ในทะเลจีนใต้ ได้ปรับยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ เพื่อรองรับภัยคุกคามในครั้งนี้อยู่ โดยเฉพาะ การเสริมสร้างกำลังทางเรือ เพื่อรักษามลประโยชน์ในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลของตนเอง แทน การเสริมสร้างกำลังทางบกที่ดำเนินมาเป็นเวลาช้านาน ได้แก่ เวียดนาม ได้สั่งซื้อเรือดำน้ำพลังงานดีเซลชั้น “กิโล” (Kilo) จำนวน ๖ ลำ จากรัสเซีย รับมอบแล้วใน มกราคม พ.ศ.๒๕๖๐ สำหรับกำลังทางอากาศ ได้จัดซื้อเครื่องบินขับไล่แบบ SU-30 เพิ่มขึ้นอีก จำนวน ๑๒ ลำ จากรัสเซีย รับมอบใน พ.ศ.๒๕๕๘ มาเลเซีย มีสั่งซื้อเรือดำน้ำพลังงานดีเซลชั้น สกอร์ปปี ะวางขับน้ำ ๑,๖๐๐ ตัน จำนวน ๒ ลำจากการร่วมผลิตของฝรั่งเศส และสเปน ได้เข้าประจำการตั้งแต่นั้นปี พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ ตามลำดับ ฟิลิปปินส์มีจัดซื้อเรือตรวจการณ์ชายฝั่ง จำนวน ๑๐ ลำ จากญี่ปุ่น จัดซื้อเรือฟริเกตติดอาวุธปล่อยนำวิถี จำนวน ๒ ลำ และจัดซื้อเรือตรวจการณ์ชายฝั่ง ใช้แล้วชั้น “แฮมิลตัน” จำนวน ๒ ลำ จากหน่วยป้องกันและรักษาฝั่งสหรัฐอเมริกา และจัดซื้อเครื่องบินขับไล่ แบบ F-50

จำนวน ๑๒ ลำ จากเกาหลีใต้ ได้เข้าประจำการในปี พ.ศ.๒๕๕๗ อินโดนีเซีย มีเป้าหมายเพิ่มเรือรบ เป็น ๒๕๐ ลำในปี พ.ศ.๒๕๖๗ กับได้มีสั่งซื้อเรือดำน้ำชั้น “ซาง โบโก แบบ ๒๐๙” ระวางขับน้ำ ๑,๘๐๐ ตัน จำนวน ๓ ลำ จากเกาหลีใต้ เดิมมีประจำการแล้ว ๒ ลำ (เรือดำน้ำชั้น “จ๊กกรา” จาก สาธารณรัฐเยอรมัน) ล่าสุดอินโดนีเซียเผยว่ากำลังพิจารณาจัดซื้อเรือดำน้ำชั้น “กิโล” (Kilo) ที่ ปรับปรุงใหม่ จำนวน ๑๐ ลำ จากรัสเซีย ส่วนกำลังทางอากาศ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ได้สั่งซื้อเครื่องบินขับ ไล่ แบบ SU-30 จำนวน ๖๔ ลำ จากรัสเซีย และได้สั่งซื้อเฮลิคอปเตอร์ แบบ AH-64E “อาปาเช่” จำนวน ๘ ลำ กับเครื่องบินขับไล่แบบ F-16 จำนวน ๓๒ ลำ จากสหรัฐอเมริกา **สิงคโปร์** มีการจัดซื้อ เรือดำน้ำ Vastergotland จำนวน ๔ ลำ จากสวีเดน และจัดซื้อเรือดำน้ำเพิ่มเติมอีก Type 218SG จำนวน ๒ ลำ จากสาธารณรัฐเยอรมัน คาดว่าจะได้รับมอบในปี พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๕ ส่วนกำลังทาง อากาศ มีการจัดซื้อเครื่องบินขับไล่แบบ F-15SG จำนวน ๑ ผุ่บิน และจัดซื้อเครื่องบินขับไล่ถ่อน แบบ F-35 อีกจำนวนหนึ่งจากสหรัฐอเมริกา สำหรับจีนมีการพัฒนากำลังกองทัพขึ้นมาใช้เอง รวมทั้ง อาวุธนิวเคลียร์ ในปัจจุบันจีนมีนโยบายด้านความมั่นคง สรุปได้ว่า เป็นนโยบายป้องกันเชิงรุก (Active Defense) โดยเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความ มั่นคง ๓ ด้าน คือ (๑) การพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมรบในการทำสงครามได้ทุกมิติ และเพิ่ม บทบาทการปกป้องทะเลเปิด (๒) การพัฒนากองทัพเป็นระบบเครือข่าย และระบบการแจ้งเตือนภัย เพื่อรักษาเสถียรภาพความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศ (๓) การพัฒนากำลังรบเสริมสร้าง กำลังกองทัพให้สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์และการเมือง ดังตัวอย่าง กำลังทางเรือมีการซื้อเรือ บรรทุกเครื่องบินเก่าจาก ยูเครน แล้วนำมาปรับปรุงเป็นเรือบรรทุกเครื่องบินลำแรก ชื่อว่า “เหลี่ยว หิง” ประจำการตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๕ และมีการต่อเรือบรรทุกเครื่องบินลำที่ ๒ โดยใช้เทคโนโลยีของ ตนเอง (ลำแรก) Type 001A ซึ่งมีพิธีปล่อยเรือลงน้ำ เมื่อ ๒๖ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๐ และจะเข้า ประจำการ ในปี พ.ศ.๒๕๖๓ ทั้งนี้รัฐบาลจีนแจ้งว่า มีแผนที่จะต่อเรือบรรทุกเครื่องบินเพิ่มทุกๆ ๕ ปี จากความต้องการต่ำสุดทั้งหมด ๖ ลำ นอกจากนี้มีการต่อเรือพิฆาตอาวุธปล่อยนำวิถี Type 055 ซึ่งมี พิธีปล่อยเรือลงน้ำ เมื่อ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๐ และอนาคตจะมีการต่อเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ Type - 093G ส่วนกำลังทางอากาศ จีนได้นำเครื่องบินขับไล่ถ่อน (Stealth Fighter) แบบ J-20 ทดลองบินครั้งแรก เมื่อ ๑๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นเครื่องบินขับไล่ถ่อนลำดับที่ ๓ ของโลก รอง จากเครื่องบินขับไล่ถ่อนแบบ F-22 และ F-35 ของกองทัพสหรัฐอเมริกา โดยจีนจะส่งมอบ เครื่องบินขับไล่ถ่อน แบบ J-20 ให้แก่กองทัพอากาศจีน ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ เป็นต้นไป

เห็นได้ว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียน เป็นประเทศที่ไม่มีเทคโนโลยีขั้นสูงด้าน การทหาร หรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีขีดความสามารถในการพัฒนากำลังรบเป็นของตนเอง โดย

จำเป็นต้องพึ่งพาการจัดการทรัพยากรจากต่างประเทศทั้งหมด แต่จีนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อการพัฒนากองทัพโดยเฉพาะกำลังทางเรือ การที่จีนมีเรือบรรทุกเครื่องบินแล้ว ๒ ลำ (ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้ามีครบ ๖ ลำ) มีนัยสำคัญก็คือ จีนจะมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทะเลได้ไกลจากฝั่งมากขึ้น และพร้อมที่จะรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่จีนมีผลประโยชน์ไปถึง รวมทั้งการอ้างอธิปไตยเหนือทะเลจีนใต้

ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้

ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้มีมานานตั้งแต่ในอดีต พื้นที่ที่มีความขัดแย้งหรือเกิดข้อพิพาท กันมากที่สุดคือ หมู่เกาะพาราเซล และหมู่เกาะสแปรตลีย์ จีนพยายามอ้างสิทธิ์ในส่วนทะเลและทรัพยากรใต้ดินของหมู่เกาะพาราเซล ส่วนหมู่เกาะสแปรตลีย์ถูกอ้างสิทธิ์โดยหลายประเทศ ได้แก่ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งการอ้างสิทธิ์มีทั้งแบบรวมทั้งหมดหมู่เกาะ และบางส่วนของหมู่เกาะ โดยทุกประเทศที่กล่าวมาต่างอ้างอิงข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับประเทศตนในการครอบครองพื้นที่ทะเลจีนใต้ ทำให้ทะเลจีนใต้ยังคงเป็นพื้นที่พิพาทของหลายประเทศ และเป็นความอ่อนไหวทางการเมืองของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ตั้งแต่อดีตต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เหตุการณ์สำคัญมี ดังนี้

ในปี พ.ศ.๒๕๐๑ จีนอ้างกรรมสิทธิ์เหนือทะเลจีนใต้ โดยประกาศ อาณาเขต ๑๒ ไมล์ทะเล ทำให้เวียดนามใต้ไม่เห็นด้วยจึงส่งเรือเข้าไปยึดบางส่วนของหมู่เกาะสแปรตลีย์รวมทั้งทางใต้ของหมู่เกาะพาราเซล

ในปี พ.ศ.๒๕๑๓ หน่วยงานของสหประชาชาติคือ Economic Commission for Asia and the Far East (ECAFE) เริ่มเข้าสำรวจ น้ำมันในทะเลจีนใต้ พบว่ามีก๊าซธรรมชาติและน้ำมันหนึ่ง

ในปี พ.ศ.๒๕๒๔ รัฐบาลเวียดนามใต้ กับ อินโดนีเซีย ประกาศเขตไหล่ทวีป และเส้นมัธยฐาน (Median Line) โดยเวียดนามใต้ ได้ประกาศรวมเกาะ Natuna และเกาะ Anambus ไว้ในเขตของตนเอง โดยอ้างว่าบริเวณดังกล่าวเป็นเขตพิเศษไม่ควรใช้เส้นมัธยฐานของอินโดนีเซีย ควรเจรจาตกลงกัน

ในปี พ.ศ.๒๕๒๖ หลังจากสหรัฐอเมริกา พ่ายแพ้ในสงครามเวียดนาม จีนส่งกองทัพมายึดหมู่เกาะสแปรตลีย์ทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นการปะทะทางทหารครั้งแรกระหว่างเวียดนามใต้กับจีน พร้อมทั้งประกาศว่า “สแปรตลีย์เป็นของจีน” ในขณะที่อินโดนีเซียยังคงประท้วงคำประกาศของเวียดนาม และได้มีการเจรจาหลายครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จ อินโดนีเซียถือว่า เกาะ Natuna เป็นของตน และได้ตั้งฐานทัพเรือบนเกาะดังกล่าว เพื่อใช้เป็นฐานทัพป้องกันการขูดเจาะน้ำมันของตน บริเวณด้านตะวันตกของเกาะ Natuna โดยไม่ฟังคำคัดค้านของเวียดนาม โดยอินโดนีเซียยังเชื่อว่าหากเวียดนามโจมตี ตนจะป้องกันอย่างเต็มที่

ในปี พ.ศ.๒๕๒๗ จีนและเวียดนามได้ทำการตกลงกันแบ่งเขตแดน ในอ่าวตังเกี๋ย หลังจากนั้นจีนก็ส่งทหารทำการยึดหมู่เกาะพาราเซลด้านตะวันตก โดยการขับไล่ทหารของเวียดนาม ใต้ออกไปได้สำเร็จ จีนส่งกองทัพเรือและกองทัพอากาศในเกาะไหหลำเข้าปฏิบัติการยึดพื้นที่ในเกาะ จีนได้ใช้เวลาปฏิบัติการ ๑๐๐ นาที และวันต่อมาสามารถยึดหมู่เกาะพาราเซลได้ทั้งหมด พร้อมทั้งจับทหารเวียดนามได้ ๔๘ คน และที่ปรึกษาชาวอเมริกันอีก ๑ นาย ซึ่งในขณะนั้นรัฐบาลฮานอยไม่กล้าวิจารณ์จีนอย่างเปิดเผย เพราะยังต้องการความช่วยเหลืออยู่ แต่มีความเห็นว่าจีนควรแก้ปัญหาโดยการเจรจา

ในปี พ.ศ.๒๕๒๘ หลังเวียดนามรวมประเทศได้ จึงรับเอามรดกการพิพาทดินแดนส่วนนี้ กับจีนไปด้วย เวียดนามได้ส่งเรือไปยึดหมู่เกาะสแปรตลีย์เกือบทั้งหมด ยกเว้น “เกาะ ไถ่ผิง” ของไต้หวัน ซึ่งทำให้เวียดนามขัดแย้งกับจีนประเด็นอ่าวตังเกี๋ย โดยเปิดการเจรจาแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากเวียดนามอ้าง สนธิสัญญา Sino-French Convention on the Delimitation of the Frontier between China and Tonkin ซึ่งระบุเส้น ๑๐๘ องศา ๓ ลิปดา ๑๓ พิลิปดา ตะวันออก เป็นเส้นแบ่งเขตแดน และอ้างว่าอ่าวตังเกี๋ยเป็นอ่าวประวัติศาสตร์ แต่ทางด้านจีนอ้างว่าไม่เคยแบ่งอ่าวตังเกี๋ย และเส้นเขตแดนที่เวียดนามอ้างได้ล้ำเข้ามาทางเกาะไหหลำของจีน ซึ่งไม่ยุติธรรมและไม่อาจยอมรับได้ นอกจากนี้เวียดนามยังอ้างหลักเขตไหล่ทวีปยาวไปจรดเขต ๑๒ ไมล์ทะเลอาณาเขตของจีน ซึ่งจีนในขณะนั้น กำลังมีปัญหา กับสหภาพโซเวียต จึงไม่ตอบโต้เวียดนาม และเวียดนามยังประกาศเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตอีกด้วย

ในปี พ.ศ.๒๕๒๒ นาย Ferdinand Marcos ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ออกกฤษฎีกาว่าด้วยการยึดครองหมู่เกาะ Kalayaan อย่างเป็นทางการ พร้อมกับส่งทหารเข้ายึดครอง ส่งผลให้เกิดกระแสคัดค้านจากไต้หวัน จีน และเวียดนาม จีนได้เสนอให้มีการเจรจา สันติภาพ โดยมีหลักการในการแบ่งปันอ่าวตังเกี๋ย โดยใช้หลักไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจตามหลักกฎหมายทะเล โดยจีนยินดีจะแบ่งกึ่งกลางอ่าวตังเกี๋ย แต่เวียดนามยืนกรานที่จะปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว ในเดือนกรกฎาคม จีนทำการประกาศอาณาเขตอ่าวตังเกี๋ย โดยยึดแนวเส้นมัธยฐาน และได้ทำการสำรวจน้ำมันนอกชายฝั่งเกาะไหหลำ และได้ค้นพบน้ำมัน ๒ หลุมใกล้ เส้นเขตแดนที่เป็นกรณีพิพาทระหว่างจีนกับเวียดนาม และเกิดเหตุการณ์เรือปืนของเวียดนามได้ยึดเรือบรรทุกสัมภาระ ๒ ลำของจีน ต่อมาจีนได้ ประกาศเขตสัมปทานให้บริษัทตะวันตกเข้าไปสำรวจขุดเจาะ ดูเหมือนว่าจีนพยายามดึงสหรัฐอเมริกา เข้ามาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาพรมแดน โดยให้สัมปทานแก่บริษัทน้ำมันของสหรัฐอเมริกา และในเดือนธันวาคม รัฐบาลมาเลเซียได้ประกาศเขตไหล่ทวีปของตน ซึ่งได้ครอบคลุม เกาะ Amboyna ที่ยึดครองโดยทหารเวียดนาม และเกาะ Terumbu Laksanmana ซึ่งยึดครองโดยทหารฟิลิปปินส์ นอกจากนี้เขตไหล่ทวีปที่ มาเลเซียประกาศยังซ้ำซ้อนกับเขตเศรษฐกิจของบรูไน อินโดนีเซีย และเวียดนาม

ในปี พ.ศ.๒๕๒๓ มาเลเซียประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ๒๐๐ ไมล์ทะเล

ในปี พ.ศ.๒๕๒๕ สหประชาชาติประกาศใช้กฎหมายทางทะเลฯ ได้เกิดเหตุการณ์เรือรบของเวียดนามได้บังคับเรือขุดเจาะของบริษัท Total ให้ย้ายออกไปจากเส้นแบ่งเขต ทำให้จีนประท้วงการกระทำของเวียดนาม เพราะมีเรือรบของสหภาพโซเวียตคอยให้การสนับสนุน ระหว่างสงครามจีน-เวียดนาม สหภาพโซเวียตได้ส่งกองเรือจำนวนหนึ่ง เข้าประจำอยู่อ่าวตังเกี๋ย เพื่อป้องกันมิให้จีนเข้าโจมตีจากชายฝั่งทะเล และภายหลังได้มีการเพิ่มกำลังทหารเรือและอากาศของสหภาพโซเวียต เข้าประจำการอยู่ที่ฐานทัพในอ่าวคัมรานห์ และฐานทัพดานัง ซึ่งจีนถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของตนเป็นอย่างยิ่ง หลังจากนั้น ในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน เวียดนามได้ประกาศเส้นฐาน (base line) และ ทะเลอาณาเขตฝั่งตะวันตกของเส้น ว่าเป็นน่านน้ำประวัติศาสตร์และน่านน้ำภายในของเวียดนาม ส่วนฟิลิปปินส์ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ๒๐๐ ไมล์ทะเล เข้าไปยังพื้นที่ทะเลจีนใต้ ซึ่งบรูไนได้ประกาศเขตประมง ๒๐๐ ไมล์ทะเล

ในปี พ.ศ.๒๕๒๖ บริษัทสำรวจของสหรัฐอเมริกา ได้พบก๊าซธรรมชาติบริเวณ ตอนใต้ของเกาะไหหลำ ปีเดียวกันนี้ เรือสำรวจ Glomar Java Sea ถูกพายุไต้ฝุ่นพัดพาเข้าไปในเขตเวียดนาม ทำให้จีนต้องส่งกองเรือมาคุ้มกันทะเลจีนใต้ และต้องเผชิญหน้ากับเรือของเวียดนาม และสหภาพโซเวียต จีนสร้างฐานทัพเรือที่ Yulin บนเกาะไหหลำ และสร้างสนามบินบนเกาะวุ๊ดตี้ หมู่เกาะพาราเซล เพื่อป้องกัน ฐานขุดเจาะน้ำมันในทะเลจีนใต้ และฐานสำหรับยึดครองเกาะต่างๆ ในหมู่เกาะสแปรตลีย์ ซึ่งจีนถือว่าเป็นของตนทั้งหมด และในปีเดียวกัน มาเลเซียส่งทหารเข้ายึดเกาะ ๓ เกาะ และสร้างอาคารบนเกาะเอลิสัน รีฟ

ในปี พ.ศ.๒๕๒๗ บรูไนอ้างเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ๒๐๐ ไมล์ทะเล ทำให้ มีพื้นที่ครอบครองทับซ้อนกับพื้นที่ของจีน มาเลเซีย เวียดนาม และไต้หวัน โดยเฉพาะ บรูไนได้อ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาะ Louisa Reef ที่ ครอบครองโดยมาเลเซีย

ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ในยุคปัจจุบัน เป็นปัญหา ความขัดแย้งที่โดดเด่นที่สุด คือจีนเป็นประเทศใหญ่ที่สุดในบรรดาคู่พิพาท และจีนไม่ใช่ประเทศเดียวที่ใช้กำลัง เข้ายึดเกาะต่างๆ โดยจีนเป็นหนึ่งในสองประเทศเท่านั้นที่ใช้กำลังเข้ายึดเกาะที่มีชาติอื่นยึดครองอยู่ก่อน โดยการสังหาร ขับไล่ หรือจับตัวไปด้วย การใช้กำลังทำให้จีนตกเป็นเป้าของความหวาดระแวงของประเทศคู่พิพาทมากกว่าคู่พิพาทอื่นๆ ฉะนั้นปัญหานี้ย่อมเป็นประเด็นในนโยบายต่างประเทศของจีน ที่เริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ เมื่อทหารเรือเวียดนามปะทะกับทหารเรือจีน โดยจีนได้เรือฟริเกต ๖ ลำยิงเรือรบ เวียดนามจม ๓ ลำ ลูกเรือเวียดนามเสียชีวิต ๗๐ คน ที่บริเวณเกาะจอห์นสัน รีฟ ใกล้แนวปะการังแห่งหนึ่งของทะเลจีนใต้ หรือที่เรียกว่า Fiery Cross Reef ซึ่งฟิลิปปินส์ได้อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกับจีน จากนั้นจีน ได้ออกกฎหมายที่ชื่อว่า “Law on the Territorial Sea and Continuous

Zone of the People’s Republic of China” ระบุว่า หมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลีย์อยู่ในภายใต้อธิปไตยของจีน ทำให้จีนสามารถส่งกองกำลังเข้าไปปกป้องอำนาจอธิปไตยและขับไล่ ผู้บุกรุกได้ รวมทั้งระบุว่าหากใครต้องการเดินทางผ่านน่านน้ำดังกล่าว จำเป็นต้องขออนุญาตจากทางการจีน ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ การปะทะกันทางทหารในน่านน้ำทะเลจีนใต้มาตลอดเกือบทุกปี

ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ รัฐบาลไต้หวันได้ประกาศให้หมู่เกาะตงซา (Pratas) และเกาะไถ่ฝิง (Itu Aba) อยู่ภายใต้การบริหารของเทศบาล เมืองเกาสง

ในปี พ.ศ.๒๕๓๔ จีนได้สร้างสนามบินลานบินยาวประมาณ ๒๖๐๐ เมตร บนเกาะหยงชิ่ง (Woody Island)

ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เวียดนามกล่าวหาว่า จีนฝึกกองกำลังทหารในเขตน่านน้ำเวียดนามและนำทหารขึ้นบกในพื้นที่ครอบครองของเวียดนาม ในปีเดียวกันจีนได้จับกุมเรือบรรทุกสินค้าของเวียดนามประมาณ ๒๐ ลำที่แล่นออกมาจากฮ่องกง โดยในเดือนกุมภาพันธ์ จีนได้ออกกฎหมายฉบับใหม่เกี่ยวกับทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง กฎหมายฉบับนี้ เน้นย้ำการอ้างกรรมสิทธิ์ของจีนเหนือหมู่เกาะพาราเซล หมู่เกาะสแปรตลีย์ Macclesfield Bank, Pratas Pescadores และ Diaoyutai ต่อมาในเดือนพฤษภาคม จีนให้สัมปทานสำรวจน้ำมันบริษัท Crestone Energy Corporation เพื่อสำรวจน้ำมันในบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของ หมู่เกาะสแปรตลีย์ บริเวณ Vanguard Bank ใน Wan An Reef นอกชายฝั่งเวียดนาม

ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ จีนได้เข้ายึดครองแนวปะการังมิสชีฟ (Mischief Reef) ซึ่งอยู่ห่างจากฟิลิปปินส์ไปทางตะวันตกราว ๑๕๐ ไมล์ ซึ่งทั้งเวียดนามและฟิลิปปินส์ได้อ้างสิทธิ์ไว้เช่นกัน โดยรัฐบาลฟิลิปปินส์พยายามส่งทหารไปขับไล่คนงาน และถอดหมุดเครื่องหมายเขตดินแดนของจีนออกแต่ไม่สำเร็จ ในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม กองทัพเรือของฟิลิปปินส์ได้เข้าปฏิบัติการทำลายสิ่งก่อสร้าง (กองหิน กำแพง ซีเมนต์รั้ว) ๕ แห่งบริเวณใกล้กับ Mischief Reef ที่จีนครอบครอง (Pennsylvania Reef, Jackson Atoll, Second Thomas Reef, First Thomas Reef และ Half Moon Shoal) และในวันที่ ๒๕ มีนาคม กองทัพเรือฟิลิปปินส์ได้จับเรือประมง ๔ ลำของจีนพร้อมลูกเรือ ๖๒ คน ใกล้กับ Alicia Annie Reef ทางใต้ใกล้กับ Mischief Reef ซึ่งเรือรบจีนอยู่ใกล้ๆ บริเวณที่เกิดเหตุ แต่มิได้ปฏิบัติการตอบโต้

ในปี พ.ศ.๒๕๓๙ เรือรบไต้หวันและเรือรบจีนเปิดฉากยิงกันนานกว่า ๙๐ นาที ในบริเวณเกาะแคมโพเนส (Campones)

ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ กองทัพเรือฟิลิปปินส์สั่งให้เรือจีนออกจากเขตสันดอน Scarborough Shoal และปักธงชาติฟิลิปปินส์พร้อมทั้งหมุดปักแสดง เขตดินแดนไว้ ส่วนจีนได้ส่งเรือเข้าไปลาดตระเวนในบริเวณเกาะพานาตา (Panata) และเกาะโกตา (Kota) ซึ่งฟิลิปปินส์อ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของ

ในปี พ.ศ.๒๕๔๑ กองทัพเรือฟิลิปปินส์จับกุมลูกเรือจีนใกล้บริเวณ สันดอนสการ์บอโรฟ และมีเหตุการณ์เรือเวียดนามยิงเรือประมงของฟิลิปปินส์ใกล้บริเวณแนวปะการังพีเจียน (Pigeon Reef)

ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ มาเลเซียเข้ายึดแนวปะการังแห่งหนึ่งที่ฟิลิปปินส์ เคยอ้างสิทธิ์

ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ ทหารเรือฟิลิปปินส์สังหารชาวประมงจีนและจับกุม อีก ๗ คน ใกล้กับ เกาะปาลาวัน หลังจากที่ชาวประมงได้ข้ามเข้ามายังน่านน้ำที่ฟิลิปปินส์เคยอ้างสิทธิ์

ในปี พ.ศ.๒๕๔๔ ทหารเวียดนามยิงเครื่องบินทหารของกองทัพฟิลิปปินส์จากบริเวณที่ไม่เปิดเผย และรัฐบาลเวียดนามเริ่มงานก่อสร้างทางวิ่งเครื่องบินบนเกาะแห่งหนึ่งในหมู่เกาะสแปรตลีย์ที่ยังมี ข้อพิพาทกันอยู่ โดยรัฐบาลเวียดนามอ้างว่าเป็นไปเพื่อจุดประสงค์การท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ.๒๕๕๐ เรือรบจีนขับไล่เรือประมงเวียดนามออกจากบริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์และจมเรือประมงเวียดนาม ๓ ลำ

ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จีนประกาศอย่างเป็นทางการจะไม่มี การประนีประนอม เรื่องอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะในทะเลจีนใต้

ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ ในคราวการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ARF) ครั้งที่ ๑๗ ที่กรุงฮานอย เมื่อ กรกฎาคม ในการประชุมครั้งนั้น มีเหตุการณ์สำคัญ คือ นางฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาได้กล่าวโดยสรุปว่า เสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation) ในทะเลจีนใต้นั้น เป็นผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา และ สหรัฐอเมริกาเตรียมการจะผลักดันข้อริเริ่ม และ มาตรการการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจบนพื้นฐานของหลักการใน “ปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้” (the Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea : DOC) ซึ่งจากพฤติกรรมของสหรัฐอเมริกา ในครั้งนี้ นับได้ว่า เป็นการสร้างปัญหาใหม่ โดยได้เริ่มเข้ามาแทรกแซง ด้านความมั่นคงของอาเซียนอีกครั้ง นับตั้งแต่ สงครามเวียดนามสิ้นสุดลง

และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) ครั้งที่ ๔ ที่กรุงฮานอย เมื่อตุลาคม นับว่าเป็นการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา(ADMM-Plus) ครั้งที่ ๑ ร่วมกับอีก ๘ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา ที่ประชุมได้ตกลงความร่วมมือเบื้องต้น ๕ เรื่อง และได้มีจัดตั้งคณะทำงานเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ (Experts' Working Groups : EWG) ทั้ง ๕ เรื่อง ได้แก่ การบรรเทาภัยพิบัติและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ความมั่นคงทางทะเล การต่อต้านการก่อการร้าย การปฏิบัติการด้านรักษาสันติภาพ และด้านสาธารณสุข สำหรับการประชุมในครั้งนี้ สหรัฐอเมริกาได้แสดงบทบาทต่อเสถียรภาพในภูมิภาคนี้ เกี่ยวกับการค้าเสรี ระเบียบระหว่างประเทศที่เน้นสิทธิและความรับผิดชอบ การเข้าถึงน่านน้ำและน่านฟ้าสากลรวมถึงหลักการการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้กำลัง

ส่วน จีนได้พยายามลดกระแสในภูมิภาค จากความขัดแย้งระหว่างจีนกับหลายคู่กรณี รวมถึง เกาหลีเหนือ ทะเลเหลือง ทะเลจีนใต้ และกับญี่ปุ่นต่อกรณี หมู่เกาะเซ็งกาคุ/เตียวหยู (Sensaku/Diaoyu) โดยจีนกล่าวว่า จีนมีนโยบายในลักษณะเชิงรับ การพัฒนาด้านการทหารมิได้ที่จะคุกคามประเทศใด และจีนต้องการที่จะส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคนี้

ตั้งแต่สมัย เต็ง เสี่ยวผิง ในต้นทศวรรษที่ ๑๙๘๐ เป็นผู้นำจีน มีนโยบายว่า “ทะเลจีนใต้ อยู่ภายใต้อำนาจของจีน” แต่จีนยังไม่มีความพร้อม “อย่าเพิ่งไปมีความขัดแย้ง” กับได้ให้คำแนะนำว่า ปัญหา ความขัดแย้งควรจะปล่อยไว้ก่อน และรอให้มีการแก้ปัญหาในอนาคต อย่างไรก็ตาม ในช่วง ๒๐ ปี ที่ผ่านมาจีนได้พัฒนาแสนยานุภาพด้านการทหาร เพิ่มมากขึ้น ในปัจจุบันจีนมีกำลังอำนาจด้านการทหารที่เหนือกว่าประเทศที่อ้างสิทธิที่เป็นคู่พิพาทกับจีนทั้งหมด ทำให้จีนเริ่มมีท่าทีที่เปลี่ยนไป โดยสมัย หู จิ่นเทา ได้เน้นกับคำว่า “อำนาจอธิปไตย” มากขึ้น

ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เดือนมีนาคม จีนได้ประกาศเจตนารมณ์ต่อกรณีทะเลจีนใต้ว่า “ทะเลจีนใต้ นั้น เป็นผลประโยชน์หลัก (core interest) ของรัฐบาลปักกิ่ง” โดยจีนได้จัดลำดับความสำคัญของทะเลจีนใต้ให้เป็นผลประโยชน์หลักของจีนเทียบเท่ากับไต้หวันและทิเบต และ “รัฐบาลจีนไม่ปรารถนาที่จะเจรจาต่อรองในเรื่องดังกล่าว และจะไม่ยอมอ่อนข้อในการใช้กำลังทหารเข้าปกป้องสิทธิอธิปไตยเหนือดินแดนเช่นกัน”

ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เดือนเมษายนเกิดการเผชิญหน้าระหว่างเรือรบฟิลิปปินส์กับเรือลาดตระเวนจีน ๒ ลำ บริเวณที่เป็นเขตฟิลิปปินส์อ้างสิทธิ์ ทำให้ในเดือนพฤษภาคม นางฟูหยิง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน ได้เรียกทูตฟิลิปปินส์ประจำกรุงปักกิ่งเข้าพบเพื่อตำหนิ สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ส่งผลให้ทั้งสองประเทศสั่งห้ามการประมงทุกชนิดในบริเวณ Scarborough Shoal ในเดือนกรกฎาคม จีนส่งเรือรบชั้นเจียงหูเข้าไปบริเวณเกาะ ฮาซา ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะที่ฟิลิปปินส์อ้างสิทธิ์และเกิดการเกยตื้น ในบริเวณดังกล่าว ก่อให้เกิดกระแสความตึงเครียดอย่างมากระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์อย่างไรก็ตามสถานการณ์คลี่คลายลง เนื่องจากเรือดังกล่าวได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยกู้ภัยและแล่นกลับไปยังประเทศจีน พร้อมกันนั้นเวียดนามได้ออกกฎหมายใหม่ให้อำนาจการปฏิบัติหน้าที่ของทหารเรือของตนในพื้นที่หมู่เกาะสแปรตลีย์และพาราเซล ซึ่งทางด้านคณะกรรมการกลางการทหารของจีนจัดได้ตั้งกองกำลังรักษาตนเองบนเกาะซานซา ทำให้เกิดกระแสทักท้วงจากทางฟิลิปปินส์ และเวียดนาม โดยรัฐบาลจีนได้ตอบโต้ ด้วยการเรียกเจ้าหน้าที่ทูตระดับสูงของสหรัฐอเมริกา เข้าพบเพื่อย้ำถึงอธิปไตยของจีนเหนือน่านน้ำทะเลจีนใต้

ต่อมาในคราวการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (AMM) ครั้งที่ ๔๕ และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ARF) ที่กรุงพนมเปญ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ประเด็นสำคัญคือ รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ได้เห็นชอบในหลักการของประมวลการปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (COC) เรื่ององค์ประกอบสำหรับการจัดทำ

ประมวลปฏิบัติในทะเลจีนใต้เข้าหารือกับจีน เพื่อนำไปสู่การร่าง COC ร่วมกัน แต่ฝ่ายจีนไม่เห็นด้วย โดยกล่าวว่าปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ควรแก้ไขด้วยการเจรจาแบบทวิภาคี ระหว่างจีนกับประเทศคู่กรณีเป็นรายๆ ไป เรื่องนี้กัมพูชาประธานอาเซียน ได้พยายามไม่ให้มีการหยิบยกข้อพิพาทในทะเลจีนใต้เข้าสู่เวทีการประชุม AMM ทำให้อาเซียนไม่สามารถออกแถลงการณ์ร่วมในเรื่องดังกล่าวได้ และต่อมาจีนได้ออก “หนังสือเดินทาง” แบบใหม่โดยพิมพ์แผนที่จีน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของทะเลจีนใต้ รวมไปถึงพื้นที่พิพาทระหว่างจีนกับอินเดีย ต่อมามณฑลไห่หนาน ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจีน ได้ออกกฎระเบียบใหม่ให้อำนาจแก่ตำรวจท้องถิ่นในการขึ้นเรือต่างด้าว รวมถึงขับไล่เรือที่เข้าสู่่าน้ำทางทะเลของมณฑลนี้ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ ในปี พ.ศ.๒๕๕๖

และต่อมาในเดือนสิงหาคม นางฟูหยิง รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงต่างประเทศของจีน ได้ให้สัมภาษณ์กับนักข่าวซินหัว เกี่ยวกับประเด็นทะเลจีนใต้ เรื่องความสัมพันธ์จีน-อาเซียน ว่า จีนไม่ประสงค์จะเห็น การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๔๕ ว่า การประชุมฯไม่สามารถออกแถลงการณ์ร่วม ได้แต่เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากประเทศสมาชิกบางประเทศที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันในทะเลจีนใต้มีความพยายามเสนอแนวความคิดของตนเข้าไปในแถลงการณ์ ซึ่งเป็นแถลงการณ์ร่วมของอาเซียน ในประเด็นอำนาจอธิปไตย จีนมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และกฎหมายที่ชัดเจน และไม่อาจโต้เถียงได้ อย่างไรก็ตาม จีนพร้อมที่จะ วางข้อพิพาทไว้ก่อน และร่วมมือกับประเทศผู้อ้างสิทธิ์ในการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ที่มีการอ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันในทะเลจีนใต้ และจีนยังต้องการให้ทุกฝ่ายทราบว่า ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ มิใช่ข้อพิพาทระหว่างจีนกับอาเซียน เป็นเพียงข้อพิพาทระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกบางประเทศเท่านั้น จีนจึงพร้อมที่จะร่วมหารือกับประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อคลี่คลายปัญหาข้อพิพาทด้วยสันติวิธี

ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เดือนกันยายน นาย Benigno Simeon Aquino ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ได้ออกแถลงการณ์ระบุถึงการเปลี่ยนชื่อ พื้นที่ทางทะเลที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของฟิลิปปินส์จาก “ทะเลจีนใต้” เป็น “ทะเลฟิลิปปินส์ตะวันตก”

แผนภาพที่ ๓-๑๖ ภาพถ่ายดาวเทียม จีนสร้างเกาะเทียมในหมู่เกาะสแปรตลีย์

จีนเริ่มสร้างเกาะเทียมในหมู่เกาะพาราเซล และหมู่เกาะสแปรตลีย์ โดยรัฐบาลจีนแจ้งว่าการก่อสร้างสิ่งเหล่านี้เป็นการช่วยเหลือ และให้บริการด้านต่างๆ ในระดับนานาชาติ เช่น การค้นหา และกู้ภัย เป็นต้น แต่ก็ยอมรับว่ามีวัตถุประสงค์ทางทหารอยู่ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังยืนยันว่า จีนสามารถทำอะไรก็ได้ตามต้องการในดินแดนที่เป็นของตนเอง ทั้งนี้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ สำนักข่าว VOA รายงานว่าจีนได้มีการถมทะเล เพื่อสร้างเกาะเทียม มีการสร้างทางวิ่ง (Runway) สำหรับเครื่องบิน รวมทั้งท่าเรือ และสถานีเรดาร์

ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ คราวการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) ครั้งที่ ๓ ในเดือนพฤศจิกายน ที่มาเลเซีย ที่ประชุมฯ ยังคงประสบความล้มเหลวในการจัดทำปฏิญญา และแถลงการณ์ร่วม เกี่ยวกับเรื่องทะเลจีนใต้ โดยมีรายงานข่าวว่าจีนได้คัดค้านการใช้ถ้อยคำที่กล่าวถึงปัญหาทะเลจีนใต้ โดยเฉพาะการใช้ถ้อยคำที่กล่าวโจมตีจีนในการถมทะเลเพื่อสร้างเกาะในทะเลจีนใต้ ซึ่งฝ่ายสหรัฐอเมริกากล่าวหาว่า จีนทำให้การประชุมล้มเหลว ในขณะที่ฝ่ายจีน โดยกระทรวงกลาโหมจีนได้กล่าวว่า รู้สึกเสียใจที่การประชุมไม่สามารถมีแถลงการณ์ร่วมได้ แต่ได้ระบุว่า ประเทศที่ทำให้การประชุมล้มเหลวก็คือสหรัฐอเมริกา ที่ได้พยายามผลักดันให้มีการใช้ถ้อยคำโจมตีจีนในร่างแถลงการณ์ร่วม นอกจากนี้ รัฐมนตรีกลาโหมจีน ยังกล่าวโจมตีสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรงว่า ได้คุกคามอำนาจอธิปไตย และความมั่นคงของจีน

ต่อมาเมื่อ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๙ ศาลอนุญาโตตุลาการที่ตั้งขึ้นภายใต้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ได้มีคำตัดสิน กรณีฟิลิปปินส์ ได้ยื่นฟ้องศาลในเดือน มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ เพื่อขอให้ศาลพิจารณาว่า แผนที่ “เส้นประ ๙ เส้น” ของจีนไม่สอดคล้องกับ กฎหมายทะเลว่า “จีนไม่สามารถอ้างสิทธิตามประวัติศาสตร์ได้ และจีนได้ละเมิดอธิปไตยในเขต เศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์” สำหรับรัฐบาลจีนได้ประกาศอย่างเปิดเผยว่า “ไม่ยอมรับคำตัดสิน ของศาล” โดยให้เหตุผลว่า “ผิดหลักกฎหมาย และไม่มีความชอบธรรม” รวมทั้ง นายสี จิ้นผิง ได้ ประกาศย้ำว่า “ทะเลจีนใต้เป็นของจีนมาตั้งแต่โบราณ และจีนปฏิเสธคำตัดสินของศาลที่จะมา กระทบต่ออำนาจอธิปไตยของจีน แต่จีนจะเดินหน้าในการเจรจากับประเทศคู่พิพาทต่อไป” ซึ่งก่อน คำพิพากษา ๒ วัน กองทัพเรือจีนซ้อมรบด้วยกระสุนจริง บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะไหหลำ ใกล้หมู่เกาะพาราเซล เพื่อเป็นการแสดงสัญลักษณ์ และต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๕๙ กองทัพ จีนกับกองทัพรัสเซีย ซ้อมรบในทะเลจีนใต้

ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ ๕๐ ที่ฟิลิปปินส์ ในเดือนสิงหาคม ที่ประชุมฯ ได้ออกแถลงการณ์แสดงจุดยืนต่อประเด็นข้อพิพาททะเลจีนใต้ โดย แถลงการณ์ฉบับนี้ได้แสดงความกังวลถึงการสร้างเกาะเทียมในพื้นที่พิพาท พร้อมเรียกร้องให้ทะเลจีน ใต้เป็นเขตปลอดทหาร และขอให้ทุกฝ่ายช่วยกันลดความตึงเครียดลงตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ อาเซียนกับจีนเห็นชอบกรอบแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ ประเด็น COC จะมีผลผูกพันทาง กฎหมายหรือไม่ เนื่องจากก่อนหน้านี้ อาเซียนได้ยืนยันเสมอว่า ควรจะมีผลผูกพันทางกฎหมาย แต่จีน ยังคงแสดงจุดยืนคัดค้านเรื่องนี้มาโดยตลอด

จากการศึกษา ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ตามข้างต้น เห็นได้ว่าอธิปไตยเหนือหมู่เกาะต่างๆ ในทะเลจีนใต้ ที่ผ่านมามีจีนยังคงยืนยันหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ระหว่างประเทศที่ได้ มีบันทึก ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น และราชวงศ์ซิง ประกอบกับกฎหมายระหว่างประเทศก็ยังไม่ มีข้อกำหนด ในอดีตกว่า ๕๐ ปีที่ผ่านมา มีการปะทะกันเล็กน้อยด้วยกำลังทหารมาอย่างต่อเนื่องทั้งจีน กับกับคู่กรณี แต่ในยุคปัจจุบันปัญหาคือ จีนเป็นประเทศใหญ่ที่สุดในบรรดาคู่พิพาท ทำให้จีนตกเป็น เป้าของความหวาดระแวงของประเทศคู่พิพาทมากกว่าคู่พิพาทอื่นๆ ปัญหานี้เริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ เมื่อทหารเรือเวียดนามปะทะกับทหารเรือจีน โดยจีนได้เรือฟริเกต ๖ ลำยิงเรือรบ เวียดนามจม ๓ ลำ ลูกเรือเวียดนามเสียชีวิต แม้ว่าในอดีตผู้นำจีน มินโยบายว่า “ทะเลจีนใต้อยู่ภายใต้ อำนาจของจีน” แต่จีนยังไม่มีความร่วมมือ ปัญหาความขัดแย้งควรจะปล่อยไว้ก่อน และรอให้มีการ แก้ปัญหาในอนาคต แต่ในช่วง ๒๐ ปี ที่ผ่านมาจีนได้พัฒนาแสนยานุภาพด้านการทหารเพิ่มมากขึ้น ตามนโยบายด้านความมั่นคงของจีน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ โดยยึดหลักการพัฒนาอย่าง สันติ และมีนโยบายป้องกันเชิงรุก (Active Defense) รวมทั้งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพา

ตนเอง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความมั่นคง จนมีกำลังอำนาจเหนือกว่าประเทศที่อ้างสิทธิที่เป็นคู่พิพาทกับจีนทั้งหมด ทำให้จีนมีท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไป มากขึ้นตั้งแต่สมัยหู จิ่นเทา ที่เน้นคำว่า “อำนาจอธิปไตย” มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสร้างรวมทั้งการสร้างเกาะเทียมพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก ยิ่งทำให้มีความมั่นใจว่า จีนมีความพร้อมที่จะปกป้องสิทธิตามที่อ้างจีนจะยังคงยืนยันปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ควรแก้ไขด้วยการเจรจาแบบทวิภาคี ก็เพื่อลดอำนาจการต่อรองกับคู่กรณี แม้ว่า การพัฒนาด้านการทหารจะมีได้เป็นการคุกคามประเทศใด แต่มีไว้เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคนี้ก็ตาม นอกจากนี้ การที่จีนไม่ยอมรับคำตัดสินของศาล ที่มีคำตัดสินว่า “จีนไม่สามารถอ้างสิทธิตามประวัติศาสตร์ได้ และได้ละเมิดอธิปไตยในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์” ซึ่งหากจีนยอมรับคำตัดสินดังกล่าว ปัญหาตามมาก็คือ เวียดนาม บรูไน มาเลเซีย และไต้หวัน รวมถึงญี่ปุ่น ก็จะเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ซึ่ง จีนไม่น่าจะยอมรับได้ และจากพฤติกรรมของจีนดังกล่าวก็ยังไม่เห็นประเทศใดแสดงความเห็นอย่างชัดเจน รวมถึงสหรัฐอเมริกา ที่เข้ามามีบทบาทอีกครั้งหลังสงครามเวียดนาม เห็นว่าการค้าเสรี ระเบียบระหว่างประเทศที่เน้นสิทธิและความรับผิดชอบ การเข้าถึงน่านน้ำและน่านฟ้าสากล รวมถึงหลักการการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้กำลัง ซึ่งหากวิเคราะห์แล้ว เห็นว่าสหรัฐอเมริกายังไม่มีบทบาทด้านการเมืองและการทหารมากนักต่อกรณีดังกล่าว อาจเนื่องมาจากปัญหาการเมืองภายใน หรือเกรงใจจีนที่ยังมีความผูกพันทางด้านเศรษฐกิจ หรือเพียงแต่ต้องการเข้ามามีบทบาทการเป็นผู้นำด้านความมั่นคงในภูมิภาคนี้เท่านั้น ส่วนประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่เป็นคู่กรณีกับจีน ก็มีความพยายามที่จะพัฒนากำลังรบหรือการสะสมอาวุธ เพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับจีนเท่านั้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ไม่มีเทคโนโลยีทางทหารเป็นของตนเอง ที่ต้องซื้อยุทธโปกรณ์จากประเทศพันธมิตรเท่านั้น ทำให้จีนยังคงมีท่าทีความแข็งกร้าวในเรื่องดังกล่าว มาโดยลำดับ อย่างไรก็ตาม หากเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับจีนในห้วงที่ผ่านมา จะยังให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจผ่านยุทธศาสตร์ One Belt One Road ดังนั้น แนวโน้มในช่วง ๕-๑๐ ปีข้างหน้า ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้อาจจะเบาบางลงไป แต่ก็มีความพร้อมที่จะเกิดเหตุการณ์ได้ทุกเมื่อคู่กรณีสร้างเงื่อนไข

โดยสรุป ทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่สำคัญของรัฐชายฝั่ง ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และการแย่งชิงอำนาจอธิปไตย รวมถึงการมีอำนาจเหนือพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ การพัฒนากำลังทางเรือและสร้างเกาะเทียมในทะเลจีนใต้ เป็นการยืนยันได้ว่าจีนมีความพร้อมในการปกป้องอธิปไตยของตนตามที่กล่าวอ้าง การจีนไม่ยอมรับคำตัดสินของศาล นับว่าจีนได้แสดงความก้าวร้าวเพิ่มอีกระดับหนึ่ง โดยไม่เกรงกลัวชาติใดในโลก สำหรับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของจีนมีเจตนารมณ์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างสันติ และมีนโยบายป้องกันเชิงรุก (Active Defense) รวมทั้งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้าน

ความมั่นคงทั้ง ๓ ด้าน จีนมีความสามารถที่จะพัฒนากำลังทางทหารมิเป็นใหญ่แค่ในภูมิภาค แต่สามารถเป็นถึงมหาอำนาจของโลกได้ส่วน อาเซียนเองหลายประเทศยังต้องพึ่งพาเศรษฐกิจจากจีน ทำให้อาเซียนขาดเอกภาพ รวมทั้งการไม่มีขีดความสามารถในการพัฒนากำลังรบเป็นของตนเอง ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรอง และมีความเป็นไปได้ที่อาจทำให้เกิดความรุนแรงเฉพาะที่ สำหรับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้พื้นที่พิพาท ในมิติด้านความมั่นคง เกี่ยวกับความขัดแย้งมีการใช้กำลังทางทหารที่อาจมีการใช้กำลังเฉพาะที่ ซึ่งปัจจุบันข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ยังไม่สามารถตกลงกันได้ ในระยะเวลาอันใกล้ โดยเฉพาะกรณี COC จะมีผลทางกฎหมายหรือไม่ และจะเป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งต่อไป ส่งผลถึงความปลอดภัยกับการเดินเรือระหว่างประเทศ ที่มีความอ่อนไหวต่อความมั่นคงทางทะเล และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ สำหรับ ประเทศไทยแม้ว่าจะมิใช่คู่กรณีโดยตรง แต่จะมีผลกระทบต่อเนื่องถึงความปลอดภัยในเส้นทางคมนาคมทางทะเลและการเดินเรือพาณิชย์

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๓ ที่มุ่งเน้นต้องการตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ (เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน) และวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ (เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ผลกระทบจากบทบาทของจีนต่อความมั่นคงทางทะเลของไทย) โดยผลการศึกษา ดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน ในกรณีศึกษา One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ นั้น สรุปได้ว่า

๑. กรณีศึกษา One Belt One Road พบว่า One Belt One Road ของจีนในภูมิภาคอาเซียนมีเป้าหมายเพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าของอาเซียน ส่วนจีนเองก็มีเป้าหมายซ่อนเร้นที่มีนัยสำคัญอยู่ในตัว ได้แก่ การมีช่องทางออกสู่ทะเลทางใต้ของจีน รวมทั้งสนับสนุนความต้องการทรัพยากรด้านพลังงานและการผลิตภายในประเทศของจีน การช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของจีน การระบายอุปทานส่วนเกินภายในประเทศของจีน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางการเมืองของจีน และการแสดงความเป็นเจ้า (hegemony) ของจีนในภูมิภาคอาเซียน จีนจะประสบความสำเร็จกับประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่ไม่มีอำนาจในการต่อรองทั้งด้านเศรษฐกิจ และการเมือง เนื่องจากการขาดแคลนทั้งเงินทุน และระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแรงบังคับให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน ต้องแสวงหาโอกาสเข้าร่วมโครงการ การเข้าสู่

ยุคโลกาภิวัตน์ การเคลื่อนย้ายคน เงินทุน ความรู้ สินค้า และการบริการ รวมทั้งเงื่อนไขของจีนยังคงเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะต้องใช้เวลาอีกนับ ๑๐ ปีถึงจะมีความสมบูรณ์ หรืออาจไม่ประสบความสำเร็จเลย ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์หรือทางเศรษฐศาสตร์ ได้ว่าประเทศที่เข้าร่วมโครงการจะได้ประโยชน์จริงหรือไม่ แต่ผลกระทบที่สำคัญสามารถมองได้หลายมิติ

๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road จะต้องมีการหนี้สาธารณะ เพิ่มมากขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ อันเนื่องจากโครงการต่างๆ มิใช่เป็นการลงทุนโดยตรงจากจีน ซึ่งจีนเป็นเพียงผู้ริเริ่มหรือเสนอโครงการ และชี้้นำให้ดำเนินการ กับการให้เงินกู้ยืม นอกจากนี้แล้ว เงื่อนไขต่างๆ ก็ยังไม่มีประเทศใด ได้ประโยชน์อย่างเห็นได้ชัด ทั้งการแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า (Barter Trade) หรือการค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) ก็ตาม แต่ประเทศเหล่านั้น ต้องซื้อสินค้าและบริการจากจีนฝ่ายเดียว และในอนาคตประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ก็อาจจะถูกรอบงำทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยเงื่อนไขต่างๆ ในการให้เงินกู้ยืมของจีน

๑.๒ ด้านการเมืองและความมั่นคง ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road อาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจ กับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงประเทศมหาอำนาจที่มีผลประโยชน์ในภูมิภาคนี้ การที่จีนเข้าไปร่วมลงทุนและสร้าง ทำเรือเจียวเพียวในเมียมาร์ ทำเรือศรีหนุวิลลีในกัมพูชา และทำเรือฮัมบันโตตาในศรีลังกา (กรณีศึกษาอนุภูมิภาคอาเซียน) ซึ่งทำเรือดังกล่าว จีนอาจนำไปใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ทางทหาร โดยเป็นฐานส่งกำลังบำรุงหรือฐานทัพส่วนหน้าในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของจีน

๑.๓ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road ด้วยวัฒนธรรมของคนจีน ที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ ก็มักจะใช้บทบาทที่เหนือความคาดหมาย (Beyond Expectation) ทำให้เกิดความขัดแย้งทั้งกับรัฐ และประชาชน รวมทั้งการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ในบางกรณี) นอกจากนี้แล้วคนจีนที่เข้าไปประกอบอาชีพในลักษณะการค้าผ่านตัวแทน (Nominee) ที่ยังพบเห็นโดยทั่วไปในหลายประเทศของภูมิภาคอาเซียน

๒. กรณีศึกษาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ พบว่า ทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่สำคัญของรัฐชายฝั่ง ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และการแย่งชิงอำนาจอธิปไตย รวมถึงการมีอำนาจเหนือพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ โดยจีนมีความพร้อมในการปกป้องอธิปไตยของตนตามที่กล่าวอ้าง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ และยังคงแสดงความก้าวร้าวการพัฒนากำลังรบยึดหลักการพัฒนาอย่างสันติ และมีนโยบายป้องกันเชิงรุก (Active Defense) รวมทั้งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความมั่นคงทั้ง ๓ ด้าน ส่วนอาเซียนเองหลายประเทศยังต้อง

พึ่งพาเศรษฐกิจจากจีน ทำให้อาเซียนขาดเอกภาพ รวมทั้งการไม่มีขีดความสามารถในการพัฒนากำลัง
 របเป็นของตนเอง ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรอง และมีความเป็นไปได้ที่อาจทำให้เกิดความรุนแรงเฉพาะที่
 สำหรับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว ในมิติด้านความมั่นคงเกี่ยวกับความขัดแย้งมีการใช้กำลัง
 ทางทหารอาจมีการใช้กำลังเฉพาะที่ ซึ่งปัจจุบันข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ยังไม่สามารถตกลงกันได้
 ระยะเวลาอันใกล้ โดยเฉพาะกรณี COC จะมีผลทางกฎหมายหรือไม่ และจะเป็นเงื่อนไขของความ
 ขัดแย้งต่อไป ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยกับการเดินเรือระหว่างประเทศ และกระทบต่อเศรษฐกิจ
 ทั้งภูมิภาค ซึ่งเป็นความอ่อนไหวต่อความมั่นคงทางทะเล สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะมิใช่คู่กรณี
 โดยตรง แต่จะมีผลกระทบต่อเนื่องถึงความปลอดภัยในเส้นทางคมนาคมและการเดินเรือพาณิชย์

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ ผลกระทบจากบทบาทของจีนต่อความมั่นคงทางทะเล
 ของไทยในกรณีศึกษา One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ นั้น สรุปได้ว่า

๑. กรณีศึกษา One Belt One Road พบว่าปัจจุบันจีนได้พัฒนาและเชื่อมเครือข่าย
 การขนส่งทางใต้ของจีนเรียบร้อยแล้วและพร้อมที่จะเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งของอาเซียน โดยมี
 วัตถุประสงค์ เพื่อการขายสินค้าของจีน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มอิทธิพล และโอกาสให้แก่จีน ในการ
 ส่งออกเทคโนโลยี และกำลังการผลิตที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศ นอกจากนี้ วิเคราะห์ว่า
 การที่จีนเข้าไปร่วมลงทุนในการสร้างท่าเรือในประเทศต่างๆ มีวัตถุประสงค์หลักหนึ่งก็คือ การใช้
 ท่าเรือดังกล่าว เพื่อวัตถุประสงค์ทหาร หรือเป็นฐานส่งกำลังบำรุง และการรักษาผลประโยชน์ของชาติ
 ทางทะเล ดังนั้น จากบทบาทของจีนดังกล่าว ผลกระทบ พอสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลมีความพยายามลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้ง
 นโยบายต่างๆ เพื่อการเชื่อมโยง EEC กับ One Belt One Road นับว่า มีโอกาสจะช่วยให้ประเทศมี
 ความสามารถด้านเศรษฐกิจ การแข่งขันทางการค้า ดึงดูดและอำนวยความสะดวกการลงทุนที่สูงขึ้น
 แต่ก็มีความเสี่ยง ในเรื่องการแข่งขันทางการค้าที่ประเทศไทยเองยังต้องคำนึงถึงการพัฒนา
 เทคโนโลยี ทั้งนวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ เพื่อการขยายฐาน และกระจายสินค้าของตนเอง
 ไม่เช่นนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว ประโยชน์ทั้งหมดก็อาจจะตกอยู่กับจีน
 ฝ่ายเดียว

๑.๒ ด้านการเมืองและความมั่นคง (ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่
 ทับซ้อนทางทะเล) ประเทศไทยมีพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับเมียนมาร์ และกัมพูชา ที่ยังตกลงกันไม่ได้
 ซึ่งจีนเข้าไปร่วมลงทุนในการสร้างท่าเรือกับทั้งสองประเทศ กรณีเกิดภาวะตึงเครียด ระหว่างไทยกับ
 เมียนมาร์ ไทยกับกัมพูชา หรือแม้กระทั่ง จีนกับคู่พิพาท โอกาสที่จีนจะใช้ท่าเรือของทั้งสองประเทศ
 เพื่อสนับสนุนทางทหาร มีความเป็นไปได้สูง

๒. กรณีศึกษา ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ พบว่า กรณีเกิดความขัดแย้งในทะเลจีนใต้จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมและการเดินเรือพาณิชย์ แม้ว่าประเทศไทยมิใช่คู่ขัดแย้ง แต่ภูมิรัฐศาสตร์ (ที่ตั้ง) มีลักษณะของพื้นที่ทางทะเลเป็นแบบปิดหรือกึ่งปิด (Enclose or Semi-Enclose) อยู่ก้นถุงของอ่าวไทย ทั้งท่าเรือ และฐานการผลิตสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ (ESD และ EEC) เมื่อเส้นทางคมนาคมและการเดินเรือพาณิชย์ ไม่มีความปลอดภัย ถูกจำกัดหรือถูกปิดปากอ่าว ทำให้มีข้อจำกัดในการออกสู่ทะเล นอกจากนี้แล้วยังทำให้ค่าขนส่ง และค่าประกันภัยสูงขึ้น

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ

ทางทะเลของประเทศไทย

คำนำ

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเลของประเทศไทย (แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล) ที่ได้รับผลกระทบที่เกิดจากบทบาทของจีนต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทาง หรือ One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ จำเป็นต้อง นำแนวคิด ทฤษฎี หลักการของยุทธศาสตร์ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล ฉบับปัจจุบัน แนวคิด และทฤษฎี หลักการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้ง ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ ที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ พร้อมทั้งข้อมูลที่เสนอไว้ใน บทที่ ๓ ที่ทำให้ทราบผลกระทบจำนวน ๓ ข้อที่เกิดจากบทบาทของจีนที่มีต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อที่จะตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ หรือเพื่อให้ได้บทสรุปแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของประเทศไทย ที่เกิดจากผลกระทบของจีน ในอนาคต

วิเคราะห์ One Belt One Road ในปัจจุบัน

ประเทศไทย มีชายฝั่งทะเลสองด้าน คือ ด้านอ่าวไทยยาวประมาณ ๑,๘๗๕ กิโลเมตร และด้านอันดามันมีความยาวประมาณ ๗๔๐ กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นแบบปิดหรือกึ่งปิด (Enclose or Semi-Enclose) กล่าวคืออ่าวไทยมีลักษณะเป็นก้นถ้ำ โดยปากอ่าวมีความกว้างวัดจาก ตะวันตกของอ่าวไทยถึงแหลมญวนระยะทางประมาณ ๕๔๐ กิโลเมตร พื้นที่ทางทะเลมีอาณาเขตติด กับกัมพูชา เวียดนาม และมาเลเซีย ด้านฝั่งทะเลอันดามันเป็นทะเลเปิด สุ่มหาสมุทรอินเดีย แต่ถูกปิด ล้อมด้วยอาณาเขตทางทะเลของ เมียนมาร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และอินเดีย การเดินเรือจากฝั่งอ่าวไทยไปฝั่งอันดามันต้องผ่านช่องแคบมะละกา และอาณาเขตทางทะเลรวมทั้งเขตเศรษฐกิจจำเพาะของ ประเทศอื่น

ประเทศไทยมีท่าเรือทางทะเล ที่สำคัญ ได้แก่ ท่าเรือกรุงเทพหรือท่าเรือคลองเตย กับ ท่าเรือแหลมฉบัง (จ.ชลบุรี) ส่วนเหลือเป็นท่าเรือขนาดเล็ก โดยการส่งออกทั้งหมดของประเทศคิดเป็น ร้อยละ ๖๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ ๗๐ เป็นการขนส่งทางทะเล

โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม

จีนได้เข้าไปลงทุนในกัมพูชา โดยมีการพัฒนาท่าเรือสีหนุวิลล์ (สินค้าเข้า-ออก รวมกว่า ๑.๒ ล้านตู้ต่อปี) เป็นท่าเรือที่มีขนาดใหญ่ และทันสมัยที่สุด สามารถรับเรือขนาด ๑๕,๐๐๐ ตันได้ ซึ่งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเป็นนิคมอุตสาหกรรมของจีน ที่พร้อมไปด้วยสาธารณูปโภค และสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทาง R10 (Southern Coastal Corridor) ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม นับว่าเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกของจีน ทำให้รัฐบาลกัมพูชาตั้งเป้าว่า จะเป็นท่าเรือน้ำลึกระดับโลก เพื่อช่วยเสริมความมั่นใจให้นักลงทุนซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุนการขนส่งได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของการขนส่งทางบก

แผนภาพที่ ๔ - ๑ ที่ตั้งท่าเรือท่าเรือสีหนุวิลล์

วิเคราะห์ว่าท่าเรือแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นท่าเรือหน้าบ้านของประเทศไทย เดิมก่อนการพัฒนาท่าเรือแห่งนี้ สินค้าที่มาจากทะเลส่วนใหญ่ จะใช้ท่าเรือของเวียดนามหรือไทย แต่ปัจจุบันท่าเรือแห่งนี้ มีโอกาสที่จะเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือของตนเองได้

จีนได้เข้าไปลงทุนในลาว โดยมีโครงการรถไฟ ๒ ช่วง ช่วงแรกจากเวียงจันทน์ - หลวงน้ำทาเชื่อมต่อไปที่ ศูนย์หมิงของจีน และช่วงที่ ๒ จากสะหวันนะเขต - ลาวบา (เชื่อมต่อกับเวียดนาม) ระยะทางรวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๒๗ กิโลเมตร ปัจจุบันช่วงแรกการก่อสร้างมีความก้าวหน้ากว่าร้อยละ ๒๐ คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๕๖๔ และมีแผนผ่านมาไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์

แผนภาพที่ ๔-๒ รถไฟในลาว

วิเคราะห์ว่ารถไฟสายนี้จะเป็นทางรถไฟสายยุทธศาสตร์ของจีน ซึ่งบริเวณนี้เดิมที่เคยใช้การขนส่งทางน้ำที่มีความล่าช้า ดังนั้นการขนส่งทางรถไฟจะทำให้สินค้าประเภทที่มีเทคโนโลยีสูงจะถูกขนส่งด้วยความเร็วสูงเช่นกัน

จีนได้เข้าไปลงทุนในเมียนมาร์ โดยมีการสร้างท่าเรือ ในโครงการนิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกที่เมืองเจียวเพียว (Kyaukpyu Economic and Technical Development Zone and Deep Seaport) อยู่ทางตะวันตกของเมียนมาร์ บริเวณอ่าวเบงกอลในทะเลอันดามัน ซึ่งเมืองเจียวเพียวสามารถเชื่อมโยงกับมณฑลยูนนานของจีน ผ่านเมืองมณฑลทะเลย์ - เมืองลาโซ - เมืองมูเซในเมียนมาร์ ผ่านไปยังเมืองรุ่ยลี่ ในมณฑลยูนนานของจีน โดยมีการสร้างท่าเรือที่สามารถรับเรือบรรทุกน้ำมันได้ขนาด ๓๐๐,๐๐๐ ตัน และเป็นนิคมอุตสาหกรรมครบวงจรที่มีสนามบิน โรงงานปิโตรเคมี และโรงงานถลุงเหล็ก และทางรถไฟ กับโครงการรถไฟฟ้ามหานคร ๒ ช่วง ช่วงแรกเส้นทาง เจียวเพียว - มูเซ จะเชื่อมชายแดนติดมณฑลยูนนานของจีนมายังเมืองมูเซของเมียนมาร์ ไปจนถึงปลายทางที่เมืองเจียว

พื๊ว สู่ทะเลอันดามัน ระยะทาง ๙๗๗ กิโลเมตร ช่วงที่ ๒ มี ๒ เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางแรก มัณฑะเลย์ - เนปีตอร์ เส้นทางที่สอง มัณฑะเลย์ - มาเก๊า โดยมีจุดหมายที่เมืองเจียวพื๊ว

แผนภาพที่ ๔-๓ ท่าเรือเจียวพื๊ว และ เส้นทางรถไฟ

วิเคราะห์ว่าท่าเรือเจียวพื๊ว จัดได้ว่าเป็นท่าเรือขนาดใหญ่มาก อยู่ทางฝั่งตะวันตกของเมียนมาร์ นับว่าเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกของจีน ที่มีทางออกสู่ทะเลทางใต้ของจีน ด้วยที่ตั้งมีทางออกทะเลเปิดได้สะดวกและมีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือได้

การค้าขายระหว่างไทยกับจีน

หลังจากเปิดการค้าเสรีอาเซียนกับจีน (ACFTA) ที่มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ ต.ค.๒๕๔๖ มูลค่าการค้า (ส่งออก-นำเข้า) มีการเจริญเติบโต จาก ๑๑,๖๙๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพิ่มขึ้นเป็น ๗๓,๗๔๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.๒๕๖๐ โดยไทยส่งออกไปจีนมีมูลค่า ๒๙,๕๐๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๔ ส่วนการนำเข้าจากจีน มีมูลค่า ๔๔,๒๓๙ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๓ เมื่อเทียบกับในปี พ.ศ.๒๕๕๙ สินค้าส่งออกจากไทย เช่น ยางพารา ผลิตภัณฑ์ยาง เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ คอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ รถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าจากจีน เช่น เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบเคมีภัณฑ์ ส่วนประกอบยานยนต์ เครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ สินแร่โลหะอื่นๆ เป็นต้น

วิเคราะห์ว่าสินค้าส่งออกของไทยเป็นสินค้าที่แทบจะไม่มี การเพิ่มมูลค่า หรือมิได้แปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ส่วนสินค้านำเข้าของจีน มักเป็นสินค้าสำเร็จรูป หรือเพิ่มมูลค่าแล้ว ทำให้ไทยเสียเปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด นอกจากนี้ ยังมีผลิตภัณฑ์หรือ สินค้าจีนราคาถูกเข้ามาไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ประกอบการบางรายในประเทศไทยไม่สามารถแข่งขัน ประกอบกับกระแส โลกาภิวัตน์ ที่ก่อให้เกิดการค้าไร้พรมแดนยิ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาใหม่ๆ ตามมา โดยแนวโน้มจะยังคงมีอยู่ต่อไป ประเทศไทยจึงควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มมูลค่าสินค้าพื้นฐานให้มากขึ้น

ปัญหาความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

จีนเป็นประเทศที่มีการผลิตและส่งสินค้าออกรายใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่เป็นลำดับสองของโลก บทบาททางเศรษฐกิจของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจจีนกลายเป็นแรงผลักดันการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลก

ยุทธศาสตร์ One Belt One Road แสดงให้เห็นถึงบทบาทของในการพัฒนาเศรษฐกิจโลก

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการทำการวิจัย เรื่อง บทบาทของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย ในกรณีศึกษายุทธศาสตร์ One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๓ ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ผลกระทบของจีนที่มีต่อความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย ที่เกิดจากผลกระทบของจีน

จากผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๓ ข้อตามข้างต้น สรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน ในกรณีศึกษา One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ นั้น สรุปได้ว่า

๑. กรณีศึกษา One Belt One Road พบว่า One Belt One Road ของจีนในภูมิภาคอาเซียนมีเป้าหมายเพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าของอาเซียน ส่วนจีนเองก็มีเป้าหมายซ่อนเร้นที่มียุทธศาสตร์อยู่ในตัว ได้แก่ การมีช่องทางออกสู่ทะเลทางใต้ของจีน รวมทั้งสนับสนุนความต้องการทรัพยากรด้านพลังงานและการผลิตภายในประเทศของจีน การช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของจีน การระบายอุปทานส่วนเกินภายในประเทศของจีน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางการเมืองของจีน และการแสดงความเป็นเจ้า (hegemony) ของจีนในภูมิภาคอาเซียน จีนจะประสบความสำเร็จกับประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่ไม่มีอำนาจในการต่อรองทั้งด้านเศรษฐกิจ และการเมือง เนื่องจากการขาดแคลนทั้งเงินทุน และระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นแรงบังคับให้ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน ต้องแสวงหาโอกาสเข้าร่วมโครงการ การเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การเคลื่อนย้ายคน เงินทุน ความรู้ สินค้า และการบริการ รวมทั้งเงื่อนไขของจีนยังคงเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ แม้ว่า โครงการดังกล่าวจะต้องใช้เวลาอีกนับ ๑๐ ปีถึงจะมีความ

สมบูรณ์ หรืออาจไม่ประสบความสำเร็จเลย ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์หรือทางเศรษฐศาสตร์ ได้ว่าประเทศที่เข้าร่วมโครงการจะได้ประโยชน์จริงหรือไม่ แต่ผลกระทบที่สำคัญสามารถมองได้หลายมิติ

๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road จะต้องมีการหนี้อาหารเพิ่มมากขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ อันเนื่องจาก โครงการต่างๆ มิใช่เป็นการลงทุนโดยตรงจากจีน ซึ่งจีนเป็นเพียงผู้ริเริ่มหรือเสนอโครงการ และชี้แนะให้ดำเนินการ กับการให้เงินกู้ยืม นอกจากนี้แล้ว เงื่อนไขต่างๆ ก็ยังไม่มีประเทศใด ได้ประโยชน์อย่างเห็นได้ชัด ทั้งการแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า (Barter Trade) หรือ การค้าต่างตอบแทน (Counter Trade) ก็ตาม แต่ประเทศเหล่านั้น ต้องซื้อสินค้าและบริการจากจีนฝ่ายเดียว และในอนาคต ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ก็อาจจะถูกครอบงำทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยเงื่อนไขต่างๆ ในการให้เงินกู้ยืมของจีน

๑.๒ ด้านการเมืองและความมั่นคง ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road อาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจ กับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงประเทศมหาอำนาจที่มีผลประโยชน์ในภูมิภาคนี้ การที่จีนเข้าไปร่วมลงทุนและสร้าง ท่าเรือเจียวเปียวในเมียมาร์ ท่าเรือศรีหนุวิลลีในกัมพูชา และท่าเรือฮัมบันโตตาในศรีลังกา (กรณีศึกษาอกภูมิภาคอาเซียน) ซึ่งท่าเรือดังกล่าว จีนอาจนำไปใช้ เพื่อวัตถุประสงค์ทางทหาร โดยเป็นฐานส่งกำลังบำรุงหรือฐานทัพส่วนหน้าในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของจีน

๑.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประเทศที่เข้าร่วมโครงการ One Belt One Road ด้วยวัฒนธรรมของคนจีน ที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ ก็มักจะใช้บทบาทที่เหนือความคาดหมาย (Beyond Expectation) ทำให้เกิดความขัดแย้งทั้งกับรัฐ และประชาชน รวมทั้งการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ในบางกรณี) นอกจากนี้แล้วคนจีนที่เข้าไปประกอบอาชีพในลักษณะการค้าผ่านตัวแทน (Nominee) ที่ยังพบเห็นโดยทั่วไปในหลายประเทศของภูมิภาคอาเซียน

๒. กรณีศึกษา ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ พบว่าทะเลจีนใต้เป็นพื้นที่สำคัญของรัฐชายฝั่ง ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และการแย่งชิงอำนาจอธิปไตย รวมถึงการมีอำนาจเหนือพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ โดยจีนมีความพร้อมในการปกป้องอธิปไตยของตนตามที่กล่าวอ้าง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ และยังคงแสดงความก้าวร้าว การพัฒนากำลังรบยึดหลักการพัฒนาอย่างสันติ และมีนโยบายป้องกันเชิงรุก (Active Defense) รวมทั้งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อพึ่งพาตนเอง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความมั่นคงทั้ง ๓ ด้าน ส่วนอาเซียนเองหลายประเทศยังต้องพึ่งพาเศรษฐกิจจากจีน ทำให้อาเซียนขาดเอกภาพ รวมทั้งการไม่มีขีดความสามารถในการพัฒนากำลังรบเป็นของตนเอง ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรอง และมีความเป็นไปได้ที่อาจทำให้เกิดความรุนแรงเฉพาะที่

สำหรับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวในมิติด้านความมั่นคง เกี่ยวกับความขัดแย้งมีการใช้กำลังทางทหารอาจมีการใช้กำลังเฉพาะที่ ซึ่งปัจจุบันข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ยังไม่สามารถตกลงกันได้ ในระยะเวลาอันใกล้ โดยเฉพาะกรณี COC จะมีผลทางกฎหมายหรือไม่ และจะเป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งต่อไป ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยกับการเดินเรือระหว่างประเทศ และกระทบต่อเศรษฐกิจ ทั้งภูมิภาค ซึ่งเป็นความอ่อนไหวต่อความมั่นคงทางทะเล สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะมิใช่คู่กรณีโดยตรง แต่จะมีผลกระทบต่อเนื่องถึงความปลอดภัยในเส้นทางคมนาคมและการเดินเรือพาณิชย์

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ ผลกระทบจากบทบาทของจีนต่อความมั่นคงทางทะเลของไทยในกรณีศึกษา One Belt One Road และข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ นั้นสรุปได้ว่า

๑. กรณีศึกษา One Belt One Road พบว่าปัจจุบันจีนได้พัฒนาและเชื่อมเครือข่ายการขนส่งทางใต้ของจีนเรียบร้อยแล้วและพร้อมที่จะเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งของอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการขายสินค้าของจีน นอกจากนี้ยังเป็น การเพิ่มอิทธิพล และโอกาสให้แก่จีน ในการส่งออกเทคโนโลยี และกำลังการผลิตที่เหลือจากความต้องการภายในประเทศ นอกจากนี้ วิเคราะห์ว่า การที่จีนเข้าไปร่วมลงทุนในการสร้างท่าเรือในประเทศต่างๆ มีวัตถุประสงค์หลักหนึ่งก็คือ การใช้ท่าเรือดังกล่าว เพื่อวัตถุประสงค์ทหาร หรือเป็นฐานส่งกำลังบำรุง และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ดังนั้น จากบทบาทของจีนดังกล่าว ผลกระทบ พอสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลมีความพยายามลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งนโยบายต่างๆ เพื่อการเชื่อมโยง EEC กับ One Belt One Road นับว่ามีโอกาสจะช่วยให้ประเทศมีความสามารถด้านเศรษฐกิจ การแข่งขันทางการค้า ดึงดูดและอำนวยความสะดวกการลงทุนที่สูงขึ้น แต่ก็มีความเสี่ยง ในเรื่องการแข่งขันทางการค้าที่ประเทศไทยเองยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งนวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ เพื่อการขยายฐาน และกระจายสินค้าของตนเอง ไม่เช่นนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว ประโยชน์ทั้งหมดก็อาจจะตกอยู่กับจีนฝ่ายเดียว

๑.๒ ด้านการเมืองและความมั่นคง (ความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล) ประเทศไทยมีพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับเมียนมาร์ และกัมพูชา ที่ยังตกลงกันไม่ได้ ซึ่งจีนเข้าไปร่วมลงทุนในการสร้างท่าเรือกับทั้งสองประเทศ กรณีเกิดภาวะตึงเครียดระหว่างไทยกับเมียนมาร์ ไทยกับกัมพูชา หรือแม้กระทั่ง จีนกับคู่อิทธิพล โอกาสที่จีนจะใช้ท่าเรือของทั้งสองประเทศ เพื่อสนับสนุนทางทหาร มีความเป็นไปได้สูง

๒. กรณีศึกษา ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ พบว่า กรณีเกิดความขัดแย้งในทะเลจีนใต้จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของเส้นทางคมนาคมและการเดินเรือพาณิชย์ แม้ว่า ประเทศไทยมิใช่คู่ขัดแย้ง แต่ภูมิรัฐศาสตร์ (ที่ตั้ง) มีลักษณะของพื้นที่ทางทะเลเป็นแบบปิดหรือกึ่งปิด (Enclose or Semi-Enclose) อยู่ก้นถุงของอ่าวไทย ทั้งท่าเรือ และฐานการผลิตสินค้าที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ (ESD และ EEC) เมื่อเส้นทางคมนาคมและการเดินเรือพาณิชย์ ไม่มีความปลอดภัย ถูกจำกัดหรือถูกปิดปากอ่าว ทำให้มีข้อจำกัดในการออกสู่ทะเล นอกจากนี้แล้วยังทำให้ค่าขนส่ง และค่าประกันภัยสูงขึ้น

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย ที่เกิดจากผลกระทบของจีน

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑ ๑. รัฐบาลควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งนวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ของประเทศไทย และเพื่อการแข่งขันในตลาดโลก

๑ ๒. รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงที่กำหนดไว้เดิม จากเสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นการแก้ไขข้อขัดแย้ง (Conflict Resolution / The Elaboration of Approaches to Conflict)

๑ ๓. สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ควรให้กระทรวงคมนาคมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาท่าเรือที่มีอยู่เดิม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนา (ด้านอ่าวไทย) ท่าเรือด้านทะเลอันดามัน รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมกิจการพาณิชย์นาวี

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ กระทรวงกลาโหม โดยกองทัพเรือจะต้องรักษาคุณภาพในความสัมพันธ์กับมิตรประเทศในลักษณะถ่วงดุล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

๒.๒ กระทรวงกลาโหม โดยกองทัพเรือจะต้องไม่เข้าร่วมการฝึกในพื้นที่ที่เป็นข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ เว้นการฝึกปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม (MOOTW)

บรรณานุกรม

หนังสือ

- โกสุม กมลนาวิณ, พลเรือเอก. สมุทรทานุภาพ และประวัติการสงครามทางทะเล ตอนที่ ๑ ว่าด้วยสมุทรทานุภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ม.ป.ท. , ๒๕๔๐.
- ชินวุธ สุนทรสีมะ, พันเอก. “หลักและวิธีการทำวิทยานิพนธ์ รายงานประจําภาคและเอกสารวิจัย”. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๕.
- ไชยสิทธิ์ ต้นตยกุล , พันเอก. รูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างเงินกับสหรัฐอเมริกาและบทบาทของไทย. ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ , ๒๕๕๗.
- ศิริ กระจ่างเนตร์ , พลเรือเอก. หลักการและอิทธิพลที่มีต่อสมุทรทานุภาพ ยุคกอลจักร และยุคปรมาณู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมสารบรรณทหารเรือ, ๒๕๑๒.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. “ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์”. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๔.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “รายงานแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)”. ๒๕๕๙.
- ป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัย. “เอกสาร วปอ. หมายเลข ๐๐๖ คำแนะนำการเขียนเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓”. ๒๕๕๒.
- ป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัย. “เอกสาร วปอ. หมายเลข ๐๐๙ คู่มือเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติประจำปีการศึกษา ๒๕๕๔- ๒๕๕๕”. ๒๕๕๔.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ , สำนักงาน. “แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔”. ๒๕๕๘.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. “รายงานคณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง การพัฒนากลไกการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง: การผลักดันร่างพระราชบัญญัติการรักษามลประโยชน์ของชาติทางทะเล”. ๒๕๕๙.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ , สำนักงาน. “ร่างพระราชบัญญัติ การรักษามลประโยชน์ของชาติทางทะเล พ.ศ....”.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“๒๐ แนวคิดการสร้างควมมั่นคงร่วมกันของอาเซียน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

www.asean.org, ๒๕๖๐.

กระทรวงการต่างประเทศ, “โครงการศึกษาพัฒนาแนวทางการดา เนินยุทธศาสตร์ไทยต่อสหรัฐฯ
อย่างเต็มรูปแบบ (US Watch)” .(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://uswatch.mfa.go.th/uswatch/th/relationship/history/>, ๒๕๕๙.

การต่างประเทศจีน, กระทรวง. “China's Initiation of the Five Principles of Peaceful Co-

Existence” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/ziliao_๖๖๕๕๓๙/๓๖๐๒_๖๖๕๕๔๓/๓๖๐๔_๖๖๕๕๔๗/t๑๘๐๕๓.shtml, ๒๕๖๐.

“การรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.komchadluek.net/news/scoop/๒๓๐๙๓๓, ๒๕๕๙>.

"ข้อพิพาททะเลจีนใต้ระหว่างจีนและประเทศสมาชิกอาเซียน ASEAN THAI ". (ออนไลน์). เข้าถึง
ได้จาก: [http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=](http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=๓๒๒๒&filename=index)

[๓๒๒๒&filename=index](http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=๓๒๒๒&filename=index), ๒๕๖๐.

“ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของรัสเซีย ในช่วง ๑๘๕๗ – ๑๙๐๕” . (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://byebyeromanovs.weebly.com/growing-discontent.html> ,๒๕๖๐.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พลเรือตรี เทิดเกียรติ อ่อนเมือง
วัน เดือน ปีเกิด	๑ ตุลาคม ๒๕๐๕
การศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จ.ลพบุรี มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๓ ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ ๘๐ หลักสูตรการบิน โรงเรียนการบิน กองทัพอากาศ รุ่น น.๘๒-๓๐-๒ หลักสูตรผู้บังคับการเรือและยุทธวิธีเรือผิวน้ำ รุ่นที่ ๒ หลักสูตรนายทหารชั้นต้นพรรคนาวิน รุ่นที่ ๓๓ หลักสูตรเสนาธิการทหารเรือ รุ่นที่ ๕๗ หลักสูตรวิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ ๔๐
ประวัติการทำงาน	ผู้บังคับหมวดบิน ๑ ผูกบิน ๑๐๑ กองบิน ๑ กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ ประจำแผนกแผนกองทัพเรือ และแผนร่วม กองนโยบายและแผน กรมยุทธการทหารเรือ ผู้บังคับฝูงบิน ๑๐๑ กองบิน ๑ กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ หัวหน้ากองงบประมาณ กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ หัวหน้ากองส่งกำลังบำรุง กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ รองผู้บังคับการหน่วยบิน เรือหลวงจักรีนฤเบศร กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ นายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำประธานที่ปรึกษากองทัพเรือ ผู้อำนวยการกองจัดการขนส่ง กรมการขนส่งทหารเรือ ผู้อำนวยการกองแผน กรมการขนส่งทหารเรือ รองผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศจัดการทรัพยากร สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบราชการ สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบราชการ สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง บทบาทของจีนต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) กับแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของไทย

ผู้วิจัย พลเรือตรี เทิดเกียรติ อ่อนเมือง หลักสูตร วปอ. รุ่น ๖๐

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบราชการ สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลสำคัญของโลก นโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte) ได้กล่าวถึงประเทศจีน ไว้ว่า “ที่นั่นยักษ์ใหญ่กำลังหลับใหลอยู่ ปลอ่ยให้หลับต่อไปเถอะ เพราะถ้าตื่นขึ้นมา มันจะเขย่าโลกใบนี้”

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในห้วง ปี ค.ศ.๑๙๘๙ - ๑๙๙๐ มีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านดุลอำนาจของโลก หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการสิ้นสุดของยุค “สงครามเย็น (Cold War)” ความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์และการแข่งขันการเป็นผู้นำของโลก ระหว่าง สหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตได้สิ้นสุดลง อันเนื่องมาจากการล่มสลายของการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ทำให้สหรัฐอเมริกาเป็นมหาอำนาจและเป็นผู้นำของโลกแต่เพียงผู้เดียว การจัดระเบียบโลกใหม่ (การเคารพสิทธิมนุษยชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การค้าเสรี และการรักษาสิ่งแวดล้อม) ที่ทุกประเทศต้องอยู่ในกรอบการเมืองระหว่างประเทศ และกฎบัตรสหประชาชาติ หากประเทศใดมีนโยบายไม่สอดคล้อง อาจถูกสหรัฐอเมริกาใช้กำลังทหารหรือการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมาตรการทางการค้า เพื่อให้ประเทศนั้นๆ ปฏิบัติตาม ซึ่งในหลักการน่าเชื่อถือ แต่ก็มีหลายประเทศเห็นว่า เป็นการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น อาทิ เหตุการณ์ในประเทศจีน ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน เมื่อ มิถุนายน ค.ศ.๑๙๘๙

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันได้เกิดมหาอำนาจใหม่ของเอเชียที่น่าจับตามองที่สุดก็คือ จีน ที่จะมีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นทั้งในภูมิภาคและส่วนต่างๆ ของโลกในอนาคต

จีนได้สถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ ๑ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๔๙ (เหมา เจ๋อตง) ในขณะนั้น จีนแทบจะไม่มีติดต่อกับต่างประเทศเลย โดยเฉพาะในห้วงปฏิวัติอุตสาหกรรม (ค.ศ. ๑๙๖๖ - ๑๙๗๖) ในต้นทศวรรษ ๑๙๗๐ จีนเริ่มมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศตะวันตกบางประเทศ ส่วนการค้าขายกับต่างประเทศมีน้อยมาก

ต่อมาในปี ค.ศ.๑๙๗๘ (เติ้ง เสี่ยว ผิง) จีนได้เริ่มใช้นโยบายปฏิรูปและการเปิดประเทศ “ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดสังคมนิยมเอกลักษณ์จีน (Socialist Market Economy with Chinese

Characteristic)” กับนโยบายการพัฒนา ๔ ทันสมัย (Four Modernization) อันได้แก่ การเกษตร การศึกษา อุตสาหกรรม และการทหาร ในปี ค.ศ.๑๙๗๙ จีนได้เริ่มโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษ ๕ แห่งได้แก่ เซินเจิ้น จูไห่ เซี่ยเหมิน ชันไห่ และเกาะไหหลำ จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization/WTO) เมื่อ ๑๑ ธันวาคม ค.ศ.๒๐๐๑ (เจียง เจ๋อ หมิน)

นับตั้งแต่ ปี ค.ศ.๑๙๗๘ - ๒๐๑๐ (ปลายสมัย หู จิน เทา) หรือประมาณ ๓๐ กว่าปีที่ผ่านมา จีนมีเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงกว่าร้อยละ ๙ ติดต่อกัน (ปัจจุบัน จีนมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา) แม้ว่า ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมาเศรษฐกิจของจีนเริ่มชะลอตัว แต่จีนก็ยังคงมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ และได้ขยายอิทธิพล โดยให้ความช่วยเหลือกับประเทศต่างๆ ในหลายภูมิภาค ทั้งลาตินอเมริกา แอฟริกา รวมทั้งอาเซียน เพื่อเพิ่มบทบาททั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง

เมื่อ จีนเริ่มเข้าสู่ผู้ผู้นำรุ่นที่ ๕ ในปี ค.ศ.๒๐๑๓ (สี จิ้น ผิง) จีนได้ประกาศ ภารกิจหลัก ก็คือ การนำประเทศจีนให้บรรลุถึง “ความฝันจีน (Chinese Dream)” อันได้แก่ การฟื้นฟูประเทศยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน สร้างความมั่งคั่ง สร้างสังคมที่ดี และขยายกำลังกองทัพ นอกจากนี้แล้ว จีนยังมีแผนฟื้นฟูเส้นทางสายไหมขึ้นใหม่ ที่เรียกว่า “The Silk Road Economic Belt and The 21st Century Maritime Silk Road” หรือ One Belt One Road (OBOR) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ๒ เส้นทางหลัก ได้แก่ เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economics Belt) เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรป ผ่านเอเชียกลาง และเอเชียตะวันตก กับเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรปเช่นเดียวกัน ผ่านเส้นทางเดินเรือของอาเซียน เอเชียใต้ แอฟริกาตะวันตก ผ่านอ่าวเปอร์เซีย สู่อคลองสุเอซ และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

จากยุทธศาสตร์นี้ จีนได้ดำเนินนโยบายการต่างประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง ตลอดจนการวางภูมิรัฐศาสตร์ของจีนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่จะสามารถก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในระดับโลกได้อย่างแท้จริง ทำให้จีนถูกมองว่าเป็น “ภัยคุกคาม” ต่อภูมิภาคเอเชียและสังคมโลกที่ส่งผลกระทบต่อ สหรัฐอเมริกา ที่ครองอิทธิพลทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการทหารมาตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น (Cold War)

สำหรับเส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economics Belt) เพื่อเชื่อมจีนกับยุโรปนั้น ประกอบด้วยทางบก ๖ เส้นทาง ได้แก่ ๑) เส้นทางยูเรเชีย (Eurasia) จากตะวันตกจีนถึงตะวันตกรัสเซีย ๒) เส้นทางจีน - มองโกเลีย - รัสเซียตะวันออก ๓) เส้นทางตะวันตกจีน - เอเชียกลาง - ตุรกี ๔) เส้นทางจีน - แหลมอินโดจีน - สิงคโปร์ ๕) เส้นทางจีน - ปากีสถาน และ ๖) เส้นทางจีน - เมียนมา - บังกลาเทศ - อินเดีย ซึ่งทั้ง ๖ เส้นทางดังกล่าว ยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการอีกนับ ๑๐ ปี รวมถึงประเทศไทยด้วย ส่วนเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) นั้นเป็น

เส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication) ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว แม้ว่าประเทศไทยจะมีใช้จุดหมายโดยตรงก็ตาม แต่ก็จะมีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ อันเนื่องมาจาก ปัญหา กรณีพิพาทเรื่องอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนในทะเลจีนใต้ ที่มีอยู่ก่อนแล้ว (จีนก็ยังมีท่าที่ที่แข็งกร้าว) นอกจากนี้ จีนยังเลือกปฏิบัติกับบางประเทศ หรือเลือกเชิญประเทศมีแนวโน้มว่าจะมีผลประโยชน์ร่วมกันได้ (การประชุม Belt and Road : 2017 Summit เมื่อ พฤษภาคม ค.ศ.๒๐๑๗) ทำให้เกิดความหวาดระแวง/ขาดความไว้วางใจกันเองในกลุ่มอาเซียน และมหาอำนาจเดิม จากสถานะแวดล้อมหรือสภาพสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในช่วง ๑๐-๒๐ ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่จะศึกษาและหาแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเลของไทยให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ผลกระทบของจีนที่มีต่อความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย
๓. เพื่อกำหนดแนวทาง การพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย ที่เกิดจากผลกระทบของจีน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๑. ทฤษฎีการกำหนดยุทธศาสตร์
๒. การกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์ทางเรือและยุทธศาสตร์ทะเล
๓. ทฤษฎี ความขัดแย้ง และ แนวความคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
๔. ทฤษฎี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy)
๕. เอกสาร บทความ เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ญี่ปุ่น เครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเล

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ๑.๑ การวิจัยนี้ จะเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ กำลังอำนาจและบทบาทของจีนที่มี

ผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียนและความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย อันได้แก่ การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในห้วง ปี พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙

๑.๒ การวิจัยนี้จะศึกษาแนวความคิดและหลักการ การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเล

๑.๓ การวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเลที่เปิดเผยได้

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัยนี้จะศึกษาผลกระทบจากบทบาทของจีนที่มีต่อความมั่นคงของพื้นที่ทางทะเลอันอยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มประเทศอาเซียน และพื้นที่ทางทะเลของประเทศไทยทั้งหมด

๓. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยนี้จะสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐-๑๕ คน จากหน่วยงานต่างๆ เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม และนักวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวความคิด ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล เช่น เอกสารรายงานทางวิชาการของไทยและต่างประเทศ หนังสือ และห้องสมุด เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุดสภาความมั่นคงแห่งชาติ ห้องสมุดกระทรวงกลาโหม ห้องสมุดกรมยุทธศึกษาทหารเรือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๐-๑๕ คน จากหน่วยงานและสาขาต่างๆ ดังนี้

๑.๒.๑ สภาความมั่นคงแห่งชาติ	จำนวน ๓ คน
๑.๒.๒ กระทรวงการต่างประเทศ	จำนวน ๓ คน
๑.๒.๓ กระทรวงกลาโหม	จำนวน ๓ คน
๑.๒.๔ กองทัพเรือ	จำนวน ๕ คน
๑.๒.๕ นักวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล	จำนวน ๓ คน

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) เป็นหลัก โดยวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ร่วมกับ แนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๓. การนำเสนอข้อมูล เป็นการรายงานการวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเลของไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบบทบาทของจีนที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน
๒. ทำให้ทราบผลกระทบของจีนที่มีต่อความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทย
๓. ทำให้ได้แนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลของไทยที่เกิดจากผลกระทบของจีน

คำจำกัดความ

ยุทธศาสตร์	หมายถึง วิธีการ (Ways) ที่จะนำเครื่องมือ (Means) ที่มีอยู่อย่างจำกัด มาใช้อย่างดีที่สุดให้บรรลุจุดมุ่งหมาย (Ends) ที่ตั้งไว้
ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนา และการใช้การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหารของชาติ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทั้งในยามปกติ และยามสงคราม เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ และอีกความหมายหนึ่งคือ ศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนาและการใช้กำลังอำนาจของชาติ ทั้งในยามสงบและยามสงครามทำการสนับสนุนนโยบายของชาติให้ได้ผลดีที่สุด เพื่อเพิ่มพูนโอกาสและความได้เปรียบที่ได้มาซึ่งชัยชนะและลดโอกาสที่ประสบความพ่ายแพ้ให้น้อยลง
ความมั่นคงแห่งชาติ	หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัย (Survival) และความเจริญก้าวหน้า (Growth) ของชาติ ตลอดจนความเป็นปึกแผ่นคงทนขอชาติ พร้อมทั้งจะเผชิญกับสถานการณ์ทุกรูปแบบได้ในอนาคต และการที่ชาติจะมีความมั่นคงและปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงได้นั้น ต้องปราศจากสิ่งที่เรียกว่า ภัยคุกคาม (Threats) ทั้งปวง และอีกความหมายหนึ่ง คือ การดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติ บุรณภาพแห่งดินแดน สวัสดิภาพของประชาชน

	การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข และการยอมรับนับถือจากนานาประเทศ
กำลังอำนาจของชาติ	หมายถึง การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ สารสนเทศ และนวัตกรรมของชาติ
ยุทธศาสตร์ทะเล	หมายถึง ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทะเล โดยการใช้กำลังอำนาจของ ชาติทางทะเลที่เรียกว่า สมุทธานุภาพ (Sea Power) ซึ่ง จะเกี่ยวข้องกับบทบาทของทุกหน่วยงานความมั่นคงทาง ทะเล ภายใต้สภาวะความมั่นคงที่ไม่แน่นอน
ความมั่นคงทางทะเล	หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัยของรัฐจากการรุกรานทางทะเล รวมทั้ง การละเมิดอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) และ สิทธิอธิปไตย (Sovereign rights) ทางทะเล ตลอดจน การมีเสรีภาพและความปลอดภัยของประชาชนใน กิจกรรมการแสวงประโยชน์จากทะเลด้านต่าง ๆ เพื่อ ความมั่งคั่ง และมีความยั่งยืน
แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล	หมายถึง ยุทธศาสตร์ทะเล ที่จัดทำโดย สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ เดิมใช้ชื่อว่า “ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ ทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒” และคณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติใช้เมื่อ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้เปลี่ยนชื่อ และขยายเวลา เป็น “แผนความมั่นคงแห่งชาติทาง ทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๔”